

Monitor Implementatie en besteding gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid

Meting 4: 960 uur, pedagogisch
beleidsmedewerker in de
voorschoolse educatie en financiën

IJsbrand Jepma, Carlijn
Waijer &
Sien Beckers (Sardes)

Wendy de Geus, Anke
Suijkerbuijk &
Jesper Leferink (Oberon)

april 2023

Oberon
onderzoek | advies

Sardes

Monitor Implementatie en besteding gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid

**Meting 4: 960 uur, pedagogisch beleidsmedewerker in de
voorschoolse educatie en financiën**

Inhoudsopgave

Managementsamenvatting	5
1. Inleiding	24
1.1 Aanleiding en achtergrond	24
1.2 Onderzoeksvragen	27
1.3 Leeswijzer	27
2. Aanbod van 960 uur voorschoolse educatie voor doelgroeppeuters	28
2.1 Basisgegevens	29
2.2 Invoering van 960 uur voorschoolse educatie	29
2.3 Ruimer aanbod	31
2.4 Startleeftijd bij voorschoolse educatie	34
2.5 Vormgeving van 960 uur voorschoolse educatie	35
2.6 Soorten opvang	38
2.7 Gemengde groepen	39
2.8 Aanpassingen	39
2.9 Extra kwaliteitseisen	41
2.10 Toezicht en verantwoording	43
3. Inzet van de pedagogisch beleidsmedewerker in de voorschoolse educatie	45
3.1 Invoering van de pedagogisch beleidsmedewerker in de voorschoolse educatie	45
3.2 Uitvoeringsvarianten	47
3.3 Gemeentebrede afspraken	48
3.4 Functie van de pedagogisch beleidsmedewerker in de voorschoolse educatie	57

4.	Inzet van gemeentelijke middelen en subsidiëring van voorschoolse educatie	65
4.1	Inzet van middelen voor gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid	66
4.2	Subsidiëring van voorschoolse educatie.....	73
4.3	Kostprijs en opbouw van de kosten bij voorschoolse educatie	87
4.4	Ouderbijdragen.....	88
4.5	Subsidie voor de pedagogisch beleidsmedewerker in de voorschoolse educatie	98
4.6	Overige subsidie voor ve-aanbieders	100
	Bijlage 1. Opzet van de monitor	106

Managementsamenvatting

Bij wet moeten gemeenten vanaf 1 augustus 2020 een aanbod van (minimaal) 960 uur voorschoolse educatie (ve) hebben voor doelgroeppeuters in de leeftijd 2,5 tot 4 jaar. Het ve-aanbod wordt verzorgd door kinderopvangaanbieders die hiervoor van hun gemeente bekostiging krijgen. Tot genoemde datum was zo'n 600 uur ve de norm voor doelgroeppeuters voordat ze naar de basisschool gingen.

Doelgroeppeuters zijn kinderen die een steuntje in de rug kunnen gebruiken bij de start in het basisonderwijs, omdat ze een risico lopen op (beginnende) onderwijsachterstanden in vooral de Nederlandse taal en rekenen. De oorzaak hiervan is te vinden in de minder gunstige sociale, culturele en/of economische omstandigheden in de thuissituatie. Met de urenuitbreiding naar 960 uur ve krijgen doelgroeppeuters betere kansen om zonder onderwijsachterstanden aan het basisonderwijs te beginnen.

Per 1 januari 2022 is een urennorm van kracht voor de inzet van een pedagogisch beleidsmedewerker in de ve. Voor elke doelgroeppeuter wordt met 10 uur per jaar gerekend voor de inzet van een pedagogisch beleidsmedewerker in de ve. Als er op een ve-locatie op 1 januari van het jaar bijvoorbeeld drie doelgroeppeuters zijn, dan is het aan de ve-aanbieder om ervoor te zorgen dat gedurende dat jaar een pedagogisch beleidsmedewerker in de ve beschikbaar is voor minimaal 30 uur. De pedagogisch beleidsmedewerker in de ve is ingesteld om de kwaliteit van ve te versterken.

Voor deze kwantitatieve én kwalitatieve beleidsintensivering is vanaf 1 januari 2019 per jaar € 170 miljoen extra geïnvesteerd in het gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid (goab), waarvan grofweg € 150 miljoen is bedoeld voor de urenuitbreiding en € 20 miljoen voor de inzet van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve. Gemeenten krijgen in 2022 en verder jaarlijks rond de € 520 miljoen voor de uitvoering van gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid (goab), bestaande uit voor- en vroegschoolse educatie (vve), schakelklassen en zomerscholen. Als gevolg van een herijking van de verdeelsystematiek van de goab-middelen over de gemeenten op basis van andere indicatoren, is de invoering van de beleidsintensivering gepaard gegaan met een verandering in de gemeentelijke middelen. Grofweg zijn de grotere gemeenten er op achteruitgegaan, de kleinere gemeenten zijn er juist op vooruitgegaan. De indicatoren en onderliggende achtergrondkenmerken staan voor enkele jaren vast, maar de scores per kind en gemeente worden jaarlijks uitgerekend. Het budget dat gemeenten krijgen is gebaseerd op de scores van twee jaren, om grote schommelingen in budget te voorkomen.

Met de voorliggende *Monitor Implementatie en besteding goab (2019-2023)* van het consortium Sardes, Oberon en R&C Beleidsondersteuning (Regioplan/Cebeon) zijn enerzijds de invoering van de twee nieuwe ve-eisen en anderzijds de besteding van het nieuwe goab-budget binnen gemeenten en gesubsidieerde ve-aanbieders gevolgd. Dit doen we in opdracht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. De coördinatie van het

onderzoek is in handen van het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek (NRO). Naast voorliggende monitor loopt gelijktijdig een longitudinaal onderzoek naar de effecten van de twee beleidsmaatregelen op de cognitieve, sociaal-emotionele en motorische ontwikkeling van doelgroeppeuters (2019-2024).¹

Voorliggende meerjarige monitor (2019-2023) valt uiteen in een 1) implementatieonderzoek en 2) bestedingsonderzoek. De monitor rapporteert niet over de effecten van de urenitbreiding en de inzet van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve op de ontwikkeling van de doelgroeppeuters. In onderstaande tabel staan de metingen van de monitor.

Tabel S.1 Opzet van de monitor

	Meting 1: najaar 2019	Meting 2: voorjaar 2021	Meting 3: najaar 2021	Meting 4: najaar 2022
Implementatieonderzoek	X	X	X	X
Bestedingsonderzoek		X		X

Voorliggende rapportage heeft betrekking op de laatste meting (najaar 2022), dat wil zeggen de vierde meting van het implementatieonderzoek en de tweede meting van het bestedingsonderzoek. De dataverzameling van het implementatieonderzoek is aan het einde van 2022 (november - december) uitgevoerd.

In een afzonderlijke rapportage van Cebeon is voor 51 gemeenten specifiek gerapporteerd over de besteding van de goab-middelen aan ve en andere beleidsmaatregelen die de gelijke kansen van (voor)schoolse doelgroepkinderen vergroten.² In dit verdiepende onderzoek is gekeken naar de besteding van het goab-budget aan voorschoolse educatie en andere maatregelen en activiteiten op het gebied van gelijke kansen en de inzet van andere financiële middelen hierbij. Ook zijn enkele relaties verkend tussen de besteding van de goab-middelen enerzijds en de invoering van de beleidsmaatregelen anderzijds. Hierbij zijn gegevens uit diverse datasets van gemeenten in combinatie geanalyseerd. In een aanvullende rapportage zijn vijf praktijkvoorbeelden van gemeenten beschreven aan de hand van een documentenanalyse en interviews met diverse informanten. Hierin zijn de relaties tussen de inzet van goab-middelen en subsidiëring van ve enerzijds en de toegankelijkheid, het bereik, het aanbod, de kwaliteit en de opbrengsten van ve anderzijds op een dieper niveau verkend.³

Deze managementsamenvatting geeft inzicht in de belangrijkste resultaten van de *Monitor Implementatie en besteding goab (2019-2023)*, trekt enkele conclusies en biedt een reflectie op al het verzamelde materiaal. We nemen hier de vrijheid ook enkele suggesties te doen voor de toekomst van ve: langs welke lijnen kan de impact van ve worden vergroot?

¹ Zie: www.eveningonderzoek.nl. Dit onderzoek wordt door een consortium van de Universiteit Utrecht en Sardes uitgevoerd.

² Cebeon (2023). *Bestedingsonderzoek gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid 2020-2021, tweede meting*. Cebeon.

³ Jepma, IJ., Waaijer, C., Beckers, S., Geus, W. de, Ketelaar, A., Rij, C. van, Nijhof, W., & Korn, F. (2023). *Vijf praktijkvoorbeelden in de voorschoolse educatie: zijn er relaties tussen financiën en uitvoering?* Sardes/Oberon/Cebeon.

Zowel het perspectief van de gemeenten als ve-aanbieders komt in deze managementsamenvatting aan bod. In totaal hebben 221 van de 344 gemeenten een volledige vragenlijst ingevuld en 259 gemeenten hebben de vragenlijst grotendeels ingevuld. Dit komt neer op een positieve respons van 64 tot 75 procent. In totaal hebben 242 van de in totaal 1.091 ve-aanbieders een vragenlijst ingevuld. Dit is een positieve respons van ruim 22 procent. In de responsgroep van ve-aanbieders zijn 150 van de 344 gemeenten vertegenwoordigd, dit is een dekkingsgraad van 44 procent.⁴ De responsgroepen van gemeenten en ve-aanbieders beschouwen we als een (vrij) goede afspiegeling van de populatie, afgemeten aan drie relevante achtergrondkenmerken. Voor gemeenten zijn dit a) gemeentegrootte, b) verstedelijkingsgraad en c) verschuiving in de goab-bekostiging. Voor ve-aanbieders zijn dit a) gemeentegrootte, b) omvang van de organisatie en c) type organisatie.

Dit betekent dat we een adequaat landelijk beeld kunnen schetsen van de stand van zaken ten aanzien van het aanbod van 960 uur ve voor doelgroeppeuters, de inzet van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve, de besteding van de goab-middelen door gemeenten en de subsidiëring en kosten van ve bij ve-aanbieders. Voor zover relevant wordt bij de beschrijving van de bevindingen een vergelijking geboden met de bevindingen uit eerdere metingen waarin ook naar de implementatie van de beleidsmaatregelen en de besteding van de goab-middelen/subsidiëring van ve is gekeken, maar in grote lijnen zijn de bevindingen van deze laatste meting overeenkomstig met vorige bevindingen.

Deel 1. Aanbod van 960 uur voorschoolse educatie voor doelgroeppeuters

Invoering van 960 uur voorschoolse educatie

Op 1 augustus 2020 moesten alle gemeenten en ve-aanbieders een aanbod van 960 uur ve voor doelgroeppeuters hebben. Bij vijf procent van de gemeenten is op dit moment niet bij alle ve-locaties een aanbod van 960 uur ve gerealiseerd. Het gaat hierbij om kleinere gemeenten, die aangeven dat het vanwege de kleine aantallen doelgroeppeuters per locatie niet mogelijk is overal 960 uur ve aan te bieden.

Slechts bij twee procent van de ve-aanbieders is er nog geen 960 uur ve ingevoerd voor doelgroeppeuters. Soms biedt een ve-aanbieder maar twee dagdelen ve omdat ouders niet meer uren/dagdelen willen afnemen. Soms biedt een ve-aanbieder maar drie dagdelen aan, omdat het aantal doelgroeppeuters (te) klein is.

⁴ Binnen dit onderzoek hebben we in principe te maken met twee afzonderlijke steekproeven, er is geen sprake van zogeheten 'geneste steekproeven': we hebben een steekproef van gemeenten en een steekproef van ve-aanbieders. Het komt voor dat gemeenten een vragenlijst hebben ingevuld waarvan we geen ingevulde vragenlijst hebben van ve-aanbieders. Het omgekeerde komt ook voor: er zijn ingevulde vragenlijsten van ve-aanbieders waarvan de gemeente niet mee heeft gedaan aan de monitor. Dit is daarmee ook één van de verklaringen voor de (kleine) verschillen tussen de resultaten van de gemeenten en de ve-aanbieders.

Ruimer ve-aanbod

Het is mogelijk dat gemeenten een ruimer ve-aanbod dan het minimum aantal uren van 960 uur aanbieden. In het grote merendeel van de gemeenten (85%) is er geen sprake van een ve-aanbod van meer dan 960 uur. In een klein deel van de gemeenten (15%) is deze er wel voor sommige groepen doelgroeppeuters (8%) of voor alle doelgroeppeuters (7%). Bij sommige doelgroeppeuters gaat het om individuele gevallen, of peuters op een locatie waarbij door de dagdeellengte meer uren per week worden geboden. Bij meer dan 960 uur ve voor alle doelgroeppeuters komt dit bijvoorbeeld door een vroege start of een doorlopend aanbod in de zomer.

Bij 35 procent van de ve-aanbieders is er een ruimer aanbod dan de 960 uur ve, bij 65 procent van de ve-aanbieders is dat niet het geval. In de G4 komt een ruimer ve-aanbod vaker voor dan in de G40 en G-overig (45% versus 36% en 33%). Het is lastig om het verschil in het ruimer ve-aanbod tussen de gemeenten en ve-aanbieders te duiden, maar mogelijk speelt mee dat ouders meer uren/extra dagdelen kunnen inkopen als ze dat zouden willen.

Startleeftijd bij voorschoolse educatie

Voorschoolse educatie kan op verschillende leeftijden beginnen. Bij 53 procent van de gemeenten kunnen ook peuters van 2 tot 2,5 jaar een ve-aanbod krijgen (bij de vorige meting was dit 44%). Bij de meerderheid van deze groep gemeenten (79%) start het aanbod met 2 jaar. Een aantal gemeenten geeft in de toelichting aan dat er voor peuters tussen 2 en 2,5 jaar wel ve-aanbod is, maar dat het gaat om individuele gevallen waarbij peuters eerder starten.

De meest voorkomende startleeftijd van ve is bij de ve-aanbieders 2,5 jaar (43%), maar 50 procent van de ve-aanbieders geeft te kennen dat doelgroeppeuters al vóór 2,5 jaar kunnen starten met ve (start bij 2 jaar 42% en start bij 2 jaar en 3 maanden 8%). Bij de vorige meting kon 49 procent van de doelgroeppeuters al voor 2,5 jaar deelnemen aan ve.

Vormgeving van 960 uur ve

Het ve-aanbod kan op verschillende manieren worden vormgegeven. De meest voorkomende variant om 960 uur ve aan te bieden is vier dagdelen van vier uur (gedurende 40 weken per jaar): in 85% van de gemeenten is dit de meest voorkomende variant voor doelgroeppeuters. Voor reguliere peuters zijn meestal twee dagdelen van vier uur per week beschikbaar. In 80 procent van de gemeenten is dit de meest voorkomende variant. Meestal is het ve-aanbod tussen 2,5 en 4 jaar gelijk in aantal uren per week, maar 16 procent van de gemeenten kent een ingroeimodel waarbij oudere peuters (geleidelijk) meer uren ve krijgen dan jongere peuters.

Bij de ve-aanbieders wordt 960 uur ve als volgt vormgegeven. Ruim driekwart van de ve-aanbieders (77%) hanteert vier dagdelen van vier uur gedurende 40 weken. Reguliere peuters krijgen meestal twee dagdelen van vier uur (40 weken per jaar) (67%). 21 procent van de ve-aanbieders heeft een ingroeimodel waarin een opbouw naar leeftijd zit.

Soorten opvang

Het aanbod van 960 uur ve voor doelgroeppeuters wordt in verschillende soorten opvang verzorgd. Ve-aanbieders bieden het meest vaak (66%) het ve-aanbod aan in kortdurende peuteropvang (2 à 2,5 jaar tot 4 jaar), gevolgd door aparte peutergroepen (2 à 2,5 tot 4 jaar) in kinderdagopvang (50%). Bij 18 procent van de ve-aanbieders wordt het 960 uren ve-aanbod verzorgd in verticale leeftijdsgroepen (0 tot 4 jaar) in kinderdagopvang.

Gemengde groepen

Het overgrote deel van de ve-aanbieders (90%) zegt de 960 ve-uren aan te bieden in gemengde groepen van reguliere en doelgroeppeuters. Maar een paar ve-aanbieders (2%) hebben exclusieve ve-groepen voor doelgroeppeuters of hebben gemengde groepen voor een deel van de uren, bijvoorbeeld twee van de vier dagdelen per week (8%).

Aanpassingen

Sinds de invoering van 960 uur ve voor doelgroeppeuters kunnen gemeenten aanpassingen hebben gedaan in het ve-aanbod. De eerste ervaringen met een aanbod van 960 uur ve hebben bij 57 procent van de gemeenten inmiddels geleid tot aanpassingen in de oorspronkelijke wijze van inrichting. Meest genoemd is het toestaan van meer variatie in combinaties van dagdelen en uren per dagdeel (23%) en het verhogen van het aantal uren per dagdeel (22%).

Bij de ve-aanbieders zien we een vergelijkbaar beeld. Ruim de helft van de ve-aanbieders (52%) heeft aanpassingen gedaan in het oorspronkelijke ve-aanbod van 960 uur.

Meest genoemd is het verhogen van het aantal uren per dagdeel (32%). Bij ve-aanbieders uit de G4 is vaker de startleeftijd voor doelgroeppeuters verlaagd dan bij ve-aanbieders in G40 en G-overig (resp. 35%, 7% en 15%).

Extra kwaliteitseisen

Bij de uitvoering van ve in de praktijk zijn er diverse wettelijke kwaliteitseisen van kracht. In de praktijk komt het voor dat gemeenten hier bovenop extra kwaliteitseisen stellen. 32 procent van de gemeenten heeft extra kwaliteitseisen aan ve gesteld die boven op de wettelijke eisen van ve gelden (bij de vorige meting was dit 23%). De gemeenten geven aan dat de extra kwaliteitseisen met name betrekking hebben op deelname aan gemeentelijk overleg (57%), op ouderbetrokkenheid (54%), en op extra taakstellingen (43%).

Bij de vorige meting had 20 procent van de ve-aanbieders te maken met extra kwaliteitseisen vanuit de gemeente. Dit percentage is gestegen naar 34 procent. Ve-aanbieders uit de G4 en G40 hebben vaker dan ve-aanbieders uit G-overig te maken met extra kwaliteitseisen vanuit de gemeente (resp. 50%, 45% en 29%). De meest genoemde kwaliteitseis betreft het stellen van aanvullende opleidings- of scholingseisen van pedagogisch medewerkers (41%). Gevolgd door meer coaching in de praktijk (36%) en verplichte deelname aan gemeentelijk overleg (35%).

Toezicht en verantwoording

Gemeenten houden op diverse manieren zicht op de kwaliteit van ve. De gemeenten houden met name toezicht op de kwaliteit van de 960 uur ve via gesprekken met de ve-aanbieders (88%), via de GGD-inspectie of de Inspectie van het Onderwijs (82%) en/of via de subsidieverantwoording (79%). Dit komt vrijwel overeen met de meting in 2021.

Het perspectief van de ve-aanbieders komt hier grotendeels mee overeen. De meest gebruikte manier om verantwoording af te leggen is via subsidieverantwoording (84%), maar ook GGD-inspecties of de Inspectie van het Onderwijs (72%) en gesprekken met gemeenten (63%) worden door meer dan de helft van de ve-aanbieders ingezet.

Deel 2. Inzet van de pedagogisch beleidsmedewerker in de voorschoolse educatie

Invoering van de pedagogisch beleidsmedewerker in de voorschoolse educatie

Op 1 januari 2022 moesten gemeenten de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve ingevoerd hebben. Vrijwel alle gemeenten (98%) geven aan al vóór 1 januari 2022 of op die datum de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve op alle locaties te hebben ingevoerd. Drie kleinere gemeenten geven aan dat dit op een later moment is gerealiseerd: per 1 mei 2022, 1 juni 2022 of 1 januari 2023.

Bijna twee derde (62%) van de ve-aanbieders heeft de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve al vóór 1 januari 2022 op alle locaties in de gemeente ingevoerd. Nog eens 36 procent van de ve-aanbieders zegt dit op de wettelijke invoeringsdatum te hebben gedaan. Ve-aanbieders uit de G4 hebben dit vaker voor 1 januari 2022 gedaan dan ve-aanbieders uit de G40 en G-overig: respectievelijk 85, 73 en 57 procent.

Uitvoeringsvarianten

De pedagogisch beleidsmedewerker in de ve kan binnen een gemeente op alle ve-locaties volgens een gelijk model worden ingezet, of er kan ruimte zijn voor flexibiliteit per locatie of groep. Dat er één model is voor de inzet van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve komt bij benadering even vaak voor (36%) als dat er verschillende modellen van inzet zijn (32%). 32 procent van de gemeenten heeft hier geen zicht op of weet het niet.

Een ruime meerderheid van de ve-aanbieders (83%) maakt duidelijk dat ze één model hebben voor alle ve-locaties of ve-groepen. Bij 14 procent van de ve-aanbieders bestaan er meerdere modellen (flexibiliteit en maatwerk per ve-locatie/ve-groep) naast elkaar.

Gemeentebrede afspraken

Er zijn gemeenten die voor en met alle gesubsidieerde ve-aanbieders afspraken hebben gemaakt over diverse aspecten rondom de inzet van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve, maar er zijn ook gemeenten die de aanbieders op dit punt veel beleidsvrijheid bieden.

Voor 41 procent van de gemeenten geldt dat er géén gemeentebrede afspraken zijn gemaakt, maar dat de ve-aanbieders zelf de inzet van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve bepalen. Als er afspraken zijn gemaakt (59%) dan gaan deze afspraken over:

- De taken die de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve uitvoert (32%). Het gaat hierbij met name om taken zoals het coachen van individuele en/of teams van pedagogisch medewerkers op de ve-groep, verbeteren van de kwaliteit van het ve-aanbod en voorbereiden, ontwikkelen, invoeren en/of evalueren van pedagogisch beleid.
- De opleidingseisen bij de inzet van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve (29%). Het merendeel van deze gemeenten met afspraken over de opleidingseisen hanteert vve-scholing als extra eis.
- De omvang van de inzet in uren per groep van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve. Dit komt bij 23 procent van de gemeenten voor, vooral in de G4 (67%) en in mindere mate bij de G40 en G-overig: respectievelijk 21 en 23 procent. Deze afspraak houdt meestal in dat het aantal uren per groep kan verschillen, naar behoefte, wat te maken heeft met het aantal zorgpeuters en doelgroeppeuters of de mate waarin kwaliteitsverbetering nodig is.
- Aan welke kwaliteitsaspecten de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve werkt (19%). Binnen de G4 komt dit vaker voor dan in de G40 en G-overig (resp. 33%, 25% en 18%).

Van de ve-aanbieders zegt 58 procent dat er gemeentebrede afspraken zijn over de inzet van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve. Dit betreft vooral de omvang van de inzet in uren per groep (40%), waarbij dit bij de ve-aanbieders in de G4 vaker voorkomt dan in de G40 en G-overig (resp. 65%, 57% en 33%). Over de (minimale) opleidingseisen zijn er ook betrekkelijk vaak gemeentelijke afspraken (30%); ook hier geldt dat dit in de G4 vaker voorkomt dan in de G40 en G-overig (resp. 55%, 41% en 25%). Over de taken die de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve uitvoert heeft ongeveer een kwart (24%) gemeentebrede afspraken. Over de kwaliteitsaspecten waaraan de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve werkt, maakte 21 procent van de ve-aanbieders gemeentebrede afspraken.

Functie van de pedagogisch beleidsmedewerker in de voorschoolse educatie

Meer dan de helft van de ve-aanbieders (54%) stelt als eis dat een pedagogisch beleidsmedewerker in de ve minstens een volwaardig hbo-diploma op zak moet hebben. Bij ruim een derde van de ve-aanbieders (36%) is dit minimaal mbo 4, mét een bewijs van gevolgde scholing op het terrein van coaching en/of pedagogiek.

De twee meest voorkomende rollen van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve zijn (team)coach van pedagogisch medewerkers (81%) en beleidsontwikkelaar, -uitvoerder en -evaluator van pedagogisch beleid (76%). In beide gevallen gaat het om bovenformatieve inzet. De pedagogisch beleidsmedewerker in de ve verricht diverse taken. De meest voorkomende taken (door meer dan 70% van de ve-aanbieders genoemd) zijn het verbeteren van de pedagogische kwaliteit op de groepen (91%), de coaching van (teams en/of individuele) pedagogisch medewerkers op competenties (88%), voorbereiden, ontwikkelen, invoeren en/of

evalueren van pedagogisch beleid en samenwerken en afstemmen met externe partijen als JGZ en basisonderwijs (70%).

Bij 61 procent van de ve-aanbieders heeft de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve daarnaast nog een andere functie. In driekwart (75%) van de gevallen betreft het een combinatie met pedagogisch beleidsmedewerker/coach vanuit de Wet Innovatie en Kwaliteit Kinderopvang.

Maar liefst 81 procent van de ve-aanbieders is tevreden tot zeer tevreden over de nieuwe functie van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve.

Deel 3. Inzet van gemeentelijke middelen en subsidiëring van voorschoolse educatie

Gemeenten krijgen van het Rijk jaarlijks een specifieke uitkering (SPUK) voor de uitvoering van het gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid (goab) waarmee een aanbod ve (inclusief de urenuitbreiding naar 960 uur ve en inzet van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve) en andere maatregelen op het gebied van achterstandenbestrijding worden bekostigd. Dit gaat om ruim € 520 miljoen in 2022 en verder. Daarnaast krijgen gemeenten van het Rijk zogeheten 'Asscher-middelen' (naar de toenmalig verantwoordelijk minister van SZW) ter grootte van € 30 miljoen per jaar in het Gemeentefonds voor het verzorgen van een aanbod voor reguliere peuters van ouders zonder kinderopvangtoeslagrecht (niet geoormerkt). Gemeenten kunnen ook andere middelen uit het Gemeentefonds of eigen middelen benutten voor extra ontwikkelmogelijkheden voor doelgroepkinderen. Relevante partijen als ve-aanbieders, basisscholen en JGZ krijgen bekostiging van gemeenten voor het organiseren van een toegankelijk en kwaliteitsvol aanbod van voldoende capaciteit (dekkend aanbod) met een hoog doelgroepbereik.

Inzet van middelen voor gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid

Waarom besteden gemeenten hun goab-middelen? De SPUK is bedoeld voor activiteiten ten behoeve van WPO artikel 158, 159 en 160. Dit gaat om activiteiten op scholen voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal, ve-aanbod en afspraken over doelgroep en toeleiding naar ve en resultaatafspraken vroegschoolse. De helft van de gemeenten geeft aan goab te hebben dat méér omvat dan deze activiteiten (48%). Naast de specifieke uitkering goab heeft een groot deel van de gemeenten dan ook andere gemeentelijke middelen ingezet voor het goab, namelijk peutermiddelen/Asscher-middelen (60%) en algemene middelen (36%). Dit beeld komt overeen met de vorige meting waarin hier ook naar is gevraagd.

De zogeheten Asscher-middelen worden door de meerderheid van de gemeenten vooral ingezet voor reguliere peuters op ve-locaties (61%). Zo'n 44 procent van de gemeenten zet deze middelen in voor reguliere peuteropvang op aparte locaties (dit was de vorige meting nog 14%). Ook genoemd zijn voorschoolse educatie (19%), andere goab-activiteiten (11%) of geen zicht op (10%).

Gemeenten vatten diverse andere activiteiten onder het goab, zoals de opvang van reguliere peuters in de peuteropvang en monitoring en evaluatie, en die worden door de gemeenten voor een groot deel bekostigd uit de SPUK en overige gemeentelijke middelen.

De SPUK wordt doorgaans ingezet voor direct aan ve gerelateerde aspecten van het beleid, zoals werving en toeleiding, doorgaande lijn, monitoring, ouderactiviteiten, coördinatie en overleg. Ruim 40 procent van de gemeenten bekostigt ook aanbod voor kinderen jonger dan 2,5 jaar uit de SPUK.

Gemeenten verschillen van mening over de toereikendheid van de specifieke uitkering goab voor het organiseren van een ve-aanbod. Een aanzienlijk deel van de gemeenten ervaart de uitkering als meer dan toereikend (43%). Anderzijds zijn er ook gemeenten die zeggen dat het precies toereikend is (30%), (net) niet toereikend is (15%) of volstrekt niet toereikend (11%). Dit is een vergelijkbaar beeld als bij de vorige meting.

Gemeenten geven aan dat de uitbreiding van uren ve en de inzet van de pedagogisch beleidsmedewerkers in de ve maakt dat er soms andere keuzes gemaakt worden over de inzet van de resterende goab-middelen. Zo is er nu in een groot deel van de gemeenten gelijk of meer budget voor de inzet van een pedagogisch beleidsmedewerker in de ve (53%), monitoring en evaluatie (51%), ouderbetrokkenheid (49%), en training en professionalisering (47%). Slechts een kleine groep gemeenten geeft aan minder middelen in te zetten voor bepaalde activiteiten dan voorheen.

We zien grote verschillen tussen gemeenten. Waar de ene gemeente maar ongeveer een derde van de SPUK nodig zegt te hebben voor een ve-aanbod, geldt voor een vijfde van de gemeenten aan dat ze de volle 100 procent van de specifieke uitkering gebruiken voor ve-aanbod. Bij de vorige meting was dit een op vier. Gemiddeld heeft een gemeente driekwart van de specifieke uitkering nodig voor het organiseren van ve.

Subsidiëring van voorschoolse educatie

De goab-middelen van gemeenten worden deels of geheel ingezet voor de subsidiëring van ve. Hierbij hebben gemeenten veel beleidsvrijheid.

De gemeenten hanteren een uurtarief voor ve van gemiddeld € 10,14 (bij meting 2 was dit € 9,85). Dit is ruim anderhalf euro boven het maximum fiscaal tarief kinderdagopvang 2022 (€ 8,50).

Hoe de gemeentelijke financieringswijze aan ve-aanbieders eruitziet voor het organiseren van een ve-aanbod verschilt per gemeente. De helft hanteert een 'opslag' ('kopsubsidie') boven op de vergoeding van de maximale uurprijs kinderdagopvang van het Rijk (50%). Ook hanteert een aanzienlijk deel van de gemeenten een vast bedrag per doelgroepeuter en/of reguliere peuter per jaar (28%). Dit beeld komt overeen met dat van de vorige meting.

Als gemeenten een (vast of variabel) bedrag per ve-groep of dagdeel vergoeden, wordt dit vaak vastgesteld op basis van het aantal of percentage doelgroepeuters op de groep.

Het merendeel van de gemeenten maakt binnen de subsidieregeling voor het ve-aanbod geen onderscheid tussen ve in kinderopvang en ve in kortdurende peuteropvang (70%). Wel maakt een groot deel van de gemeenten onderscheid binnen de subsidieregeling tussen subsidie voor doelgroeppeuters en reguliere peuters. Het merendeel stelt meer ve-subsidie beschikbaar voor een doelgroeppeuter dan voor een reguliere peuter (66%).

Er zijn verschillende manieren waarop ve-aanbieders verantwoording afleggen aan de gemeenten over de besteding van de gemeentelijke subsidie. De meest omvattende verantwoording, namelijk het aanleveren van gegevens met betrekking tot een inhoudelijke en financiële verantwoording aangevuld met een assurance rapport, komt het meest voor (41%). Ook melden veel gemeenten dat ve-aanbieders alleen gegevens met betrekking tot een inhoudelijke en financiële verantwoording moeten aanleveren, zonder assurance rapport (33%). Ook dit komt overeen met de vorige meting.

Volgens de ve-aanbieders is het gemiddelde uurtarief van ve dat gemeenten toepassen € 9,64.⁵ Dat is ruim één euro meer dan het maximum fiscaal tarief kinderdagopvang in 2022. In bijna driekwart van de gevallen (72%) wordt er binnen de subsidieregeling voor ve van de gemeente meer geld beschikbaar gesteld voor een doelgroeppeuter dan voor een reguliere peuter.

44 procent van de ve-aanbieders geeft te kennen dat het ve-aanbod deels wordt bekostigd uit andere activiteiten, en dit komt vaker voor binnen de G-overig en G40 dan binnen de G4 (resp. 47%, 40% en 37%). Het gaat om opbrengsten uit de buitenschoolse opvang, opbrengsten uit de reguliere kinderdagopvang of uit de algehele organisatie of overheveling van grote naar kleine locaties (die minder rendabel zijn).

Verantwoording afleggen aan de gemeenten over de gemeentelijke ve-subsidie doen aanbieders vooral door aanlevering van gegevens met betrekking tot een inhoudelijke én financiële verantwoording (bijv. overzicht van werkzaamheden met een financiële onderbouwing van aantal peuters en bedragen) (41%). Ve-aanbieders binnen grotere gemeenten hebben te maken met een ‘zwaardere’ manier van verantwoording afleggen dan ve-aanbieders binnen kleinere gemeenten (bijv. mét een verklaring van een accountant): 47 procent (G4), 39 procent (G40) en 19 procent (G-overig).

Over de toereikendheid van het gemeentelijke budget lopen de meningen zeer uiteen. Iets meer dan de helft van de ve-aanbieders (52%) is van mening dat het budget van de gemeente (meer dan of precies) toereikend is voor het organiseren van een ve-aanbod aan doelgroeppeuters. Iets minder dan de helft van de ve-aanbieders (48%) vindt het verstrekte budget van de gemeente daarentegen (net of volstrekt) niet toereikend. In de eerdere meting van deze monitor was dit respectievelijk 58 en 43 procent, iets meer tevredenheid dus. Het

⁵ Het verschil tussen het uurtarief dat gemeenten en ve-aanbieders noemen (€ 10,14 versus € 9,64) kan minimaal door twee zaken worden verklaard. Aan de ene kant is het zo de deelnemende ve-aanbieders niet volledig worden gedekt door de deelnemende gemeenten. Aan de andere kant is dit gegeven bij relatief veel informanten van ve-aanbieders niet bekend.

blijkt lastig om deze mening te onderbouwen met objectieve cijfers. De relatief kleine groep ve-aanbieders die het meest positief is over de toereikendheid van het budget, ontvangt tegelijk het laagste maximum uurtarief per kind van de gemeente. Voor de andere ve-aanbieders geldt juist wel: hoe hoger het objectieve maximum uurtarief, des te positiever de ve-aanbieders zijn over de toereikendheid van het gemeentelijk budget.

Kostprijs en opbouw van de kosten bij voorschoolse educatie

Slechts een zeer klein deel van de ve-aanbieders (19%) heeft zicht op de kostprijs van één uur ve per kind, dit geldt vooral bij de aanbieders uit de G40 en G-overig. Daarom worden de volgende cijfers met veel slagen om de arm gepresenteerd.

Ve-aanbieders schatten de kostprijs van één uur ve per kind op gemiddeld € 10,54, met een minimum van € 8,50 en een maximum van € 15,41. Eerder (bij meting 2) schatten de ve-aanbieders dit op gemiddeld € 10,53. Volgens de kleine, niet-representatieve groep ve-aanbieders die wel zicht hebben op de opbouw van de kostprijs per uur ve wordt 55 procent door de personele kosten van pedagogisch medewerkers bepaald. De huisvesting neemt negen procent van de kosten voor haar rekening. De personele kosten van de pedagogisch beleidsmedewerker/coach vanuit de Wet IKK en ve bepalen acht procent van de kosten. De overige kosten zijn verdeeld over andere posten als opleiding en scholing (5%), niet-groepsgebonden taakuren van pedagogisch medewerkers (5%) en ve-activiteiten (4%). Dergelijke bevindingen zijn in lijn met de bevindingen van meting 2.

Ouderbijdragen

Bij ve kunnen ouders van doelgroeppeuters vaak een tegemoetkoming in de kosten krijgen. Deze tegemoetkoming kan op verschillende manieren worden vormgegeven. De bedoeling is dat hierdoor de financiële drempel voor ve wordt verlaagd.

Het merendeel van de gemeenten biedt een tegemoetkoming in de ouderbijdragen voor bepaalde groepen peuters (64%) via ve-aanbieders. Het gaat hierbij met name om niet-kinderopvangtoeslaggerechtigde ouders van doelgroeppeuters (88%), niet-kinderopvangtoeslaggerechtigde ouders van reguliere peuters (66%) en ouders van kinderen met een sociaal-medische indicatie (57%).

De hoogte van de bijdrage van ouders voor de deelname van hun peuter aan het ve-aanbod wordt op verschillende manieren bepaald. In de meeste gemeenten betalen ouders een inkomensafhankelijke ouderbijdrage op grond van de *VNG Adviestabel ouderbijdrage peuteropvang 2022* (49%) of op grond van de landelijke *Tabel kinderopvangtoeslag 2022* (34%).

In het merendeel van de gemeenten krijgen ouders van doelgroeppeuters uren of dagdelen waarover ze geen eigen bijdrage hoeven te betalen (73%). In de meeste gevallen hoeven ouders van doelgroeppeuters voor de helft van de dagdelen/uren bij ve geen ouderbijdrage te betalen (66%). Eén op de 11 gemeenten biedt ve volledig gratis aan.

Ruim driekwart van de ve-aanbieders (77%) zegt een tegemoetkoming in de ouderbijdragen te krijgen van gemeenten. In kleinere gemeenten is dit vaker het geval (83%) dan in de G4 (61%) en G40 (63%).

Het zijn vooral de niet-kinderopvangtoeslaggerechtigde ouders van doelgroeppeuters (80%) waarvoor de ve-aanbieders een tegemoetkoming in de ouderbijdragen krijgen. Voor niet-kinderopvangtoeslaggerechtigde ouders van reguliere peuters en kinderen met een sociaal-medische indicatie is dit respectievelijk 69 en 57 procent.

De bepaling van de hoogte van de eigen bijdrage van ouders bij ve wordt vooral gedaan op basis van de *VNG Adviestabel ouderbijdrage peuteropvang 2022* (49%) en de landelijke *Tabel kinderopvangtoeslag 2022* (18%). In de G40 en G-overig wordt vaker de VNG tabel toegepast, in de G4 is dat de landelijke kinderopvangtoeslagtabel. 13 procent van de ve-aanbieders zegt dat er een inkomensafhankelijke ouderbijdrage wordt betaald.

Bij 67 procent van de ve-aanbieders krijgen ouders van doelgroeppeuters gratis uren of dagdelen. Dit komt binnen de G40 en G-overig vaker voor dan binnen de G4 (resp. 71%, 69% en 44%). Binnen de G4 komt het vaker voor dat alle ouders voor alle afgenomen uren betalen voor hun (doelgroep)peuters: 56 procent in G4 versus 27 procent in G40 en G-overig.

Als er gratis uren/dagdelen worden geschonken dan is dat meestal (78%) voor de helft van de uren/dagdelen (bijv. 2 van de 4 dagdelen zijn gratis). Alleen bij ve-aanbieders in de G40 en G-overig komt het op kleine schaal voor dat ouders van doelgroeppeuters helemaal geen kosten hebben bij deelname aan ve (resp. 7% en 4%).

Ruwweg de helft van de ve-aanbieders (51%) vraagt een tarief van exact € 8,50 (het maximum fiscaal uurtarief waarvoor ouders een vergoeding naar inkomen kunnen krijgen) per uur is. Een derde van de ve-aanbieders (33%) hanteert een tarief die hoger is dan dit fiscaal maximum uurtarief (gemiddeld € 9,22 per uur), zes procent van de ve-aanbieders heeft een lager tarief (gemiddeld € 7,36 per uur). Een hoger tarief betekent dat ouders hogere eigen kosten hebben, dit werkt drempelverhogend. Genoemde bedragen hebben betrekking op een zeer kleine niet-representatieve groep van ve-aanbieders.

Subsidiëring van de pedagogisch beleidsmedewerker in de voorschoolse educatie

Zoals gezegd is het vanaf 1 januari 2022 verplicht om een pedagogisch beleidsmedewerker in de ve te hebben, ter verbetering van de kwaliteit. Nagegaan is hoe de subsidie hiervoor wordt geregeld. De inzet van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve is bij vrijwel alle gemeenten geregeld binnen de reguliere ve-subsidie (55%) of via een aanvullende subsidie (36%). Ve-aanbieders krijgen de inzet van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve volgens een afgesproken uurtarief uit de cao Kinderopvang vergoed (36%) of ve-aanbieders krijgen een vast bedrag voor de inzet van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve (28%).

Bij 37 procent van de ve-aanbieders is de subsidiëring voor de inzet van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve opgenomen in de reguliere ve-subsidie, bij 35 procent van de ve-

aanbieders is dit geregeld via een aparte subsidie voor de inzet van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve. Binnen de G4 is dit vaker opgenomen in de bestaande ve-subsidie, binnen de G40 en G-overig is vaker een aparte subsidieregeling van kracht.

Overige subsidies voor ve-aanbieders

Behalve het subsidiëren van ve kunnen gemeenten aanvullende vormen van subsidie verstrekken aan ve-aanbieders die extra kansen creëren voor de doelgroep. Dit kan in de vorm van een aanvullende subsidie of het kan worden mee berekend in de subsidie die de ve-aanbieder al krijgt. Het meest mee berekend in de ve-subsidie van de gemeente of apart gesubsidieerd zijn extra formatie voor doorgaande lijn en warme overdracht (54%) en professionalisering van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve (67%).

Ve-aanbieders krijgen vooral aparte subsidie of opslagen in lopende ve-subsidie voor professionalisering van pedagogisch medewerkers (bijv. vve-scholing, taalniveau 3F) (49%) , extra formatie voor doorgaande lijn en warme overdracht (31%) en extra formatie personeel (bijv. tijdelijk boven formatieve derde pedagogisch medewerker op ve-groep, extra inzet uren t.b.v. overleg met zorgprofessionals) (28%). Vooral de ve-aanbieders in de kleinere gemeenten krijgen aanvullende subsidie voor activiteiten.

Conclusies, reflectie en toekomst

Op basis van de zojuist beschreven resultaten komen we tot de volgende conclusies en overkoepelende reflectie van de vierde en tevens laatste meting van de monitor. Ook trekken we enkele lijnen naar de toekomst. Waar liggen nog mogelijkheden om de impact van voorschoolse educatie te vergroten?

Conclusies

Kwaliteitsversterking succesvol afgerond

De invoering van de urenuitbreiding en de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve, twee beleidsmaatregelen van kabinet Rutte III (2017-2022) om het aanbod en de kwaliteit van ve te versterken, zijn succesvol afgerond. Ondanks dat het soms een hele puzzel was en er belemmerende factoren in het spel waren. In de afgelopen jaren, vooral in 2020 en 2021, zijn de gemeenten en ve-aanbieders hierbij geplaagd door corona. Inmiddels wordt de kinderopvang geplaagd door een ernstig tekort aan pedagogisch medewerkers, de werkdruk en het ziekteverzuim zijn betrekkelijk hoog.⁶ In hoeverre dat ook opgaat voor de kinderdagopvang en (kortdurende) peuteropvang mét ve is op dit moment onbekend. Er zijn signalen dat er een tekort is aan ve-gecertificeerde pedagogisch medewerkers voor het verzorgen van een doel- en ontwikkelingsgericht aanbod aan doelgroeppeuters.⁷ Bij

⁶ Kinderopvang Totaal, *Werkdruk en ziekteverzuim in de kinderopvang neemt toe, tevredenheid neemt af*, 8 februari 2023. www.kinderopvangtotaal.nl

⁷ Ministerie van SZW, Brief aan Tweede Kamer, *Aanpak personeelstekort in de kinderopvang*, 5 september 2022.

onvoldoende personeel kunnen groepen (tijdelijk) sluiten en/of wachtlijsten ontstaan, waardoor de deelname aan ve wordt gehinderd.

Veel verschillen tussen gemeenten

Hoewel de centrale overheid een wettelijk beleidskader heeft en (minimale) kwaliteitseisen stelt aan de uitvoering van ve, is er in de praktijk veel variatie. Tussen (en binnen) gemeenten bestaan verschillen in toegankelijkheid, bereik, aanbod en kwaliteit. Dit zijn belangrijke pijlers bij ve. Er zijn gezegd veel verschillende 'mini ve-stelsels' binnen Nederland, bijna net zoveel als er gemeenten zijn.

Elke gemeente heeft een bepaald financieel kader waarbinnen de ve wordt geregeld. Hierbij worden al dan niet aanvullende middelen ingezet (bijv. de Asscher-middelen voor niet-toeslaggerechtigde ouders van reguliere peuters of middelen uit het gemeentefonds), al naar gelang de keuzen van gemeenten. Het bestedingsniveau van de gemeenten verschilt, zoals het verdiepende onderzoek van Cebeon uitwijst: bij een deel van de gemeenten is sprake van overbesteding en bij andere gemeenten is sprake van onderbesteding. Vooral grote gemeenten leggen naar verhouding meer eigen middelen in, mogelijk ter compensatie voor de daling door de nieuwe verdeling van het goab-budget. In de G40 is juist sprake van een onderbesteding, ondanks een toename van het goab-budget van het Rijk. Dit geldt ook voor de kleinere gemeenten. Het Cebeon-onderzoek gaat echter over de periode tot en met 2021. Een belangrijke vraag is of het bestedingspatroon in het laatste jaar van de goab-periode (2019-2022), het jaar 2022, nog is veranderd, bijvoorbeeld onder invloed van de invoering van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve of de stijging van de kosten van ve. Ook zou het interessant zijn om na te gaan of er budget is meegenomen naar de volgende goab-periode (2023-2026). Dit vraagt om nieuw onderzoek.

Niet elke gemeente even ruim financieel bedeed

Het verschil in uitgavenpatroon van gemeenten roept de vraag op of gemeenten voldoende middelen krijgen om een hoogwaardig ve-aanbod neer te zetten voor de doelgroep en of de huidige verdeling van de middelen adequaat is, aansluitend bij de problematiek. Deze vraag is buitengewoon lastig te beantwoorden.

De verdeling van het goab-budget over gemeenten is gebaseerd op een berekening van de scores van de peuters en basisschoolkinderen per gemeente die behoren tot de 15 procent met het grootste risico op een onderwijsachterstand. De minimumbijdrage vanuit het Rijk is vastgesteld op € 64.000 per jaar. De jaarlijkse bedragen per verwachte doelgroepeuter lopen zeer uiteen naar gemeentecategorie, zoals ook uit het eerder aangehaalde Cebeon-rapport blijkt (G4 is ca. € 20.000; G40 is ca. € 15.000; G-overig is ca. € 10.000). Tegelijkertijd wordt verwacht dat alle gemeenten ve van een bepaalde wettelijke kwaliteit aanbieden, ook als gemeenten een betrekkelijk beperkt goab-budget krijgen vanwege een relatief kleine doelgroep. Het jaarlijks beschikbare landelijke budget heeft weliswaar een loon- en prijsbijstelling, maar de kosten van gemeenten voor ve (door stijging van het fiscaal uurtarief voor kinderopvangtoeslag) stijgen harder. In 2019, bij de start van de monitor was dit € 8,02 per uur, in 2022 was dit € 8,50 en inmiddels is dit opgelopen tot € 9,12 per uur in 2023.

Daar komt bij dat de Asscher-middelen zijn bevroren op € 30 miljoen, omdat het betreffende aantal peuters minder groot bleek. Niettemin: de urenuitbreiding werkt ook door voor reguliere peuters in gemengde ve-groepen, waardoor ook die kosten zijn gestegen. Immers, met de omzetting van de dagdelen van 2,5 uur bij het oude 600 uursaanbod naar dagdelen van vier uur bij het 960 uurs-aanbod (zowel voor reguliere als doelgroeppeuters) zijn de kosten van deelname van reguliere peuters aan gemengde groepen voor gemeenten navenant gestegen. Aanvankelijk zouden gemeenten gefaseerd (2016 t/m 2021) € 60 miljoen krijgen voor het organiseren van een regulier peuteraanbod⁸, maar dit bedrag is in 2018 gehalveerd toen halverwege bleek dat het aantal reguliere peuters van niet-toeslaggerechtigde ouders dat niet gebruik maakte van een voorschoolse voorziening veel kleiner was dan aangenomen.⁹ De vraag kan worden opgeworpen of gemeenten niet beter de eerder toegezegde € 60 miljoen hadden kunnen krijgen.

Niet elke ve-aanbieder komt financieel uit

In de uiteenlopende subsidievormen en subsidiebedragen voor de ve-aanbieders zien we deze complexe dynamiek in financiering terug. Een deel van de ve-aanbieders ziet zich genooddaakt om andere middelen (bijv. opbrengsten uit de buitenschoolse opvang) aan te wenden voor het verzorgen van een goed aanbod – ze komen niet uit met subsidie van de gemeente.

Financiële toegankelijkheid voor ouders verschilt per gemeente en ve-aanbieder

Dit heeft mede tot gevolg dat de financiële drempels (de toegankelijkheid) bij ve van gemeente tot gemeente verschillen. Er zijn ve-aanbieders die niet meer vragen dan het maximum fiscaal uurtarief, maar er zijn er ook die er onder of juist boven zitten. In het laatste geval brengt dit extra kosten voor de ouders van doelgroeppeuters met zich mee, en daarmee een verhogende financiële drempel. Ook zijn er gemeenten die eisen dat alle ouders van alle peuters, ook de doelgroep, voor alle afgenomen uren (vaak 4 dagdelen van 4 uur gedurende 40 weken per jaar) betalen (naar inkomen), waar andere gemeenten de ouders van doelgroeppeuters vaak twee dagdelen van vier uur schenken ('gratis' maken). Er zijn ook gemeenten die sommige ouders van doelgroeppeuters met een laag inkomen volledig, bijvoorbeeld als onderdeel van het armoedebestrijd, tegemoetkomen in de kosten. Zij genieten gratis ve voor hun kinderen. Aansluitend hierop zijn er ook gemeenten en ve-aanbieders die de hoogte van de kosten van ouders bepalen op basis van een inkomensafhankelijke ouderbijdrage, wat eigenlijk niet meer in lijn is met harmonisatiewetgeving uit 2018. Mogelijk hebben dergelijke keuzen naast financiële consequenties voor ouders ook gevolgen voor het doelgroepbereik, hoewel dat niet in deze monitor is meegenomen: dit is een complex vraagstuk dat om een zelfstandig onderzoek vraagt.

Verschillen in ve-aanbod per gemeente

Tegelijkertijd verschilt het ve-aanbod tussen gemeenten. Hier en daar kan al met 2 jaar worden begonnen met ve, waar in andere gemeenten de startleeftijd bij 2 jaar en 3 maanden of 2,5 jaar is. Ook het totaal aantal uren ve dat doelgroeppeuters kunnen volgen loopt uiteen. Er zijn gemeenten waar doelgroeppeuters in totaal 1.280 uur ve tussen 2 en 4 jaar kunnen

⁸ VNG en ministerie van SZW (2016). *Bestuurlijke afspraken: een aanbod voor alle peuters*.

⁹ Kinderopvang Totaal (2018). *Asschergelden bevroren op 30 miljoen euro*.

krijgen, waar in andere gemeenten het aantal uren op 960 uur ve tussen 2,5 en 4 jaar is gemaximeerd (de wettelijke eis, waarop ook het volume van het goab-budget is afgemeten). Verschillen in de kwaliteit van ve zien we bijvoorbeeld terug in de extra (bovenwettelijke) kwaliteitseisen die gemeenten al dan niet stellen aan de ve-aanbieders, bijvoorbeeld op het gebied van opleidings- en kwalificaties eisen van pedagogisch medewerkers of extra inspanningen bij het bevorderen van de ouderbetrokkenheid van doelgroeppeuters. Verder kan de wijze waarop de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve wordt ingezet (meer of minder beleidsmatig of meer of minder coachend richting pedagogisch medewerkers) bijdragen aan verschillen in kwaliteit op de werkvloer. Opvallend is dat pedagogisch beleidsmedewerkers in de ve vaak ook nog een andere rol(len) heeft (hebben), waardoor de bijdrage aan beleidswerk en/of (team)coaching van pedagogisch medewerkers in de verdrukking kan raken.

Met al deze verschillen maakt het voor ouders van doelgroeppeuters uit in welke gemeente je woont en naar welke ve-aanbieder je je kind brengt.

Reflectie

Door het huidige kabinet Rutte IV is aangekondigd leerachterstanden bij de start van het basisonderwijs te voorkomen door de deelname van kinderen met een taalachterstand in het Nederlands aan voor- en vroegschoolse educatie te stimuleren, en ook wordt gezinspeeld op het versterken van de kwaliteit en de relatie tussen opvang en onderwijs.¹⁰ Momenteel wordt dit uitgewerkt om op die manier kansengelijkheid te versterken. Tegelijk staan we aan de vooravond van een grote beleidsoperatie bij kinderopvangorganisaties, ve-aanbieders inclusief, die te maken krijgen met directe financiering van het Rijk. Ouders krijgen straks 96 procent van de kinderopvangkosten vergoed, ze betalen zelf nog maar vier procent van de kosten, los van hun inkomen. De grondslagen van het recht op kinderopvangtoeslag blijven vooralsnog bestaan, wat betekent dat er voorlopig nog geen algemeen toegankelijkheid is. Dit alles wordt in 2027 van kracht, zo is de huidige planning. Nog los van omvang en schaal van de uitvoering van de aangekondigde beleidsmaatregelen voor vooral de kinderopvangorganisaties, hebben diverse belangenorganisaties en onafhankelijke deskundigen¹¹ hun zorgen geuit over mogelijke ingrijpende effecten van deze maatregelen:

- 1) een sterk groeiende vraag naar kinderopvang (de kosten voor veel ouders gaan fors omhoog, waardoor ze wellicht meer gaan inkopen) en daarmee
- 2) een gelijktijdig sterk groeiende vraag naar pedagogisch medewerkers (in een tijd van algehele arbeidskrapte in meerdere sectoren) en
- 3) het risico op prijsstijging (de kosten worden grotendeels door de overheid vergoed, waardoor kinderopvangorganisaties hun prijzen kunnen laten stijgen, want ook dan zullen de kosten van veel ouders lager uitvallen dan in de vorige situatie, waarin werd betaald op basis van inkomen o.g.v. percentages veel lager dan 96%).

¹⁰ Coalitieakkoord 2021 – 2025, VVD, D66, CDA en ChristenUnie (2021). *Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst*.

¹¹ <https://www.uu.nl/nieuws/kamer-vraagt-uu-onderzoekers-advies-over-vergoeding-kinderopvang>
Plantenga, J., Van Huizen, T., & Leseman, P. (2022). *Het maatschappelijk belang van kinderopvang vereist prijsregulering*, ESB, 8 juni 2022.

Hoe dit precies uitpakt voor de kwetsbare groep ouders met doelgroeppeuters bij de ve-aanbieders valt nauwelijks te voorspellen. De kabinetsplannen kunnen de verhouding tussen ve-aanbod en vraag naar ve verstoren. Gemeenten en ve-aanbieders doen er goed aan om ervoor te waken dat ouders van reguliere peuters de schaarse ve-plekken gaan innemen. In combinatie met een groeiende groep ouders met jonge kinderen die moeilijk rond kan komen door stijgende kosten in levensonderhoud (boodschappen, energie e.d.) is niet uitgesloten dat dit van negatieve invloed is op de (financiële) toegankelijkheid en daarmee ook het doelgroepbereik van ve.

Om die reden is het van belang dat de centrale overheid, gemeenten en ve-aanbieders goed in de gaten houden welke consequenties de aangekondigde beleidsmaatregelen met zich meebrengen, in welke mate en voor wie. Ze zouden nu al kunnen bedenken hoe ze ouders van met name doelgroeppeuters van (kwetsbare) ouders met lage inkomens kunnen blijven ondersteunen, zodat ook zij kunnen blijven deelnemen aan het ve-gesubsidieerde aanbod.

Toekomst van voorschoolse educatie

Welke mogelijkheden zijn er om de ve verder te versterken voor de doelgroeppeuters, zodat ze een goede start op de basisschool kunnen krijgen?

Vroeger starten met voorschoolse educatie. Een deel van de gemeenten heeft inmiddels geregeld dat doelgroeppeuters vanaf 2 jaar ve kunnen krijgen. Er zijn ook al gemeenten waarbij doelgroeppeuters al vanaf 2 jaar het volledige ve-aanbod kunnen volgen. Eerder starten met ve biedt mogelijkheden om het leren en ontwikkelen al op jongere leeftijd positief te kunnen beïnvloeden, waardoor doelgroepkinderen betere garanties krijgen op een goede start op de basisschool.¹²

Meer voorschoolse uren. In de afgelopen beleidsperiode is het aantal ve-uren voor doelgroeppeuters fors uitgebreid van (minimaal) 600 naar (minimaal) 960 uur. En er zijn ook al een paar gemeenten in Nederland die meer uren aanbieden. Niettemin zijn dit in vergelijking met bijvoorbeeld de succesvolle preschool in de VS van Amerika (voor 3- en 4-jarigen, met het vve-programma Headstart) nog steeds betrekkelijk weinig uren. Doelgroeppeuters van 3 jaar (én doelgroepkleuters van 4 jaar) kunnen in delen van de VS van Amerika vijf dagen in de week zo'n zes uur per dag (30 uur per week) ve krijgen.¹³ Meer ve-uren in de voorschoolse periode bieden doelgroeppeuters betere kansen ('opportunity's to learn') op een voorspoedig begin in het basisonderwijs.

Versterking met een gezinsprogramma. De combinatie van deelname aan ve met een gezinsgerichte aanpak in de thuissituatie (bijv. een gezins- of familiecoach die de ouders helpt bij het bieden van ontwikkelingsondersteunend gedrag in de thuissituatie) van voldoende intensiteit (bijv. wekelijks 1 tot 2 uur) is effectiever dan alleen de deelname aan ve bij een ve-

¹² Jepma, IJ., & Heyden, Vander, K. (2022). *De impact van voorschoolse educatie*. Themapagina op Onderwijskennis van het NRO.

¹³ Idem.

aanbieder.¹⁴ Effectiever betekent hier dat doelgroepeuters meer kunnen leren en zich beter kunnen ontwikkelen. De huidige oudercomponent binnen de gebruikte vve-programma's beperkt zich veelal tot de spelinloop van ouders op de groep en de bevordering van ontwikkelingsgerichte (voorlees)activiteiten thuis. Aanvullende gezinsprogramma's worden nog lang niet overal ingezet en zijn ook niet heel intensief in de uitvoering. Meer aandacht en geld voor het uitvoeren van goede gezinsprogramma's van voldoende intensiteit (contacturen tussen professional en ouders) in de thuissituatie kan helpen om het informele leerklimaat van doelgroepeuters te verbeteren.

Mix van mbo- en hbo-geschoolde pedagogisch professionals op de groep die aan continue professionalisering doen. Er zijn aanwijzingen uit onderzoek dat de initiële opleiding en latere professionalisering van pedagogisch medewerkers een betekenisvolle bijdrage leveren aan kwaliteitsvolle vve voor de doelgroepeuters.¹⁵ De combinatie van een mbo- en hbo-opgeleide pedagogisch medewerker op de groep die beiden meedoen aan trajecten van doorlopende professionalisering (nieuwe competentieontwikkeling, training, video-interactiebegeleiding, intervisie, collegiale consultatie, feedback, e.d.) onder begeleiding van expert-onderzoekers dragen bij aan hoge educatieve kwaliteit.

Effectieve coaching gericht op verbetering van de educatieve kwaliteit. In navolging van het recente advies van de Onderwijsraad¹⁶ over ontluikende geletterdheid en gecijferdheid in de voorschoolse periode merken we op dat de educatieve kwaliteit (ook wel: doelgerichte ontwikkelingsstimulering) verder versterkt kan worden. Met de introductie van de pedagogisch beleidsmedewerker in de vve hebben de vve-aanbieders een sterke troef in handen om door middel van coaching de educatieve kwaliteit te verbeteren. Het is dan wel zaak dat de pedagogisch beleidsmedewerker in de vve hier voldoende tijd en aandacht voor heeft en niet wordt opgeslokt door de andere rol(len) en ta(a)k(en) die ze daarnaast ook heeft. Coaching heeft pas effect als er wordt voldaan aan de volgende vijf kenmerken:

- 1) opstellen van een geïndividualiseerd coachplan met doelen,
- 2) observeren in de praktijk,
- 3) uitvoeren van acties in de praktijk,
- 4) reflecteren op eigen handelingsrepertoire en
- 5) feedback geven.¹⁷

Aanvullend onderzoek binnen EVENING naar de inzet van de pedagogisch beleidsmedewerker in de vve laat zien dat er op dit punt nog ruimte is voor verbetering.¹⁸

¹⁴ Idem.

¹⁵ Idem.

¹⁶ Onderwijsraad (2022). *Taal en rekenen in het vizier*. Onderwijsraad.

¹⁷ Jepma, IJ. (2022a). *Coaching in de voorschoolse educatie (deel 1)*, Early Years Blog.

Jepma, IJ. (2022b). *Coaching in de voorschoolse educatie (deel 2)*. Early Years Blog.

¹⁸ Van Esch, R. van, & Jepma, IJ., m.m.v. J. Lohman (2021). *De pedagogisch beleidsmedewerker voorschoolse educatie. Onderzoek naar de inzet van de pedagogisch beleidsmedewerker voor verbetering van de kwaliteit*. Sardes.

Verbetering van de randvoorwaarden en kwaliteit van de vroegschoolse educatie. Herhaald onderzoek van Leseman en Veen¹⁹ suggereert dat de kwaliteit van de voorschoolse educatie hoger is dan de kwaliteit van de vroegschoolse educatie. In de voorschoolse periode lopen doelgroepkinderen hun (beginnende) onderwijsachterstanden in de Nederlandse taal en rekenen meer in dan in de vroegschoolse periode. Daarmee liggen er kansen om het niveau van de vroegschoolse educatie naar een hoger plan te tillen. Hierbij zijn zowel de randvoorwaarden voor kwaliteit als de kwaliteit zelf van belang. Gunstige randvoorwaarden voor het bieden van hoge educatieve kwaliteit zijn onder meer de aanwezigheid van een tweede professional op de groep ('dubbele bezetting') en een maximaal aantal kleuters op de groep. De genoemde randvoorwaarden komen grotendeels overeen met die van de ve, waarbij twee beroepskrachten op maximaal 16 peuters staan.²⁰ Als de groepen 1 en 2 van de basisschool (vroegschoolse educatie) aan gunstiger randvoorwaarden voldoen dan nu vaak het geval is, zijn er meer mogelijkheden om sociale relaties op te bouwen en talige interacties te onderhouden, welke een positieve uitwerking hebben op de cognitieve en sociaal-emotionele ontwikkeling van de kinderen.

¹⁹ Veen, A., & Leseman, P. (Red.) (2022). *Het pre-COOL cohort tot en met groep 8. Ontwikkeling van kinderen en relatie met kwaliteit in de voor- en vroegschoolse periode*. Kohnstamm Instituut.

Leseman, P., & Veen, A. (2016). *Ontwikkeling van kinderen en relatie met kwaliteit van voorschoolse instellingen. Resultaten uit het Pre-Cool cohortonderzoek*. Kohnstamm Instituut.

²⁰ Jepma, IJ., & Vander Heyden, K. (2022). *Verbeteren start in het basisonderwijs. Een wetenschappelijk kader*. Sardes.

1. Inleiding

Dit hoofdstuk beschrijft de aanleiding en achtergrond van de *Monitor Implementatie en besteding goab (2019-2023)* (paragraaf 1.1). Daarna komen de centrale onderzoeksvragen aan bod die met de monitor worden beantwoord (paragraaf 1.2). Dit hoofdstuk sluit af met een leeswijzer voor de rest van deze rapportage (paragraaf 1.3).

1.1 Aanleiding en achtergrond

Een deel van de 4-jarige kinderen begint met een (risico op een) onderwijsachterstand in de Nederlandse taal en/of rekenen in het basisonderwijs.²¹ Vaak betreft het kinderen uit gezinnen met minder gunstige sociale, culturele en/of economische kenmerken. Hierbij kan gedacht worden aan een korte onderwijs carrière en niet-Nederlandse achtergrond van de ouders, maar ook laaggeletterdheid, werkloosheid en/of armoede kunnen bijdragen aan minder goede startposities van kinderen op de basisschool.

Van (een risico op) onderwijsachterstanden is sprake als de gemiddelde onderwijsprestaties van kinderen die tot een bepaalde maatschappelijke groep behoren, de doelgroep van het onderwijsachterstandenbeleid, hardnekkig en aanzienlijk achterblijven bij het gemiddelde prestatieniveau van hun leeftijdsgroep – bij een gelijk leerpotentieel. Deze kinderen hebben baat bij extra mogelijkheden op ontwikkelingsstimulering, omdat de ongunstige gezinssituatie hun werkelijke leerpotentieel kan maskeren door te weinig stimulering in de thuissituatie. Het onderwijsachterstandenbeleid is bedoeld om deze kinderen extra kansen te geven (te compenseren voor wat ze missen in de thuissituatie), in de hoop dat ze hiermee betere perspectieven op hogere onderwijsprestaties, kansrijkere schooladviezen, hogere vormen van vervolgonderwijs, langere schoolloopbanen en/of betere arbeidsmarktposities krijgen.

Het onderwijsachterstandenbeleid voor kinderen van 2,5 t/m 12 jaar is een gedeelde opgave van gemeenten en schoolbesturen primair onderwijs. Gemeenten ontvangen een specifieke doeluitkering om doelgroepkinderen extra kansen te bieden, in de vorm van het bieden van een kwalitatief hoogstaand aanbod van voorschoolse educatie (ve) voor doelgroepeuters²², maar bijvoorbeeld ook in de vorm van het aanbieden van extra taallessen in het Nederlands in schakelklassen, vakantiescholen of brede schoolactiviteiten. Schoolbesturen primair onderwijs

²¹ Veen, A., & Leseman, P. (Red.) (2022). *Het pre-COOL cohort tot en met groep 8. Ontwikkeling van kinderen en relatie met kwaliteit in de voor- en voorschoolse periode*. Kohnstamm Instituut.

Veen, A., Leseman, P., & Veen, I. van der (2022). *Helpt vve? Korte- en langetermijneffecten van voor- en voorschoolse educatie. Het pre-COOL cohort tot en met groep 8. Eindrapport pre-COOL onderzoek. De resultaten in het kort*. Kohnstamm Instituut.

Jepma, I.J., & Heyden, Vander, K. (2022). *De impact van voorschoolse educatie*.

²² In dit rapport worden de termen 'doelgroepeuters' en 'reguliere peuters' gebruikt. Doelgroepeuters zijn peuters die tegemoet komen aan de doelgroepdefinitie van de gemeente. Gemeenten mogen een eigen doelgroepdefinitie en -criteria hanteren. Reguliere peuters zijn peuters die buiten de gemeentelijke definitie en criteria vallen. Ook reguliere peuters van éénwerkende ouders/kostwinnersgezinnen (en dus niet kinderopvangtoeslaggerechtigd) vallen hier onder.

ontvangen een eigen onderwijsachterstandenbudget als onderdeel van de lumpsum waarmee ze naar eigen inzicht maatregelen en activiteiten kunnen treffen die ten goede komen aan de doelgroep. Denk aan kwaliteitsverbetering van de vroegschoolse educatie, inzet van een onderwijsassistent, klassenverkleining, één-op-één tutoring, extra taallessen voor niet-Nederlandstalige kinderen of projecten op het gebied van onderwijstijdverlenging, waardoor doelgroepkinderen meer uren onderwijs krijgen.²³

Het kabinet Rutte III besloot in 2018 vanaf 1 januari 2020 jaarlijks structureel € 170 miljoen extra in het gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid (goab) te investeren. Voorschoolse educatie (ve) voor doelgroepeuters is binnen het goab het belangrijkste beleidsinstrument om jonge doelgroepkinderen meer kansen te geven op de goede start in het basisonderwijs. Zo'n € 150 miljoen is bedoeld voor een ruimer urenaanbod voor doelgroepeuters en circa € 20 miljoen is gereserveerd voor verhoging van de kwaliteit van ve middels de inzet van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve. De extra financiële impuls komt bovenop het al bestaande goab-budget. Dit betekent dat het jaarlijkse goab-budget in 2018 van ruim € 366 miljoen is gestegen naar ruim € 520 miljoen vanaf 2022 en verder. Daarmee kunnen gemeenten voor- en vroegschoolse educatie (vve), schakelklassen en zomerscholen organiseren.²⁴ Met dit extra geld moeten (gefaseerd in de tijd) twee beleidsdoelen worden gerealiseerd, een kwantitatief en kwalitatief beleidsdoel:

- 1) Vanaf 1 augustus 2020 moeten doelgroepeuters²⁵ tussen 2,5 en 4 jaar (minimaal) 960 uur ve kunnen krijgen ('urenuitbreiding') en
- 2) Vanaf 1 januari 2022 moet een pedagogisch beleidsmedewerker in de ve worden ingezet, gebaseerd op 10 uur per jaar per doelgroepeuter ('kwaliteitsverbetering').²⁶

Om de toedeling van middelen voor het goab te kunnen verbeteren, heeft het ministerie van OCW het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) gevraagd om op basis van registraties een model te ontwikkelen dat uitgaand van de omgevingskenmerken van peuters en

²³ Deze monitor beperkt zich tot het gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid (goab) en gaat niet in op het onderwijsachterstandenbeleid van de schoolbesturen primair onderwijs.

²⁴ Brief aan Tweede Kamer, *Investeren in onderwijskansen*, 31 januari 2018.

Brief aan Tweede Kamer, *Aanpak onderwijsachterstanden*, 26 april 2018.

VIII Onderwijs, Cultuur en Wetenschap Rijksbegroting 2022,

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/begrotingen/2021/09/21/viii-onderwijs-cultuur-en-wetenschap-rijksbegroting-2022>

²⁵ In dit rapport spreken we van 'doelgroepeuters' en 'reguliere peuters'. Doelgroepeuters zijn peuters die volgens de gemeente op basis van een combinatie van omgevings- en kindkenmerken in aanmerking komen voor extra ontwikkelingsstimulering (ve) in een voorschoolse voorziening: kinderdagopvang en/of kortdurende peuteropvang (voormalig peuterspeelzaalwerk). Gemeenten mogen zelf bepalen welke peuters een ve-indicatie krijgen. Hiervoor hanteren ze een definitie en worden veelal (screenings)instrumenten en/of doelgroepcriteria gebruikt. Tijdens een consult (vaak het 18-maanden consult) op het consultatiebureau wordt bepaald of een kind baat heeft bij ve. Als dat het geval is, worden ouders gemotiveerd en geholpen om hun kinderen aan te melden bij een ve-locatie, zoals geregistreerd in het Landelijk Register Kinderopvang. Daar wordt met subsidie van de gemeente ve aangeboden. Reguliere peuters (niet-doelgroepeuters) zijn peuters die vanwege hun gunstige thuissituatie en/of ontwikkelingsniveau niet in aanmerking komen voor ve. Zij kunnen deelnemen aan een regulier peuteraanbod. Als de ouders van deze reguliere peuters geen recht hebben op kinderopvang-toeslag, dan kan dit een door de gemeente gesubsidieerd peuteraanbod zijn.

²⁶ Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden, *Besluit van 20 september 2019 tot wijziging van het Besluit basisvoorwaarden kwaliteit voorschoolse educatie in verband met de verhoging van het minimaal aantal uren aanbod voorschoolse educatie en de inzet van een pedagogisch beleidsmedewerker*, 315, 11 oktober 2019.

basisschoolleerlingen de verwachte onderwijsachterstanden aan het einde van de basisschool inschat. Met deze samengestelde indicator berekent het CBS jaarlijks, aan de hand van objectieve, actuele en centraal beschikbare data, hoe groot het risico op een onderwijsachterstand van een peuter en een leerling is (de onderwijsscore).²⁷

Bij de uiteindelijke verdeling zijn (politieke) beleidskeuzes gemaakt die van invloed zijn op het goab-budget per gemeente (en daarmee ook voor deze monitor). Er wordt uitgegaan van een landelijke doelgroepomvang van 15 procent van alle kinderen en een (financiële) drempel van vijf procent voor gemeenten.²⁸ Daarnaast is een minimumbedrag per gemeente geïntroduceerd van € 64.000 per jaar. Deze keuzes hebben direct effect op het beschikbare budget van gemeenten en daarmee op de mogelijkheden die zij hebben op het gewenste voorzieningenniveau, zoals op de toegankelijkheid, het aanbod en de kwaliteit van ve. Mogelijk investeren gemeenten meer of minder eigen middelen, afhankelijk van het toegekende goab-budget. Er zijn gemeenten die als gevolg van de veranderingen in het goab-budget zijn geconfronteerd met een relatief groot negatief (vooral grote gemeenten) of positief (vooral kleine gemeenten) herverdeeffect. Kleinere gemeenten zijn er vaak (fors) op vooruit gegaan, maar hebben ook vaak betrekkelijk veel kleine kernen, verspreid over een relatief groot grondgebied. Er is sprake van een deconcentratie van de doelgroep. Lukt het hun ook om een dekkend aanbod van ve te arrangeren?

Het ministerie van OCW heeft een driejarige overgangsregeling ingesteld die de herverdeeffecten moeten dempen, zodat gemeenten voldoende tijd krijgen om zich aan te passen aan de nieuwe financiële situatie. Vanaf 2022 ontvangen gemeenten de goab-middelen volledig in overeenstemming met de nieuwe verdelingssystematiek.

Het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek (NRO) wil samen met het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (OCW) weten hoe de implementatie van de urenuitbreiding bij ve en de inzet van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve verloopt en hoe de besteding van het goab-budget eruit ziet in de periode 2019-2023. Deze rapportage beschrijft de bevindingen van de vierde en tevens laatste meting van met implementatieonderzoek van de *Monitor Implementatie en besteding gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid* die Sardes en Oberon in het najaar van 2022 (november-december) hebben uitgevoerd. Over de voorgaande drie metingen zijn de afgelopen periode afzonderlijke rapportages gepubliceerd.²⁹ Naast de genoemde monitor is longitudinaal

²⁷ <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/rapportages/2022/herijking-onderwijsachterstandenindicator-primair-onderwijs-2021>

²⁸ Aantal en verdeling van aantal doelgroepeuters 2,5 tot 4 jaar is te vinden op: https://dashboards.cbs.nl/v1/onderwijskansen_180543/

²⁹ Jepma, IJ., Donkers, E., Geus, W. de, & Langenberg, K van den, m.m.v. A. Suijkerbuijk (2019). *Monitor Implementatie en besteding gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid. Meting 1: voortgang, vormgeving en effecten van de invoering van 960 uur voorschoolse educatie*. Sardes/Oberon.

Jepma, IJ., Esch, R. van, m.m.v. E. Donkers, Geus, W., de, & Schuurman, T. (2021). *Monitor Implementatie en besteding gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid. Meting 2: aanbod 960 uur, inzet pedagogisch beleidsmedewerker en financiën gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid/voorschoolse educatie*. Sardes/Oberon.

Jepma, IJ., Esch, R. van, Geus, W. de, & Schuurman, T. (2022). *Monitor Implementatie en besteding gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid. Meting 3: de pedagogisch beleidsmedewerker in de voorschoolse educatie*. Sardes/Oberon.

onderzoek (2019-2024) uitgezet naar de effecten van de twee beleidsmaatregelen op de cognitieve, sociaal-emotionele en motorische ontwikkeling van doelgroeppeuters.³⁰ Dit onderzoek wordt gedaan door de Universiteit Utrecht en Sardes. De voorliggende monitor rapporteert enkel en alleen over het verloop van de implementatie van de urenuitbreiding en kwaliteitsbeverbetering en de kosten die dit met zich meebrengt.

1.2 Onderzoeksvragen

Vanuit beleidsmatig oogpunt bekeken is het relevant om na te gaan in hoeverre de invoering van de twee genoemde beleidsmaatregelen (urenuitbreiding en kwaliteitsverbetering) is gelukt en hoe de verandering in het goab-budget is uitgekapt, waarbij zowel het perspectief van de gemeenten als de ve-aanbieders aan bod komt. De centrale onderzoeksvragen van de vierde en tevens laatste meting van de *Monitor Implementatie en besteding goab (2019-2023)* zijn als volgt geformuleerd:

- 1) *Hoe ziet het aanbod van 960 uur ve voor doelgroeppeuters eruit bij gemeenten en ve-aanbieders?*
- 2) *Hoe staat het ervoor met de invoering van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve bij gemeenten en ve-aanbieders?*
- 3) *Hoe besteden de gemeenten de goab-middelen, welk deel gaat naar ve en hoe zien de subsidiëring en kosten van ve eruit bij gemeenten en ve-aanbieders?*

1.3 Leeswijzer

In het vervolg van deze rapportage presenteren we de resultaten.

Hoofdstuk 2 zoomt in op het aanbod van 960 uur ve voor doelgroeppeuters. Hoe wordt 960 uur ve voor doelgroeppeuters vormgegeven? Wat is de startleeftijd bij ve? Zijn er veranderingen opgetreden sinds de invoering?

In hoofdstuk 3 rapporteren we de resultaten over de inzet van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve. Hebben alle gemeenten de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve tijdig ingevoerd? Welke rollen en werkzaamheden hebben zij bij de ve-aanbieders?

Hoofdstuk 4 houdt zich bezig met de besteding van de goab-middelen van gemeenten, de subsidiëring van ve door gemeenten en de kosten van ve bij de ve-aanbieders. Enkele vragen waarop we antwoord geven, zijn: Financieren gemeenten naast ve ook andere maatregelen uit de goab-middelen? In hoeverre vinden gemeenten het goab-budget van het Rijk toereikend voor de taakstelling? Vinden ve-aanbieders dat ze van gemeenten afdoende subsidie krijgen voor ve? Welke bedragen betalen ouders voor ve en wat zijn de kosten en opbouw van kosten van ve bij de ve-aanbieders?

Bijlage 1 bevat de onderzoeksopzet.

³⁰ www.eveningonderzoek.nl

2. Aanbod van 960 uur voorschoolse educatie voor doelgroeppeuters

Dit tweede hoofdstuk verschaft informatie over het aanbod van 960 uur ve voor doelgroeppeuters. Nadat in paragraaf 2.1 enkele basisgegevens zijn gepresenteerd over de gemeenten, ve-aanbieders en doelgroeppeuters, wordt in paragraaf 2.2 aandacht besteed aan de realisatie van 960 uur ve voor doelgroeppeuters tussen 2,5 en 4 jaar. Hebben alle gemeenten en alle ve-aanbieders een 960 uursaanbod ve weten te realiseren? En zijn er ook gemeenten en ve-aanbieders die een ruimer ve-aanbod hebben neergezet dan bij wet moet (paragraaf 2.3)? Daarna gaan we in op de startleeftijd bij ve (paragraaf 2.4). Zijn er gemeenten waar doelgroeppeuters al met 2 jaar kunnen beginnen met ve? Vervolgens bieden we inzicht in de vormgeving van 960 uur ve (paragraaf 2.5). Zijn er meerdere uitvoeringsvarianten bij gemeenten en ve-aanbieders? Informatie over de soorten opvang (paragraaf 2.6) en groepstypen (paragraaf 2.7) waarin ve wordt aangeboden ontbreekt in dit hoofdstuk niet. Bovendien gaan we in paragraaf 2.8 na of er aanpassingen zijn doorgevoerd sinds de verplichte invoering op 1 augustus 2020. Informatie over de extra kwaliteitseisen die gemeenten stellen aan ve (paragraaf 2.9), de wijze waarop de gemeenten toezicht houden op de ve-kwaliteit en de wijze waarop de ve-aanbieders verantwoording afleggen over ve aan de gemeente maken dit hoofdstuk compleet (paragraaf 2.10).

In dit en de volgende hoofdstukken komt afwisselend het perspectief van de gemeenten en het perspectief van de ve-aanbieders aan bod. De resultaten hebben betrekking op gegevens van 221 tot 259 gemeenten en 242 ve-aanbieders. Zie bijlage 1 voor meer achtergrondinformatie over de onderzoeksopzet. De resultaten worden zo gepresenteerd in tabellen dat in één oogopslag duidelijk is of er verschillen zijn naar gemeentegrootte (G4, G40 en G-overig), één van de achtergrondkenmerken waarnaar is gekeken. Gemeentegrootte is het achtergrondkenmerk waarop de meeste inhoudelijk relevante verschillen zijn gevonden. Wanneer uit de aanvullende analyses naar de overige relevante achtergrondkenmerken van gemeenten (verstedelijkingsgraad en verandering in goab-budget) en ve-aanbieders (omvang van organisatie en type organisatie) interessante resultaten komen, dan staat dit in de broodtekst.³¹

In diverse informatieboxen is verrijkende informatie van gemeenten en ve-aanbieders opgenomen. Deze informatie komt veelal uit de open vragen uit de vragenlijst. Deze informatie betreft vaak een nadere toelichting op de cijfers, maar bevat soms ook een citaat ter verduidelijking van beleid en praktijk van ve. Soms laat het ook een afwijkende situatie zien. De bedoeling van deze informatieboxen is meer zicht bieden op het ‘het verhaal achter de monitorcijfers’.

³¹ Voor gemeenten zijn naar verstedelijkingsgraad geen systematische op interpreteerbare verschillen te rapporteren. Voor ve-aanbieders zijn er slechts een paar verschillen gevonden naar omvang en type organisatie. Gemeentegrootte is voor beide actoren verreweg het meest relevante achtergrondkenmerk om verschillen over te rapporteren.

2.1 Basisgegevens

Allereerst geven we inzicht in enkele basisgegevens van gemeenten, ve-aanbieders en doelgroeppeuters.

Gemeenten

Gemeenten is gevraagd hoeveel ve-aanbieders ze op dit moment hebben in de gemeente.

Tabel 2.1 Aantal ve-aanbieders naar gemeentegrootte (n=220)

Gemeentegrootte	G4 (n=3)	G40 (n=28)	G-overig (n=189)	Totaal
Minimum aantal ve-aanbieders	3	1	0	0
Maximum aantal ve-aanbieders	57	12	34	57
Gemiddeld (sd)	34 (28)	5 (3)	4 (4)	4 (6)

Ve-aanbieders

De ve-aanbieders is gevraagd naar het aantal gesubsidieerde ve-locaties in de gemeente waarvoor ze de vragenlijst hebben ingevuld.

Tabel 2.2 Aantal ve-locaties naar gemeentegrootte (n=236)

Gemeentegrootte	G4 (n=20)	G40 (n=42)	G-overig (n=174)	Totaal
Minimum aantal ve-locaties	1	1	1	1
Maximum aantal ve-locaties	50	43	17	5
Gemiddeld (sd)	5 (12)	7 (9)	4 (3)	5 (6)

Gemiddeld hebben de ve-aanbieders die de vragenlijst invulden vijf locaties in de gemeente waarop hun antwoorden betrekking hebben. De ve-aanbieders in de G4 en G40 hebben iets meer locaties in de gemeente.

Hierna is gevraagd naar het aantal ve-groepen bij de ve-aanbieders.

Tabel 2.3 Aantal ve-groepen naar gemeentegrootte (n=235)

Gemeentegrootte	G4 (n=20)	G40 (n=41)	G-overig (n=174)	Totaal
Minimum aantal ve-groepen	1	1	1	1
Maximum aantal ve-groepen	75	99	30	99
Gemiddeld (sd)	8 (17)	11 (19)	6 (6)	7 (11)

Wanneer wordt gekeken naar het aantal ve-groepen komt een vergelijkbaar beeld naar voren ten opzichte van het aantal locaties. Gemiddeld hebben ve-aanbieders zeven ve-groepen in de gemeente, maar ook nu ligt dit aantal hoger bij ve-aanbieders in de G4 en G40.

2.2 Invoering van 960 uur voorschoolse educatie

Sinds 1 augustus 2020 moeten doelgroeppeuters tussen 2,5 en 4 jaar een ve-aanbod van 960 uur kunnen krijgen van de gemeente.

Gemeenten

Gemeenten is gevraagd of op dit moment bij alle ve-locaties in de gemeenten (minimaal) 960 uur ve is ingevoerd. Bij vijf procent van de gemeenten is dit niet het geval, dit zijn alleen kleinere gemeenten (geen G40).

Tabel 2.4 Invoering van 960 uur ve voor doelgroeppeuters naar gemeentegrootte (n=221)

Gemeentegrootte	G4 (n=3)	G40 (n=28)	G-overig (n=190)	Totaal
Ja	3 (100%)	28 (100%)	178 (94%)	209 (95%)
Nee	0 (0%)	0 (0%)	12 (6%)	12 (5%)

Indien dit niet op alle ve-locaties in de gemeente is gelukt, is gevraagd naar op hoeveel locaties dit wel is gelukt. Tevens is een toelichting gevraagd.

Tabel 2.5 Realisatie van 960 uur ve voor doelgroeppeuters naar gemeentegrootte (n=12)

Gemeentegrootte	G-overig (n=12)
Op bijna alle ve-locaties (meer dan 90%)	3 (25%)
Op het grootste deel van de locaties (50%-90%)	5 (42%)
Op minder dan de helft van de ve-locaties (0-50%)	3 (25%)
Weet niet/geen zicht op	1 (8%)

Enkele redenen waarom het niet gelukt is om gemeentebreed, op alle ve-locaties, een 960-uurs ve-aanbod te realiseren, staan hieronder.

“Omdat sommige locaties (met name in de kleine kernen) te klein zijn en dus te weinig uren (kunnen) bieden om die norm te halen. Wel zijn er afspraken gemaakt dat de overige uren/dagdelen op andere locaties gevolgd kunnen worden. Het aanbod is er dus wel, maar niet altijd op een en dezelfde locatie.”

Gemeente uit G-overig, verstedelijking van <250, meer dan 150% budget

“Er is op een van de zes locaties geen 960 uur ve te halen. Dit komt door de lage aantallen. Daar worden drie dagdelen per week aangeboden.”

Gemeente uit G-overig, verstedelijking van <250, meer dan 150% budget

Ve-aanbieders

Ook de ve-aanbieders is de vraag voorgelegd of er op dit moment op al hun ve-locaties in de gemeente (minimaal) een 960 uur ve-aanbod is ingevoerd.

Tabel 2.6 Invoering van 960 uur ve voor doelgroeppeuters naar gemeentegrootte (n=239)

Gemeentegrootte	G4 (n=20)	G40 (n=43)	G-overig (n=176)	Totaal
Ja	19 (95%)	43 (100%)	172 (98%)	234 (98%)
Nee	1 (5%)	0 (0%)	4 (2%)	5 (2%)

Bijna alle ve-aanbieders geven aan dat de 960 uur ve voor doelgroeppeuters ingevoerd is, slechts bij enkele ve-aanbieders is dit nog niet het geval (2%). Aan deze ve-aanbieders is

gevraagd op hoeveel van de door hen eerder opgegeven ve-locaties dit wel is gelukt. De ve-aanbieder uit de G4 heeft één locatie in de betreffende gemeente en daar is de invoering van de 960 uur ve nog niet voltooid. Van de vier ve-aanbieders die aangaven dat de invoering van de 960 uur ve nog niet op alle locaties was gelukt, is in onderstaande tabel weergegeven bij hoeveel locaties dit wel het geval is.

Tabel 2.7 Aantal locaties waar de invoering van 960 uur ve voor doelgroeppeuters is gelukt

Aantal ve-locaties in de gemeente waar 960 uur gelukt is	Totaal aantal ve-locaties in de gemeente	Percentage
2	2	100%
1	4	25%
1	2	50%
6	7	86%

De uitleg die de ve-aanbieders geven bij de reden dat het hen niet is gelukt om op al hun ve-locaties een 960 uren ve-aanbod aan te bieden, geeft het volgende beeld:

“De gemeente heeft een minimum van 640 uren vastgesteld.”

Ve-aanbieder uit G4, lokale profit kinderopvangorganisatie

“Omdat we niet altijd vier dagen kunnen aanbieden en er een variant is gezocht om op drie dagen meer uren aan te bieden. Vanaf 1 januari 2023 gaan we stoppen met het ve-aanbod, Dit heeft alles te maken met de papieren regelgeving en GGD-inspecteurs die dit boven het werken met de groep stellen. De zorgkinderen komen volgend jaar via de toeslag of SMI of bijzondere bijstand.”

Ve-aanbieder uit G-overig, lokale profit kinderopvangorganisatie

“Per 1 mei 2022 zijn wij gestart met het aanbod van vve op twee kleine locaties om daarbij zo thuisnabij aanbod te kunnen doen. Hier bieden wij echter maar twee ochtenden per week aan.”

Ve-aanbieder uit G-overig, regionale profit kinderopvangorganisatie

2.3 Ruimer ve-aanbod

Alle gemeenten moeten voor hun doelgroeppeuters in de leeftijd van 2,5 tot 4 jaar een aanbod van minimaal 960 uur ve hebben. Dit is een minimum aantal uren. Het is denkbaar dat er gemeenten en ook ve-aanbieders zijn die een ruimer ve-aanbod hebben.

Gemeenten

Mogelijk zijn er gemeenten die een ve-aanbod hebben dat meer dan 960 uur omvat voor doelgroeppeuters van 2,5 tot 4 jaar. De inhoud van de nu volgende tabel biedt hier inzicht in.

Tabel 2.8 Ruimer ve-aanbod dan 960 uur ve voor doelgroeppeuters naar gemeentegrootte (n=221)

Gemeentegrootte	G4 (n=3)	G40 (n=28)	G-overig (n=190)	Totaal
Nee	3 (100%)	23 (82%)	161 (85%)	187 (85%)
Ja, voor sommige groepen doelgroeppeuters	0 (0%)	3 (11%)	15 (8%)	18 (8%)
Ja, voor alle doelgroeppeuters	0 (0%)	2 (7%)	14 (7%)	16 (7%)

Enkele gemeenten hebben een toelichting gegeven bij een ruimer ve-aanbod van 960 uur. Als gemeenten aangeven dat sommige groepen doelgroeppeuters een ruimer aanbod krijgen, gaat dat doorgaans om individuele gevallen, waarin kinderen tijdelijk meer aanbod krijgen per week of in de vakantie, afhankelijk van persoonlijke situaties. Ook komt het voor dat de ene aanbieder meer uren biedt dan de ander, afhankelijk van bijvoorbeeld de dagdeellengte. Als alle doelgroeppeuters meer aanbod krijgen is dat bijvoorbeeld omdat ve aangeboden wordt vanaf 2-jarige leeftijd, of omdat het aanbod in de zomer doorgaat.

“We hebben een bandbreedte ingevoerd, waarbij we, afhankelijk van de inrichting van ve, 960-1080 uur vergoeden.”

Gemeente uit G-overig, verstedelijking van 500 - 1.000, meer dan 150% budget

“Sinds 1 januari 2022 is de subsidieregeling van de gemeente aangepast waardoor alle doelgroepkinderen in plaats van 40 weken voortaan 44 weken (704 uur per jaar) subsidie kunnen krijgen voor voorschoolse educatie.”

Gemeente uit G-overig, verstedelijking van 500 - 1.000, meer dan 150% budget

Ve-aanbieders

Nagenoeg dezelfde vragen zijn aan de ve-aanbieders gesteld, maar dan vanuit het perspectief van de aanbieders zelf. Dit zijn de antwoorden.

Tabel 2.9 Ruimer ve-aanbod dan 960 uur ve voor doelgroeppeuters naar gemeentegrootte (n=228)

Gemeentegrootte	G4 (n=20)	G40 (n=39)	G-overig (n=169)	Totaal
Nee	11 (55%)	25 (64%)	113 (67%)	149 (65%)
Ja, op sommige van onze ve-locaties	4 (20%)	3 (8%)	13 (8%)	20 (9%)
Ja, op al onze ve-locaties	5 (25%)	11 (28%)	43 (25%)	59 (26%)

De meerderheid van de ve-aanbieders biedt geen ruimer ve-aanbod voor doelgroeppeuters aan (65%). In de G4 lijkt hier iets vaker sprake van te zijn dan in de G40 en G-overig. Uitgesplitst naar type kinderopvangorganisatie komt naar voren dat not-for-profit kinderopvangorganisaties relatief minder vaak (76% antwoordt ‘nee’, n=88) een ruimer aanbod hebben dan profit kinderopvangorganisaties (59% antwoordt ‘nee’, n=131).

Sommige ve-aanbieders hebben hun antwoord voorzien van een toelichting:

“We hebben twee ve-lokalen en zijn 52 weken open, de dagopvang en ve is gecertificeerd en wordt binnen de dagopvang geïntegreerd.”

Ve-aanbieder uit G4, lokale profit kinderopvangorganisatie

“Kinderen kunnen op sommige locaties vijf dagdelen komen per week (20 uur) of zelfs vijf hele dagen per week (dit komt niet veel voor). De kinderen met een ve-indicatie komen standaard vier dagdelen van vier uur per week.”

Ve-aanbieder uit G-overig, lokale not-for-profit kinderopvangorganisatie

“Wij hebben een peuteropvang op onze dagopvang gerealiseerd.”

Ve-aanbieder uit G40, lokale profit kinderopvangorganisatie

“Alle kinderen worden uitgebreid meegenomen in de ve, want dit aanbod staat centraal in onze werkwijze. Op de ve-groepen staat een extra leidster boventallig ingepland om extra aandacht te kunnen geven aan de doelgroeppeuters.”

Ve-aanbieder uit G-overig, lokale profit kinderopvangorganisatie

“Wij bieden twee keer vier uur aan per week gedurende 50 weken. De gemeente geeft zelfs vanaf 2 jaar al ve af waardoor er eventueel nog meer uren dan de 960 behaald kunnen worden.”

Ve-aanbieder uit G-overig, lokale profit kinderopvangorganisatie

“We bieden de mogelijkheid om tijdens de zomervakantie door te gaan met vve. Mochten kinderen daadwerkelijk vanaf 2,5 jaar bij ons zijn, dan komen ze over die 960 uur ve als ze hier gebruik van maken.”

Ve-aanbieder uit G40, lokale profit kinderopvangorganisatie

“In hele dagopvang rekenen wij met vijf uur per dag en we zijn vijf dagen open. Gesubsidieerd is dit vier dagdelen vanaf 2 jaar.”

Ve-aanbieder uit G40, regionale not-for-profit kinderopvangorganisatie

“Dit mag wel, maar komt niet zo vaak voor. En daarbij komen de extra dagdelen bovenop de 960 uur ve geheel voor eigen rekening, zonder tussenkomst van de gemeente.”

Ve-aanbieder uit G-overig, lokale not-for-profit kinderopvangorganisatie

Bij de ve-aanbieders is vervolgens nagegaan hoeveel doelgroeppeuters van 2,5 tot 4 jaar gebruik maken van (minimaal) 960 uur ve.

Tabel 2.10 Aantal doelgroeppeuters (2,5 tot 4 jaar) dat gebruik maakt van 960 uur ve naar gemeentegrootte (n=226)

Gemeentegrootte	G4 (n=18)	G40 (n=41)	G-overig (n=167)	Totaal
Minimum aantal doelgroeppeuters	0	1	0	0
Maximum aantal doelgroeppeuters	835	973	239	973
Gemiddeld (sd)	87 (208)	81 (165)	26 (35)	42 (98)

Opvallend is dat, volgens de ve-aanbieders, in de G-overig gemiddeld genomen beduidend minder doelgroeppeuters van de 960 uur ve gebruik maken (26 doelgroeppeuters). Het verschil tussen gemeenten behorend tot de G4 of G40 is daarentegen klein (respectievelijk 87 en 81 doelgroeppeuters).

2.4 Startleeftijd bij voorschoolse educatie

Gemeenten

Allereerst is gemeenten gevraagd vanaf welke leeftijd wordt begonnen met ve. Meestal is de startleeftijd waarop doelgroeppeuters gebruik kunnen maken van het ve-aanbod 2,5 jaar. Bij gemeenten waarbij ook kinderen tussen de 2 en 2,5 jaar ve kunnen krijgen is gevraagd wat de startleeftijd is voor ve. Dit blijkt in de meeste gevallen met 2 jaar te zijn. Onder de categorie 'anders' noemen gemeenten met name dat in individuele gevallen kinderen jonger dan 2,5 jaar wordt geplaatst. Mogelijk geldt dit ook voor de gemeenten die aangeven dat de startleeftijd voor ve 2 jaar en 6 maanden is.

Tabel 2.11 Startleeftijd bij ve voor doelgroeppeuters naar gemeentegrootte (n=115)

Gemeentegrootte	G4 (n=2)	G40 (n=13)	G-overig (n=100)	Totaal
2 jaar	2 (100%)	12 (92%)	77 (77%)	91 (79%)
2 jaar en 3 maanden	0 (0%)	1 (8%)	8 (8%)	9 (8%)
2 jaar en 6 maanden	0 (0%)	0 (0%)	7 (7%)	7 (6%)
Anders, nl.	0 (0%)	0 (0%)	8 (8%)	8 (7%)

Ve-aanbieders

Wat is volgens de ve-aanbieders de meest voorkomende startleeftijd bij ve?

Tabel 2.12 Startleeftijd bij ve voor doelgroeppeuters naar gemeentegrootte (n=239)

Gemeentegrootte	G4 (n=20)	G40 (n=43)	G-overig (n=176)	Totaal
2 jaar	15 (75%)	14 (33%)	72 (41%)	101 (42%)
2 jaar en 3 maanden	0 (0%)	3 (7%)	15 (9%)	18 (8%)
2 jaar en 6 maanden	5 (25%)	25 (58%)	83 (47%)	104 (43%)
Anders, nl.	0 (0%)	1 (2%)	6 (3%)	16 (7%)

In de G4 wordt door driekwart van de ve-aanbieders aangegeven dat de meeste peuters op 2-jarige leeftijd beginnen met ve. In de G40 en G-overig ligt de startleeftijd hoger, namelijk in de meeste gevallen op 2 jaar en 6 maanden. Bij de optie 'anders' benoemt een enkele ve-aanbieder dat zij starten vanaf 2 jaar en 4 maanden of 2 jaar en 5 maanden. Verder ligt de

startleeftijd veelal tussen de 2 en 2,5 jaar, met als kanttekening dat dit afhankelijk is van zaken als de indicatiestelling, wensen van ouders of beschikbaarheid op de groep.

2.5 Vormgeving van 960 uur voorschoolse educatie

Gemeenten

Hoe wordt de urennorm van 960 uur voor doelgroeppeuters vormgegeven – vanuit het perspectief van de gemeenten? We vroegen gemeenten naar de meest voorkomende vorm van 960 uur voor doelgroeppeuters van 2,5 tot 4 jaar.

Tabel 2.13 Varianten van 960 uur voor doelgroeppeuters naar gemeentegrootte (n=220)

Gemeentegrootte	G4 (n=3)	G40 (n=28)	G-overig (n=189)	Totaal
40 weken, 4 dagdelen van 4 uur per week	1 (33%)	21 (75%)	164 (87%)	186 (85%)
Anders, nl.	2 (67%)	7 (25%)	25 (13%)	34 (15%)
Totaal	3 (100%)	28 (100%)	189 (100%)	220 (100%)

In verreweg de meeste gemeenten komt de variant vier keer vier uur gedurende 40 weken ve-aanbod het meest voor. Er zijn ook gemeenten die aangeven dat een andere variant het meest voorkomend is of dat het aanbod per aanbieder verschilt. Ook zijn er enkele gemeenten die aangeven dat er met de leeftijd een opbouw is in het aantal uren per week.

“Er zijn vier organisaties die vier dagdelen van vier uur per week aanbieden, één organisatie biedt drie dagdelen van 5,5 uur aan en een andere organisatie biedt tot peuters 3;3 jaar zijn 10,5 of 10 uur ve aan en vanaf 3;3 jaar 20,5 uur ve, verdeeld over vijf dagen. Deze ve-aanbieder is in onze gemeente de aanbieder met de meeste locaties.”

Gemeente uit G-40, verstedelijking van > 2.000, minder dan 150% budget

“Met 2 jaar en 3 maanden jaar krijgen ze 6,25 uur in twee dagdelen, met 2 jaar en 6 maanden 12,5 uur in vier dagdelen, en met 3 jaar 18 uur in vijf dagdelen.”

Gemeente uit G-Overig, verstedelijking van 500-1.000, meer dan 150% budget

Dezelfde vraag is gesteld voor reguliere peuters waarvoor gemeenten geen 960 uren ve-aanbod hoeft te organiseren, maar wel een peuteraanbod van minimaal vijf uur per week (gedurende 40 weken per jaar).

Tabel 2.14 Varianten van een aanbod voor reguliere peuters naar gemeentegrootte (n=220)

Gemeentegrootte	G4 (n=3)	G40 (n=28)	G-overig (n=189)	Totaal
40 weken, 2 dagdelen van 4 uur per week	1 (33%)	18 (75%)	141 (81%)	160 (80%)
Anders, nl.	2 (67%)	6 (25%)	33 (19%)	41 (20%)
Totaal	3 (100%)	28 (100%)	189 (100%)	220 (100%)

Het merendeel van de gemeenten biedt twee dagdelen van vier uur per week voor reguliere peuters. Onder 'anders' noemen gemeenten bijvoorbeeld twee kortere dagdelen, of één dagdeel van vijf uur. Ook zijn er gemeenten die reguliere peuters hetzelfde aanbod bieden als de doelgroeppeuters, of aangeven dat de varianten verschillen per ve-aanbieder.

Afsluitend is de gemeenten gevraagd of ze een zogeheten 'ingroeimodel' hanteren, ofwel een opbouw naar leeftijd waarbij oudere peuters (geleidelijk) meer uren krijgen dan jongere peuters. 16 procent van de gemeenten kent zo'n ingroeimodel.

Veel genoemde ingroeimodellen zijn van 2 tot 2,5 jaar twee dagdelen en daarna vier dagdelen, of 48 weken drie dagdelen van vijf uur en de laatste weken vier dagdelen. Soms is het een individuele keuze om gelijk al 16 uur aanbod af te nemen bij 2 jaar of pas later.

Tabel 2.15 Ingroeimodel bij ve voor doelgroeppeuters naar gemeentegrootte (n=221)

Gemeentegrootte	G4 (n=3)	G40 (n=28)	G-overig (n=190)	Totaal
Nee, tussen 2 à 2,5 en 4 jaar krijgen doelgroeppeuters evenveel uren	2 (67%)	25 (89%)	158 (83%)	185 (84%)
Ja, tussen 2 à 2,5 en 4 jaar krijgen doelgroeppeuters steeds meer uren	1 (33%)	3 (11%)	32 (17%)	36 (16%)

Ve-aanbieders

Ook de ve-aanbieders is gevraagd naar de vormgeving van 960 uur ve voor doelgroeppeuters.

Tabel 2.16 Varianten van 960 uur ve voor doelgroeppeuters naar gemeentegrootte (n=233)

Gemeentegrootte	G4 (n=20)	G40 (n=41)	G-overig (n=172)	Totaal
40 weken, 4 dagdelen van 4 uur per week	9 (45%)	29 (71%)	141 (82%)	179 (77%)
Anders, nl.	11 (55%)	12 (29%)	31 (18%)	54 (23%)

In de G40 en G-overig heeft een ruime meerderheid van de ve-aanbieders (respectievelijk 71% en 82%) een aanbod van 40 weken met vier dagdelen van vier uur per week. In de G4 doet slechts iets minder dan de helft van de ve-aanbieders dit (41%). Als wordt gekeken naar de alternatieven die worden genoemd onder 'anders' valt op dat bijna de helft van deze ve-aanbieders, aangeven wel 40 weken te hanteren maar zij verdelen de uren over meer of minder dagen. Daarnaast zijn er enkele organisaties die 46, 48 of 52 weken aanhouden. Verder wordt door ongeveer een kwart van de ve-aanbieders aangegeven dat dit afhangt van de locatie (denk aan beschikbaarheid of wisselende openingstijden) of dat dit meegroeit met de leeftijd van de kinderen.

Kijkend naar de omvang van de organisaties, blijkt dat landelijke kinderopvangorganisaties bijna unaniem aangeven 960 uur ve aan te bieden volgens het format 40 weken met vier dagdelen van vier uur per week (92%), waar regionale (86%) en lokale (73%) kinderopvangorganisaties meer variatie in aanbod hebben.

Wat de reguliere peuters aangeboden krijgen, staat in de volgende tabel.

Tabel 2.17 Varianten van een aanbod voor reguliere peuters naar gemeentegrootte (n=225)

Gemeentegrootte	G4 (n=17)	G40 (n=40)	G-overig (n=168)	Totaal
40 weken, 2 dagdelen van 4 uur per week	3 (18%)	22 (55%)	125 (74%)	150 (67%)
Anders, nl.	14 (82%)	18 (45%)	43 (26%)	75 (33%)

De vorm van het aanbod aan reguliere peuters wisselt sterk. Ongeveer de helft van de ve-aanbieders binnen de G40 (55%) en driekwart van aanbieders binnen de G-overig (74%) geeft aan 40 weken van twee dagdelen van vier uur aan te bieden. In de G4 gebeurt dit slechts in 18 procent van de gevallen. Bij 'anders' is een grote verscheidenheid aan mogelijke invullingen gegeven. Ook hier geeft een deel aan wel 40 weken te hanteren met een andere urenverdeling over de dagen. Daarnaast wordt vaak genoemd dat het aantal dagen en/of uren per dag afhankelijk is van en meegroeit met de leeftijd van het kind. Tenslotte zijn er negen aanbieders die 52 weken ve-aanbod aanhouden en een ongeveer even groot deel van de informanten geeft aan met hele dagopvang te werken.

Net als bij het aanbod voor de doelgroeppeuters is eenzelfde opbouw te zien als er onderscheid wordt gemaakt naar landelijke (82%), regionale (73%) en lokale (64%) kinderopvangorganisaties die de standaard van 40 weken, twee dagdelen van vier uur per week aanhouden.

Afsluitend is de ve-aanbieders gevraagd of ze een zogeheten 'ingroeimodel' hanteren, ofwel een opbouw naar leeftijd waarbij oudere peuters (geleidelijk) meer uren krijgen dan jongere peuters.

Tabel 2.18 Ingroeimodel bij ve voor doelgroeppeuters naar gemeentegrootte (n=236)

Gemeentegrootte	G4 (n=19)	G40 (n=43)	G-overig (n=174)	Totaal
Nee, tussen 2 à 2,5 en 4 jaar krijgen doelgroeppeuters evenveel uren	16 (84%)	35 (81%)	135 (78%)	186 (79%)
Ja, tussen 2 à 2,5 en 4 jaar krijgen doelgroeppeuters steeds meer uren	3 (16%)	8 (19%)	39 (22%)	50 (21%)

De ve-aanbieders die te kennen hebben gegeven dat ze een opbouw naar leeftijd hanteren, is om een toelichting gevraagd. Samengevat:

- De meeste ve-aanbieders geven aan te starten met twee jaar twee dagdelen (8 uur) en bouwen dit op naar 16 uur met 2,5 jaar. Oftewel: een opbouw van twee naar vier dagdelen.
- Sommige ve-aanbieders splitsen het nog verder uit, bijvoorbeeld: *“Voor doelgroeppeuters van 2 tot 2,5 jaar twee dagdelen, vanaf 2,5 jaar tot 3 jaar en 9 maanden drie dagdelen en de laatste twaalf weken vier dagdelen. Voor reguliere peuters geldt de hele periode twee dagdelen.”*
- Een ander voorbeeld wat wordt gegeven: *“Ve-peuters komen vanaf 2;3 jaar twee dagdelen (ochtend en middag). Dit wordt met 2,6 jaar uitgebreid naar vier dagdelen*

(twee keer ochtend en twee keer middag). Met 3 jaar worden dit vijf dagdelen (twee keer ochtend, twee keer middag en een lange woensdagochtend)."

- Maar ruimte op de groepen lijkt ook invloed uit te oefenen op het aantal uren wat doelgroeppeuters aangeboden krijgen. Zo zegt een ve-aanbieder: "Ouders kunnen hun kind al bij 2 jaar inschrijven en wanneer er plek op de groep is kan de ouder dit naar keuze opbouwen in uren." Of zoals een ander voorbeeld luidt: "We streven ernaar peuters vanaf 2 jaar vier dagdelen van vier uur aan te bieden, maar doordat alle groepen vol zitten, wordt er tussen de leeftijd van 2 tot 2,5 jaar gestart met twee of drie dagdelen al gelang er plek is."

2.6 Soorten opvang

Het aanbod van 960 uur ve voor doelgroeppeuters kan in verschillende soorten opvang worden aangeboden: in (kortdurende) peuteropvang (voormalig 'peuterspeelzaalwerk') (2 à 2,5 tot 4 jaar), in aparte peutergroepen in kinderdagopvang (2 à 2,5 tot 4 jaar), maar ook in verticale groepen met kinderen van 0 tot 4 jaar in kinderdagopvang.

In onderstaande tabel wordt inzichtelijk gemaakt in welke soorten kinderopvang het ve-aanbod van 960 uur voor doelgroeppeuters bij de ve-aanbieders wordt aangeboden.³²

Tabel 2.19 Soorten opvang met aanbod 960 uur ve naar gemeentegrootte (n=242) (meerdere antwoorden mogelijk)

Gemeentegrootte	G4 (n=20)	G40 (n=44)	G-overig (n=178)	Totaal
In kortdurende peuter-opvang (van 2 à 2,5 tot 4 jaar in 'voormalig peuterspeelzaalwerk')	11 (55%)	27 (61%)	122 (69%)	160 (66%)
In aparte peuteropvang groepen in kinderdagopvang (horizontale groepen van 2 à 2,5 tot 4 jaar)	12 (60%)	25 (57%)	83 (47%)	120 (50%)
In verticale groepen 0 tot 4 jaar in kinderdagopvang	3 (15%)	9 (21%)	31 (17%)	43 (18%)
Anders, nl.	1 (5%)	2 (5%)	11 (6%)	14 (6%)

Alhoewel er kleine verschillen te zien zijn op basis van gemeentegrootte, zijn kortdurende peuteropvang- en aparte peuteropvanggroepen in kinderdagopvang de meest voorkomende soorten opvang die worden benoemd. Verticale leeftijdsgroepen komen beduidend minder voor in alle drie de typen gemeenten. Bij 'anders' wordt een aantal keer genoemd dat de doelgroeppeuters in reguliere groepen worden geplaatst waar zij extra aanbod krijgen. Daarnaast worden 0-2 of dreumes-peutergroepen genoemd. Tenslotte noemen twee aanbieders dat zij werken met een 3+ groep waar ze kinderen met ve-indicatie eventueel vervroegd naar over zetten.

Landelijke (83%) en regionale (83%) kinderopvangorganisaties geven vaker dan lokale (59%) kinderopvangorganisaties aan dat zij kortdurende peuteropvang aanbieden. Kijkend naar het

³² Deze vraag is niet aan de gemeenten gesteld, enkel aan de ve-aanbieders.

onderscheid in typen organisaties, blijkt dat not-for-profit organisaties (87%) dit meer doen dan profit organisaties (53%). Ten slotte werken landelijke organisaties aanzienlijk minder vaak met verticale groepen (8% ten opzichte van 19% en 18% voor respectievelijk de regionale en lokale kinderopvangorganisaties).

2.7 Gemengde groepen

Ve kan exclusief worden aangeboden aan doelgroeppeuters in homogene ve-groepen, maar het ve-aanbod kan ook aangeboden worden in heterogene (gemengde) groepen waaraan zowel doelgroeppeuters als reguliere peuters deel kunnen nemen.³³

Wat zeggen de ve-aanbieders over het aanbieden van ve in gemengde groepen?

Tabel 2.20 Gemengde groepen met doelgroeppeuters en reguliere peuters naar gemeentegrootte (n=239)

Gemeentegrootte	G4 (n=20)	G40 (n=43)	G-overig (n=176)	Totaal
Ja, voor alle ve-uren	18 (90%)	38 (88%)	160 (91%)	216 (90%)
Ja, voor een deel van de ve-uren (bijv. 2 van de 4 dagdelen per week)	1 (5%)	5 (12%)	13 (7%)	19 (8%)
Nee	1 (5%)	0 (0%)	3 (2%)	4 (2%)

Het overgrote deel van de ve-aanbieders geeft aan voor alle 960 ve-uren ve aan te bieden in gemengde groepen (90%). Slechts enkele ve-aanbieders doen dit helemaal niet (2%) of voor een deel van de uren (8%). Wanneer kinderopvangorganisaties worden ingedeeld naar omvang, geven landelijke kinderopvangorganisaties unaniem aan dat zij voor alle ve-uren ve in gemengde groepen aanbieden.

2.8 Aanpassingen

Mogelijk hebben de ervaringen met het 960-uuraanbod inmiddels geleid tot aanpassingen aan de oorspronkelijke wijze van inrichting. Navraag levert de volgende resultaten op.

Gemeenten

De gemeenten is gevraagd of zij op basis van ervaringen sinds de invoering van 960 uur ve aanbod binnen de gemeente aanpassingen hebben gedaan aan de oorspronkelijke wijze van inrichting. Dit geldt voor 57 procent van de gemeenten.

³³ Ook deze vraag is alleen aan de ve-aanbieders geadresseerd.

Tabel 2.21 Aanpassingen van het aanbod van 960 uur ve voor doelgroepeuters naar gemeentegrootte (n=221)
(meerdere antwoorden mogelijk)

Gemeentegrootte	G4 (n=3)	G40 (n=28)	G-overig (n=190)	Totaal
Nee	1 (33%)	12 (43%)	83 (44%)	96 (43%)
Meer variatie in dagdelen/uren per dagdeel combinaties is toegestaan	2 (67%)	6 (21%)	43 (23%)	51 (23%)
Aantal uren per dagdeel is vergroot	2 (67%)	6 (21%)	41 (22%)	49 (22%)
Startleeftijd voor doelgroepeuters is verlaagd	1 (33%)	4 (14%)	27 (14%)	32 (14%)
Startleeftijd voor doelgroepeuters is verhoogd	0 (0%)	4 (14%)	8 (4%)	12 (5%)
Aantal weken per jaar is vergroot	0 (0%)	2 (7%)	9 (5%)	11 (5%)
Aantal dagdelen per week is verkleind	0 (0%)	0 (0%)	3 (2%)	3 (1%)
Aantal uren per dagdeel is verkleind	0 (0%)	0 (0%)	1 (1%)	1 (0%)
Anders, nl.	1 (33%)	2 (7%)	23 (12%)	26 (12%)

Onder ‘anders’ worden heel specifieke situaties genoemd, zoals een andere verdeling van dagdelen, uren of weken. Maar ook: *“We hebben het vierde dagdeel gratis gemaakt en nu maakt iedereen gebruik van vier dagdelen.”*

Ve-aanbieders

Hebben de ve-aanbieders aanpassingen gedaan aan het oorspronkelijke 960 uren ve-aanbod?

Tabel 2.22 Aanpassingen van het aanbod van 960 uur ve voor doelgroepeuters naar gemeentegrootte (n=242)
(meerdere antwoorden mogelijk)

Gemeentegrootte	G4 (n=20)	G40 (n=44)	G-overig (n=178)	Totaal
Nee	8 (40%)	21 (48%)	87 (49%)	116 (48%)
Aantal uren per dagdeel is vergroot	6 (30%)	14 (32%)	56 (32%)	76 (32%)
Startleeftijd voor doelgroepeuters is verlaagd	7 (35%)	3 (7%)	26 (15%)	36 (15%)
Meer variatie in dagdelen/uren per dagdeel combinaties is toegestaan	2 (10%)	5 (11%)	22 (12%)	29 (12%)
Startleeftijd voor doelgroepeuters is verhoogd	0 (0%)	4 (9%)	12 (7%)	16 (7%)
Aantal weken per jaar is vergroot	0 (0%)	3 (7%)	5 (3%)	8 (3%)
Aantal dagdelen per week is verkleind	1 (5%)	1 (2%)	2 (1%)	4 (2%)
Aantal uren per dagdeel is verkleind	0 (0%)	1 (2%)	0 (0%)	1 (0%)
Anders, nl.	2 (10%)	4 (9%)	15 (8%)	21 (9%)

Ruim de helft van de ve-aanbieders (52%) heeft aanpassingen gedaan aan het oorspronkelijke aanbod van 960 uur ve voor doelgroepeuters. Door ve-aanbieders in de G4 werd aanzienlijk vaker gekozen voor het verlagen van de startleeftijd dan door aanbieders in de G40 en G-overig (35% ten opzichte van 7% en 15%). Hier werd daarentegen niet gekozen voor het verhogen van de startleeftijd wat in de G40 (9%) en G-overig (7%) wel eens werd gedaan. Het verhogen van het aantal uren per dagdeel werd door ongeveer een derde van de ve-aanbieders gedaan is daarmee ook een veel gekozen maatregel. Uit de categorie ‘anders’ blijkt dat een aantal ve-aanbieders het aantal dagdelen heeft vergroot, ve ook wordt aangeboden in een aantal vakantieweken (als toelichting op het vergroten van het aantal weken per jaar), dat er is ingezet op meer aandacht voor zorgkinderen en dat er in een enkel geval is overgestapt naar een ingroei-model. Tenslotte stelt één ve-aanbieder: *“Door de maximale eis van zes uur ve per dag kunnen er geen hele dagen ve meer worden aangeboden. Dit was eerst wel mogelijk.”*

Landelijke kinderopvangorganisaties lijken op drie punten af te wijken van het algemene beeld wat uit bovenstaande tabel blijkt. Deze groep heeft vaker de startleeftijd voor doelgroeppeuters verlaagd (25% ten opzichte van 15% en 14%). Daarentegen heeft geen enkele landelijke kinderopvangorganisatie aangegeven de startleeftijd te hebben verhoogd (t.o.v. 5% en 7% van de regionale en lokale organisaties). Ook is er geen landelijke organisatie waarbij meer variatie in dagdelen/uren per dagdeel combinaties is toegestaan, terwijl dit bij 14% van de regionale en 12% van de lokale organisaties wel het geval is.

2.9 Extra kwaliteitseisen

Bij de uitvoering van ve in de praktijk zijn er diverse wettelijke kwaliteitseisen van kracht. Zo moeten er altijd twee pedagogisch medewerkers op een ve-groep aanwezig zijn die allebei vve-geschoold zijn en ook is vereist dat ze over de taalnorm 3F (voor mondelinge en leesvaardigheden) beschikken. In de praktijk komt het voor dat gemeenten hier bovenop extra kwaliteitseisen stellen die bijdrage aan een hoge kwaliteit van ve.

Gemeenten

Hebben gemeenten extra kwaliteitseisen aan ve gesteld die boven op de wettelijke eisen van ve gelden (bijv. als onderdeel van een nieuwe subsidieregeling)?

Tabel 2.23 Extra kwaliteitseisen bij invoering van 960 uur ve voor doelgroeppeuters naar gemeentegrootte (n=217)

Gemeentegrootte	G4 (n=3)	G40 (n=28)	G-overig (n=186)	Totaal
Nee	0 (0%)	12 (43%)	135 (73%)	147 (68%)
Ja	3 (100%)	16 (57%)	51 (27%)	70 (32%)

Als gemeenten extra kwaliteitseisen hebben gesteld, luidde de vraag: Waar hebben deze extra kwaliteitseisen bij ve betrekking op?

Tabel 2.24 Aard van de extra kwaliteitseisen bij ve (n=70) (meerdere antwoorden mogelijk)

	Aantal (%)
Verplichte deelname aan (gemeentelijk) overleg (bijv. deelname aan wijkoverleg)	40 (57%)
Extra inspanningen in het kader van ouderbetrokkenheid (bijv. inzet VVE Thuis, huisbezoek)	38 (54%)
Extra taakstellingen (bijv. afstemmingsoverleg met basisonderwijs, teamscholing in vve-koppels)	30 (43%)
Meer coaching in de praktijk (bijv. meer uren hbo-coaching, intensievere trajecten van leren & ontwikkelen in de eigen beroepspraktijk)	23 (33%)
Hogere kwaliteit van aanbod (bijv. hoge educatieve kwaliteit, taalimpuls)	21 (30%)
Aanvullende uitvoeringseisen t.a.v. ve (bijv. alleen ve-aanbod in aparte peutergroepen in kortdurende peuteropvang en kinderdagopvang, géén ve in verticale groepen 0-4 jaar)	18 (26%)
Extra uren voor het werken op de groep (bijv. inzet van derde pedagogisch medewerker op 'moeilijke' ve-groepen)	17 (24%)
Aanvullende opleidings- of scholingseisen voor pedagogisch medewerkers (bijv. ook 3F voor schrijven, mbo 4-niveau)	13 (19%)
Aanvullende opleidings- of scholingseisen voor pbm'ers in de ve (bijv. opleiding tot erkend coach volgens landelijke beroepsvereniging)	11 (16%)
Kleinere ve-groepen (bijv. maximaal 12 peuters op een ve-groep als er relatief veel doelgroepeuters met extra ondersteuningsbehoeften en/of beperkingen zijn)	7 (10%)
Extra inspectiebezoek van GGD (bijv. tweemaal per jaar inspectiebezoek)	3 (4%)
Anders, nl.	26 (37%)

Van de gemeenten die extra kwaliteitseisen stellen, geeft de helft aan dat dit gaat om deelname een gemeentelijk overleg, een even groot deel vraagt inzet op ouderbetrokkenheid. Onder de categorie 'anders' werden extra kwaliteitseisen benoemd als verhouding reguliere en geïndiceerde doelgroepeuters op de groep, activiteiten gericht op de doorgaande lijn, inzet van bewezen effectieve programma's en invoering van extra kwaliteitstoetsen.

Ve-aanbieders

De vraag over de extra kwaliteitseisen bij ve is ook voorgelegd aan de ve-aanbieders. Wat zeggen zij?

Tabel 2.25 Extra kwaliteitseisen bij invoering van 960 uur ve voor doelgroepeuters naar gemeentegrootte (n=238)

Gemeentegrootte	G4 (n=20)	G40 (n=44)	G-overig (n=174)	Totaal
Nee	10 (50%)	24 (55%)	124 (71%)	158 (66%)
Ja	10 (50%)	20 (45%)	50 (29%)	80 (34%)

In gemeenten behorend tot de G4 en G40 geeft ongeveer de helft van de ve-aanbieders aan dat er sprake is van extra kwaliteitseisen vanuit de gemeente. In de kleinere gemeenten is dit minder vaak het geval, namelijk slechts bij ongeveer een derde (29%) van de ve-aanbieders. Kijkend naar de omvang van de ve-aanbieders blijkt dat landelijke kinderopvangorganisaties minder vaak aangeven dat de gemeente extra kwaliteitseisen heeft gesteld (17%), ten opzichte van regionale (43%) en lokale (31%) kinderopvangorganisaties.

Waar hebben deze extra kwaliteitseisen bij ve betrekking op?

Tabel 2.26 Aard van de extra kwaliteitseisen bij ve (n=80) (meerdere antwoorden mogelijk)

	Aantal (%)
Aanvullende opleidings- of scholingseisen voor pedagogisch medewerkers (bijv. ook 3F voor schrijven, mbo 4-niveau)	33 (41%)
Meer coaching in de praktijk (bijv. meer uren hbo-coaching, intensievere trajecten van leren en ontwikkelen in de eigen beroepspraktijk)	30 (38%)
Extra inspanningen in het kader van ouderbetrokkenheid (bijv. inzet VVE Thuis, huisbezoek)	29 (36%)
Verplichte deelname aan (gemeentelijk) overleg (bijv. deelname aan wijkoverleg)	28 (35%)
Extra taakstellingen (bijv. afstemmingsoverleg met basisonderwijs, teamscholing in vve-koppels)	23 (29%)
Hogere kwaliteit van aanbod (bijv. hoge educatieve kwaliteit, taalimpuls)	23 (29%)
Aanvullende opleidings- of scholingseisen voor pbm'ers in de ve (bijv. opleiding tot erkend coach volgens landelijke beroepsvereniging)	22 (28%)
Extra uren voor het werken op de groep (bijv. inzet van derde pedagogisch medewerker op 'moeilijke' ve-groepen)	12 (15%)
Aanvullende uitvoeringseisen t.a.v. ve (bijv. alleen ve-aanbod in aparte peutergroepen in kortdurende peuteropvang en kinderdagopvang, géén ve in verticale groepen 0-4 jaar)	5 (6%)
Kleinere ve-groepen (bijv. maximaal 12 peuters op een ve-groep als er relatief veel doelgroeppeters met extra ondersteuningsbehoeften en/of beperkingen zijn)	2 (3%)
Extra inspectiebezoek van GGD (bijv. tweemaal per jaar inspectiebezoek)	2 (3%)
Anders, nl.	14 (18%)

De meest genoemde kwaliteitseis is het stellen van aanvullende opleidings- of scholingseisen voor de pedagogisch medewerkers (41%). Ook meer coaching in de praktijk (38%), extra inspanningen in het kader van ouderbetrokkenheid (36%) en verplichte deelname aan (gemeentelijk) overleg (35%) worden vaak genoemd. Kleinere ve-groepen en aanvullende uitvoeringseisen komen zelden voor. Onder 'anders' wordt veelal aangegeven dat specifieke programma's of monitors (Kijk!, LOGO3000, Piramide digitaal) gebruikt moeten worden. Ook warme overdracht of het afstemmen van eenzelfde kindvolgsysteem wordt vaker als extra kwaliteitseis gesteld. Daarnaast zeggen ve-aanbieders: *"Intern aan de slag met de uitkomsten van onze observatie methode en de uitkomsten van de 0-meting"* en *"De derde leidster op de groep is gepland voor 2023 en in plaats van een extra inspectie bezoek GGD worden audits georganiseerd."*

2.10 Toezicht en verantwoording

Een goede kwaliteit van ve is een belangrijke randvoorwaarde voor de brede ontwikkelingsstimulering van doelgroeppeters.

Gemeenten

Gevraagd is gevraagd hoe de gemeente zicht houdt op de kwaliteit van 960 uur ve.

Tabel 2.27 Wijze van zicht houden op de kwaliteit van 960 uur ve (n=221) (meerdere antwoorden mogelijk)

	Aantal (%)
Via gesprekken met de ve-aanbieders	194 (88%)
Via de GGD-inspectie en/of de Inspectie van het Onderwijs	181 (82%)
Via de subsidieverantwoording	174 (79%)
Via een beleids- of activiteitenplan (evt. met begroting)	84 (38%)
Via het overleggen van gegevens van kindontwikkeling (bijv. gegevens uit kindvolgsysteem)	51 (23%)
Via zelfbeoordeling door de ve-aanbieders	30 (14%)
Via een externe beoordelaar, bijv. audits of kwaliteitsmetingen	28 (13%)
Niet	5 (2%)
Anders, nl.	20 (9%)

Onder de categorie 'anders' werd voornamelijk benoemd dat gemeenten zicht houden op de kwaliteit van 960 uur ve met een (online) monitor, of een gezamenlijk overleg met alle betrokken vve-partners.

"Via een gezamenlijk kwaliteitsoverleg over pedagogische kwaliteit onder aansturing van overkoepelend pedagogisch coach/beleidsmedewerker."

Gemeente uit G-overig, verstedelijking van <250, meer dan 150% budget

Ve-aanbieders

De ve-aanbieders is tot slot gevraagd naar de wijze waarop zij verantwoording afleggen over de kwaliteit van hun ve-aanbod.

Tabel 2.28 Wijze van zicht houden op de kwaliteit van 960 uur ve voor doelgroeppeuters (n=242) (meerdere antwoorden mogelijk)

	Aantal (%)
Via de subsidieverantwoording	204 (84%)
Via de GGD-inspectie en/of Inspectie van het Onderwijs	175 (72%)
Via gesprek(ken) met de gemeente	152 (63%)
Via een beleids- of activiteitenplan (evt. met begroting)	103 (43%)
Via het overleggen van gegevens van kindontwikkeling (bijv. gegevens uit kindvolgsysteem)	53 (22%)
Via zelfbeoordeling door onze organisatie	28 (12%)
Via een externe beoordelaar, bijv. audits of kwaliteitsmetingen	20 (8%)
Niet	1 (0%)
Anders, nl.	22 (9%)

De meest gebruikte manier voor de ve-aanbieders om verantwoording af te leggen is via de subsidieverantwoording (84%), maar ook GGD-inspecties of de Inspectie van het Onderwijs (72%) en gesprekken met gemeenten (63%) worden door meer dan de helft van de informanten ingezet. Bij 'anders' wordt door zeven ve-aanbieders benoemd dat zij de Peutermonitor hiervoor inzetten. Andere vormen van toezicht en verantwoording zijn het monitoren via jaarverslagen of een doorgaande leerlijn overleg. Eén ve-aanbieder stelt dat het zicht houden op kwaliteit van de 960 uur ve lastig is.

3. Inzet van de pedagogisch beleidsmedewerker in de voorschoolse educatie

In het derde hoofdstuk van deze rapportage worden de bevindingen weergegeven van de inzet van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve, welke vanaf 1 januari 2022 wettelijk verplicht is. De introductie van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve is bedoeld als een kwaliteit verhogende maatregel. Overeenkomstig de Wet IKK (Innovatie Kwaliteit Kinderopvang) is het al vanaf 1 januari 2019 verplicht een pedagogisch beleidsmedewerker/coach in te zetten in de (reguliere) kinderopvang volgens een urennorm. De pedagogisch beleidsmedewerker in de ve betreft mogelijk een en dezelfde medewerker, maar wel met een aanvullende urennorm vanuit het ve-beleid: (minimaal) 10 uur per doelgroeppeteur per jaar.

Net als in hoofdstuk 2 worden de gegevens van de gemeenten en ve-aanbieders afwisselend gerapporteerd. Eerst rapporteren we of alle gemeenten en ve-aanbieders tijdig een pedagogisch beleidsmedewerker in de ve hebben aangesteld (paragraaf 3.1). Hierna komen de uitvoeringsvarianten van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve aan bod (paragraaf 3.2). De gemeentebrede afspraken ten aanzien van de inzet van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve staan centraal in paragraaf 3.3. Dit hoofdstuk eindigt met informatie over functie van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve (paragraaf 3.4). Onder meer de volgende vragen worden beantwoord: Welke rollen en taken heeft de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve, en in hoeverre combineert de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve dit met een andere functie (combinatiefunctie)?

3.1 Invoering van de pedagogisch beleidsmedewerker in de voorschoolse educatie

Een zeer relevant vraagstuk is of het alle gemeenten is gelukt om op tijd de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve in te voeren.

Gemeenten

De gemeenten is gevraagd of zij op al hun gesubsidieerde ve-locaties al een pedagogisch beleidsmedewerker in de ve hebben ingevoerd conform de wettelijke eisen per 1 januari 2022.

Tabel 3.1 Invoering van de pbm'er in de ve naar gemeentegrootte (n=221)

Gemeentegrootte	G4 (n=3)	G40 (n=28)	G-overig (n=190)	Totaal
Ja, al vóór 1 januari 2022	2 (67%)	15 (54%)	68 (36%)	85 (38%)
Ja, per 1 januari 2022 (de wettelijke invoeringsdatum)	1 (33%)	13 (46%)	118 (62%)	132 (60%)
Ja, na 1 januari 2022, namelijk per:	0 (0%)	0 (0%)	3 (2%)	3 (1%)
Nee, we hebben nog niet op alle locaties een pedagogisch beleidsmedewerker in de ve volgens de nieuwe eisen per 2022	0 (0%)	0 (0%)	1 (1%)	1 (1%)

Vrijwel alle gemeenten geven aan al vóór 1 januari 2022 of op die datum de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve op alle locaties te hebben ingevoerd. Drie kleinere gemeenten geven aan dat dit op een later moment is gerealiseerd: per 1 mei 2022, 1 juni 2022 of 1 januari 2023. Eén kleinere gemeente geeft aan dat op dit moment op minder dan de helft van de locaties de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve is ingevoerd. Als reden is aangegeven: te weinig financiële middelen bij gemeente, met de toelichting dat ze veel kernen hebben met daarover verspreide doelgroepkinderen en slechts een beperkt budget (minder dan € 90.000).

Ve-aanbieders

Bij de ve-aanbieders is eveneens onderzocht of ze tijdig de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve hebben ingevoerd volgens de eisen die gelden per 1 januari 2022.

Tabel 3.2 Invoering van de pbm'er in de ve naar gemeentegrootte (n=240)

Gemeentegrootte	G4 (n=20)	G40 (n=44)	G-overig (n=176)	Totaal
Ja, al vóór 1 januari 2022	17 (85%)	32 (73%)	100 (57%)	149 (62%)
Ja, per 1 januari 2022 (de wettelijke invoeringsdatum)	3 (15%)	12 (27%)	72 (41%)	87 (36%)
Ja, na 1 januari 2022, namelijk per:	0 (0%)	0 (0%)	2 (1%)	2 (1%)
Nee, we hebben nog niet op alle ve-locaties een pbm'er in de ve volgens de nieuwe eisen per 2022	0 (0%)	0 (0%)	2 (1%)	2 (1%)

Bijna twee derde (62%) van de deelnemende ve-aanbieders geeft aan de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve al voor 1 januari 2022 op alle locaties in de gemeente te hebben ingevoerd. Er zijn hierin echter grote verschillen op te merken tussen grotere en kleinere gemeenten. Zo ligt het percentage van ve-aanbieders uit de G4 (85%) dat aangeeft voor 1 januari 2022 de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve te hebben ingevoerd substantieel hoger dan bij de groep ve-aanbieders uit de G40 (73%) en G-overig (57%). De ve-aanbieders uit G4 en G40 die de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve toen nog niet hadden ingevoerd, geven allemaal aan dit per 1 januari 2022 wel te hebben gedaan. Dit geldt ook voor 41% van de ve-aanbieders uit G-overig.

Uit de resultaten van de aanvullende analyses op een aantal achtergrondkenmerken (omvang en type kinderopvangorganisatie) blijkt dat dit maar meer dan de helft van de regionale kinderopvangorganisaties (53%) de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve voor 1 januari heeft ingevoerd. De overige 47 procent van de regionale kinderopvangorganisaties geeft wel aan de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve per 1 januari 2022 te hebben ingevoerd.

Aan de twee ve-aanbieders die aangaven nog niet op al hun ve-locaties een pedagogisch beleidsmedewerker in de ve hebben, is gevraagd naar het aantal ve-locaties waar dit wel al het geval is. Beide aanbieders geven aan dat dit nog op geen enkele locatie het geval is.

Waarom lukt het niet op alle ve-locaties aan de eisen te voldoen? Eén van de twee ve-aanbieders die aangeven nog niet overal een pedagogisch beleidsmedewerker in de ve te hebben ingevoerd, stelt geen geschikte kandidaat te kunnen vinden voor de functie. De andere

ve-aanbieder verklaart dat andere zaken momenteel een hogere prioriteit hebben binnen de organisatie.

Gevraagd naar een korte toelichting op het feit dat het niet overal is gelukt om een pedagogisch beleidsmedewerker in de ve te krijgen, zegt een ve-aanbieder:

“Er is een beleidsmedewerker en coach op de groep (hbo) maar die werken niet op de groep en dus geen vve-scholing gehad. Wij zijn nog steeds aan het zoeken naar een passende oplossing. Hbo’ers met vve-scholing zijn schaars of niet aanwezig in onze gemeente. Wenselijk is dat een mbo-niveau 4 dit ook mag doen.”

Ve-aanbieder uit G-overig, lokale not-for-profit kinderopvangorganisatie

Hierna is de twee ve-aanbieders de vraag gesteld wanneer zij verwachten wel op alle locaties een pedagogisch beleidsmedewerker in de ve te hebben. De ene ve-aanbieder noemt 2 januari 2023 als verwachte invoeringsdatum, de andere aanbieder geeft aan als doel te hebben om per 1 maart 2023 te voldoen aan de invoeringseis.

3.2 Uitvoeringsvarianten

Er is geen dwingend beleidskader waarin wordt voorgeschreven hoe de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve moet worden ingezet. Dit kan in de praktijk tot diverse uitvoeringsvarianten leiden.

Gemeenten

Wordt op alle ve-locaties en/of ve-groepen in de gemeente de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve dezelfde wijze ingezet? Dit was de volgende vraag aan de gemeenten.

Tabel 3.3 Model van inzet van de pbm’er in de ve naar gemeentegrootte (n=210)

Gemeentegrootte	G4 (n=2)	G40 (27=)	G-overig (n=181)	Totaal
Nee, we hebben verschillende modellen (flexibiliteit en maatwerk per ve-locatie/ve-groep)	2 (100%)	10 (37%)	63 (35%)	75 (36%)
Ja, we hebben één model voor al onze ve-locaties/ve-groepen	0 (0%)	10 (37%)	58 (32%)	68 (32%)
Weet niet/geen zicht op	0 (0%)	7 (26%)	60 (33%)	67 (32%)

Opmerkelijk is dat een derde van de gemeenteambtenaren aangeeft geen zicht te hebben op de inzet van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve op de ve-locaties. Dat er één model is voor de inzet van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve komt even vaak voor als dat er verschillende modellen van inzet zijn.

Ve-aanbieders

Hieronder zoomen we in op de vraag of ve-aanbieders één of juist verschillende modellen hanteren bij de inzet van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve.

Tabel 3.4 Model van inzet van de pbm'er in de ve naar gemeentegrootte (n=242)

Gemeentegrootte	G4 (n=20)	G40 (n=42)	G-overig (n=174)	Totaal
Ja, we hebben één model voor al onze ve-locaties/ve-groepen	18 (90%)	32 (76%)	146 (84%)	196 (83%)
Nee, we hebben verschillende modellen (flexibiliteit en maatwerk per ve-locatie/ve-groep)	1 (5%)	10 (24%)	22 (13%)	33 (14%)
Weet niet/geen zicht op	1 (5%)	0 (0%)	6 (3%)	7 (3%)

Het merendeel (83%) van de ve-aanbieders geeft aan met één model te werken voor alle ve-locaties of groepen. In de G4 is dit zelfs voor 90 procent van de ve-aanbieders het geval.

Wanneer we de resultaten voor de verschillende typen kinderopvangorganisaties met elkaar vergelijken, valt op dat not-for-profit kinderopvangorganisaties (22%) vaker meer dan één model hanteren dan ve-aanbieders van profit kinderopvangorganisaties (9%). Ook bij landelijke kinderopvangorganisaties is dit het geval: 25 procent van hen geeft aan met meer dan een model te werken (t.o.v. 14% gemiddeld).

3.3 Gemeentebrede afspraken

Gemeenten

De ene gemeente is de andere niet. Er zijn gemeenten die voor en met alle gesubsidieerde ve-aanbieders afspraken hebben gemaakt over diverse aspecten rondom de inzet van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve, maar er zijn ook gemeenten die de ve-aanbieders op dit punt veel beleidsvrijheid bieden.

Tabel 3.5 Gemeentebrede afspraken over de inzet van de pbm'er in de ve naar gemeentegrootte (n=220)
(meerdere antwoorden mogelijk)

Gemeentegrootte	G4 (n=3)	G40 (n=28)	G-overig (n=189)	Totaal
Geen, de ve-aanbieders bepalen de inzet	1 (33%)	11 (39%)	78 (41%)	90 (41%)
De taken die de pbm'er(s) in de ve uitvoert (uitvoering van kwaliteit verhogende beleidsmaatregelen en/of coachen pm'ers	1 (33%)	10 (36%)	59 (31%)	70 (32%)
(Minimale) Opleidingseisen bij de inzet van de pbm'er in de ve	1 (33%)	7 (25%)	56 (30%)	64 (29%)
De omvang van de inzet in uren per groep van de pbm'er(s) in de ve	2 (67%)	6 (21%)	43 (23%)	51 (23%)
Aan welke kwaliteitsaspecten de pbm'er(s) in de ve werkt (werken)	1 (33%)	7 (25%)	33 (18%)	41 (19%)
Nog niet bekend	0 (0%)	1 (4%)	10 (5%)	11 (5%)
Anders, nl.	0 (0%)	5 (18%)	15 (8%)	20 (9%)

Voor 59 procent van de gemeenten geldt dat er wel en voor 41 procent van de gemeenten geldt dat er geen gemeentebrede afspraken zijn gemaakt, maar dat de ve-aanbieders zelf de

inzet van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve bepalen. Als er wel afspraken zijn gemaakt dan gaan die vooral over de taken die de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve uitvoert en over de opleiding. Een klein aantal gemeenten geeft aan onder 'anders' dat de afspraken nog in ontwikkeling zijn. Als de gemeente met het voltallige ve-veld afspraken heeft gemaakt dan is doorgevraagd naar de aard hiervan.

We geven in tabel 3.6 weer in hoeverre gemeenten die afspraken hebben gemaakt over minimale opleidingseisen ook de eis stellen dat een pedagogisch beleidsmedewerker in de ve een extra opleiding of scholing heeft gevolgd. Het meest wordt een vve-scholing vereist, soms in combinatie met scholing als coach.

Tabel 3.6 Gemeentebrede afspraken over extra opleiding of scholing van de pbm'er in de ve naar gemeentegrootte (n=62)

Gemeentegrootte	G4 (n=1)	G40 (n=7)	G-overig (n=54)	Totaal
Nee	0 (0%)	1 (14%)	16 (30%)	17 (27%)
Ja, we eisen dat een pbm'er in de ve ook vve-scholing heeft gedaan	0 (0%)	3 (43%)	22 (41%)	25 (40%)
Ja, we eisen dat een pbm'er in de ve vve-scholing én opleiding tot coach heeft gedaan	0 (0%)	0 (0%)	7 (13%)	7 (11%)
Ja, we eisen dat een pbm'er in de ve vve-scholing én opleiding tot coach heeft gedaan	0 (0%)	0 (0%)	7 (13%)	7 (11%)
Ja, anders, nl.	1 (100%)	2 (29%)	6 (11%)	9 (15%)

Over het takenpakket zijn er diverse gemeentebrede afspraken gemaakt met de ve-aanbieders, zo blijkt uit de informatie uit onderstaande tabel. Coaching van pedagogisch medewerkers of teams en verbetering van de kwaliteit van ve zijn de meest voorkomende taken waarover gemeentebrede afspraken zijn gemaakt.

Tabel 3.7 Gemeentebrede afspraken over takenpakket van de pbm'er in de ve naar gemeentegrootte (n=69)
(meerdere antwoorden mogelijk)

Gemeentegrootte	G4 (n=1)	G40 (n=10)	G-overig (n=58)	Totaal
Coachen van individuele en/of teams van pm'ers op de ve-groep	1 (100%)	10 (100%)	50 (86%)	61 (88%)
Verbeteren van de kwaliteit van het ve-aanbod	1 (100%)	7 (70%)	47 (81%)	55 (80%)
Voorbereiden, ontwikkelen, invoeren en/of evalueren van pedagogisch beleid	1 (100%)	6 (60%)	36 (62%)	43 (62%)
Samenwerken en afstemmen met externe partijen (bijv. overleg met basisonderwijs, sociale wijkteams, vve-overleg met gemeente)	0 (0%)	4 (40%)	31 (53%)	35 (51%)
Voeren van (kind)besprekingen met pm'ers	0 (0%)	5 (50%)	30 (52%)	35 (51%)
Versterken van structuur en aanbod van extra ondersteuning voor 'zorgpeuters'	0 (0%)	5 (50%)	24 (41%)	29 (42%)
Opzetten en coördineren van kwaliteitscyclus/kwaliteitszorg	0 (0%)	3 (30%)	21 (36%)	24 (35%)
Opbouwen en onderhouden van contact en communicatie met ouders (bijv. gesprekken over ontwikkeling, zorg)	0 (0%)	2 (20%)	20 (35%)	22 (32%)
Observeren, testen en toetsen van individuele kinderen	0 (0%)	3 (30%)	16 (28%)	19 (28%)
Ondersteunen en begeleiden van individuele of groepjes kinderen in hun ontwikkeling	0 (0%)	3 (30%)	16 (28%)	19 (28%)
Opleiden, trainen en scholen van de pm'ers	0 (0%)	2 (20%)	16 (28%)	18 (26%)
Beheer van het kindvolgsysteem (bijv. invoeren en analyseren van gegevens en bespreken met team)	0 (0%)	0 (0%)	15 (26%)	15 (22%)
Ontwikkeling, (praktijk)-onderzoek en innovatie (R&D-functie)	0 (0%)	0 (0%)	5 (9%)	5 (7%)
Anders, nl.	1 (100%)	0 (0%)	8 (14%)	9 (13%)

De gemeenten die hebben gezegd dat er gemeentebrede afspraken zijn gemaakt over de inzet van uren per pedagogisch beleidsmedewerker in de ve, is gevraagd hoe dat er uitziet.

Tabel 3.8 Gemeentebrede afspraken over de ureninzet van de pbm'er in de ve naar gemeentegrootte (n=51)

Gemeentegrootte	G4 (n=2)	G40 (n=6)	G-overig (n=43)	Totaal
Dat is per ve-groep verschillend (uren worden naar behoefte ingezet)	0 (0%)	2 (33%)	18 (42%)	20 (39%)
Ongeveer 4 uur per week per ve-groep	1 (50%)	0 (0%)	1 (2%)	2 (4%)
Meer dan 4 uur per week per ve-groep	0 (0%)	1 (17%)	1 (2%)	2 (4%)
Ongeveer 1 uur per week per ve-groep	0 (0%)	0 (0%)	1 (2%)	1 (2%)
Weet niet/geen zicht op	0 (0%)	0 (0%)	8 (19%)	8 (16%)
Anders, nl	1 (50%)	3 (50%)	14 (33%)	18 (35%)

Hier valt op dat er vooral afspraken zijn gemaakt dat het aantal uren per groep kan verschillen. Onder de categorie 'anders' noemen gemeenten vooral 10 uur per doelgroepkind. Gemeenten die bij de vorige vraag te kennen hebben gegeven dat de ureninzet verschillend is per ve-groep, is gevraagd op welke ve-groepen de pedagogisch beleidsmedewerker intensiever wordt ingezet. Dit betreft - bij deze kleine groep gemeenten - meer inzet op groepen met meer zorgpeuters of met meer doelgroeppeuters en in iets mindere mate groepen waar meer kwaliteitsverbetering nodig is.

Tabel 3.9 Gemeentebrede afspraken over de variabele ureninzet van de pbm'er in de ve per ve-groep naar gemeentegrootte (n=19) (meerdere antwoorden mogelijk)

Gemeentegrootte	G4 (n=0)	G40 (n=2)	G-overig (n=27)	Totaal
Op ve-groepen met meer kinderen met extra ondersteuningsvragen/zorgpeuters	0 (0%)	2 (100%)	9 (53%)	11 (58%)
Op ve-groepen met meer doelgroeppeuters	0 (0%)	2 (100%)	7 (41%)	9 (47%)
Op ve-groepen waar meer kwaliteitsverbetering in de ve nodig is	0 (0%)	1 (50%)	3 (18%)	4 (21%)
Weet niet/geen zicht op	0 (0%)	0 (0%)	5 (29%)	5 (26%)
Anders, nl.	0 (0%)	0 (0%)	1 (6%)	1 (5%)

Ve-aanbieders

Nu volgt het perspectief van de ve-aanbieders op de gemeentebrede afspraken die er gelden voor de inzet van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve.

Tabel 3.10 Gemeentebrede afspraken over de inzet van de pbm'er in de ve naar gemeentegrootte (n=242)
(meerdere antwoorden mogelijk)

Gemeentegrootte	G4 (n=20)	G40 (n=44)	G-overig (n=178)	Totaal
Geen, de ve-aanbieders bepalen zelf de inzet	4 (20%)	11 (25%)	87 (49%)	102 (42%)
Nog niet bekend	1 (5%)	4 (9%)	15 (8%)	20 (8%)
(Minimale) Opleidingseisen bij de inzet van de pbm'er in de ve	11 (55%)	18 (41%)	44 (25%)	73 (30%)
De taken die de pbm'er in de ve uitvoert (uitvoering van kwaliteits-verhogende beleidsmaatregelen en/of coachen pm'ers)	6 (30%)	18 (41%)	35 (20%)	59 (24%)
Aan welke kwaliteitsaspecten de pbm'er in de ve werkt	6 (30%)	10 (23%)	36 (20%)	52 (21%)
De omvang van de inzet in uren per groep van de pbm'er in de ve	13 (65%)	25 (57%)	58 (33%)	95 (40%)
Anders, nl.	1 (5%)	1 (2%)	8 (4%)	10 (4%)

Een substantieel deel van de ve-aanbieders geeft aan dat er geen gemeentebrede afspraken zijn over de inzet van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve (42%). Voor zowel de ve-aanbieders in de G4 als G40 is dit echter in mindere mate het geval: respectievelijk 20 en 25 procent van de ve-aanbieders uit deze gemeenten geeft aan dat de ve-aanbieders autonoom kunnen beslissen over de inzet van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve.

De ve-aanbieders die aangaven dat er op gemeentelijk niveau wel afspraken zijn geformuleerd met betrekking tot de inzet van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve, geven aan dat deze afspraken vooral betrekking hebben tot de omvang van de ureninzet van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve (40%) en de opleiding die vereist wordt om als pedagogisch beleidsmedewerker in de ve aan de slag te kunnen gaan (30%). In grote lijnen valt op dat ve-aanbieders uit G4 vaker aangeven dat er afspraken zijn gemaakt over de opleidingseisen (55% t.o.v. 30% gemiddeld), kwaliteitsaspecten (30% t.o.v. 21% gemiddeld) en de ureninzet van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve (65% t.o.v. 40% gemiddeld) dan in kleinere gemeenten. Over de taken die de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve op zich neemt, zijn er volgens de ve-aanbieders in de G40 dan weer vaker afspraken geformuleerd op gemeentelijk niveau (41% t.o.v. 24% gemiddeld).

In de resultaten van de extra analyses valt op dat lokale maar vooral regionale kinderopvangorganisaties vaker verklaren dat de ve-aanbieders zelf de inzet van pedagogisch beleidsmedewerker in de ve bepalen (respectievelijk 49% en 41% t.o.v. 33% landelijke kinderopvangorganisaties). Ook valt op te merken dat de profit kinderopvangorganisaties vaker dan not-for-profit kinderopvangorganisaties aangeven dat er nog geen gemeentelijke afspraken bekend zijn omtrent de invoering van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve (12% t.o.v. 3%).

In de antwoorden van de ve-aanbieders die aangeven dat er wel gemeentelijke regels zijn omtrent de inzet van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve valt op dat landelijke organisaties minder vaak verklaren dat die regels betrekking hebben tot de opleiding van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve (17% t.o.v. 27% van regionale en 31% van lokale

organisaties). Aan de andere kant geven landelijke kinderopvangorganisaties dan weer vaker aan dat de afspraken betrekking hebben tot de omvang van de inzet in uren per groep (50% t.o.v. 32% van regionale en 41% van lokale organisaties).

Door de ve-aanbieders die de categorie 'anders' kozen werd er veelvuldig geopperd dat ze geen idee hebben welke afspraken er op gemeentelijk niveau zijn gemaakt. Verder werd deze optie ook aangekruist door ve-aanbieders die graag extra uitleg willen geven over de afspraken die in hun gemeente vastgelegd zijn. Enkele voorbeelden:

- *"Er geldt een verplichting om deel te nemen aan het gemeentelijk netwerk."*
- *"We volgen de voorgeschreven wettelijke kaders en er is een uitvoeringsovereenkomst opgesteld met verwachte prestaties. Daarnaast is er nog een convenant VVE waarin gezamenlijke verantwoordelijkheden zijn vastgelegd."*

In het geval de ve-aanbieder heeft aangegeven dat er voor de hele gemeente afspraken zijn gemaakt over de (minimale) opleidingseisen, luidde de vervolgvraag: Is het binnen deze gemeente een vereiste dat een pedagogisch beleidsmedewerker in de ve extra opleiding of scholing heeft gevolgd?

Tabel 3.11 Gemeentebrede afspraken over extra opleiding of scholing van de pbm'er in de ve gemeentegrootte (n=71)

Gemeentegrootte	G4 (n=11)	G40 (n=17)	G-overig (n=43)	Totaal
Nee	1 (9%)	4 (23%)	13 (30%)	18 (25%)
Ja, er wordt geëist dat een pbm'er in de ve ook vve-scholing heeft gedaan	3 (27%)	6 (35%)	9 (21%)	18 (25%)
Ja, er wordt geëist dat een pbm'er in de ve ook een opleiding tot coach heeft gedaan	2 (18%)	6 (35%)	9 (21%)	17 (24%)
Ja, er wordt geëist dat een pbm'er in de ve vve-scholing én opleiding tot coach heeft gedaan	4 (36%)	1 (6%)	1 (24%)	54 (21%)
Ja, anders, nl.	1 (9%)	0 (0%)	1 (2%)	2 (3%)

Een kwart van de ve-aanbieders die zegt dat er op gemeentelijk niveau afspraken zijn geformuleerd in verband met het opleidingsniveau van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve, geeft aan dat die afspraken geen betrekking hebben tot het al dan niet volgen van een extra opleiding. Dit lijkt echter vooral het geval te zijn in kleinere gemeenten: 30 procent van de ve-aanbieders uit G-overig geeft aan dat er geen afspraken zijn hierover terwijl dit in de G40 en vooral in de G4 in mindere mate zo blijkt te zijn (respectievelijk 23% en 9%).

In de gemeenten waar er wel gemeentelijke afspraken gelden over het volgen van een extra opleiding of scholing, lijken de vastgelegde eisen over het algemeen sterk van elkaar te verschillen. Aanbieders uit de G4 geven vaker aan dat er is afgesproken dat de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve zowel een vve-scholing als een opleiding tot coach moet hebben afgerond (36% t.o.v. 21% gemiddeld). In de G40 lijken de opleidingseisen minder hoog te

liggen. Zo'n 70 procent van de ve-aanbieders uit die gemeenten geeft aan dat de verwachting is dat de coach één van beide opleidingen heeft afgerond.

Uit de extra analyses komt naar voren dat landelijke organisaties vaker aangeven dat er op gemeentelijk niveau geen opleidingseisen zijn vastgelegd (50% t.o.v. 25% gemiddeld). De andere helft van de landelijke kinderopvangorganisaties geeft aan dat er afgesproken is dat een pedagogisch beleidsmedewerker in de ve zowel vve-scholing als een opleiding tot coach heeft voltooid.

Van de twee ve-aanbieders die de 'anders' kiezen, geeft één ve-aanbieder aan dat het voltooien van een pedagogiek opleiding vereist is. De andere ve-aanbieder is niet op de hoogte van de gemeentelijke regels omtrent de opleiding van de coach.

In geval de ve-aanbieder hiervoor heeft verklaard dat er gemeentebrede afspraken zijn gemaakt over het takenpakket van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve, wilden we weten om welke ta(a)k(en) dit gaat.

**Tabel 3.12 Gemeentebrede afspraken over takenpakket van de pbm'er in de ve naar gemeentegrootte (n=59)
(meerdere antwoorden mogelijk)**

Gemeentegrootte	G4 (n=6)	G40 (n=18)	G-overig (n=35)	Totaal
Verbeteren van de kwaliteit van het ve-aanbod	3 (50%)	15 (83%)	28 (80%)	46 (78%)
Samenwerken en afstemmen met externe partijen (bijv. overleg met basisonderwijs, sociale wijkteams, vve-overleg met gemeente)	3 (50%)	14 (78%)	25 (71%)	42 (71%)
Coachen van individuele en/of teams van pm'ers op de ve-groep	4 (67%)	13 (72%)	20 (57%)	37 (63%)
Voorbereiden, ontwikkelen, invoeren en/of evalueren van pedagogisch beleid	4 (67%)	10 (56%)	18 (51%)	32 (54%)
Versterken van structuur en aanbod van extra ondersteuning voor 'zorgpeuters'	3 (50%)	10 (56%)	17 (49%)	30 (51%)
Voeren van (kind)besprekingen met pm'ers	4 (67%)	5 (28%)	14 (40%)	23 (37%)
Beheer van het kindvolgsysteem (bijv. invoeren en analyseren van gegevens en bespreken met team)	2 (33%)	6 (33%)	13 (37%)	21 (36%)
Opzetten en coördineren van kwaliteitscyclus/kwaliteitszorg	3 (50%)	8 (44%)	9 (26%)	20 (34%)
Observeren, testen en toetsen van individuele kinderen	2 (33%)	5 (28%)	13 (37%)	20 (34%)
Opbouwen en onderhouden van contact en communicatie met ouders (bijv. gesprekken over ontwikkeling, zorg)	2 (33%)	5 (28%)	13 (37%)	20 (34%)
Ondersteunen en begeleiden van individuele of groepjes kinderen in hun ontwikkeling	1 (17%)	3 (16%)	13 (37%)	17 (29%)
Opleiden, trainen en scholen van de pm'ers	1 (17%)	4 (22%)	9 (26%)	14 (24%)
Ontwikkeling, (praktijk)-onderzoek en innovatie (R&D-functie)	0 (0%)	1 (6%)	2 (6%)	3 (5%)
Anders, nl.	1 (17%)	1 (6%)	2 (6%)	3 (5%)

Uit de antwoorden van de ve-aanbieders blijkt dat er op gemeentelijk vlak veelal is afgesproken dat de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve wordt ingezet om de kwaliteit van het ve-aanbod te verbeteren (78%) en om samenwerking aan te gaan met externe partijen (71%). Slechts een klein aantal ve-aanbieders uit de G4 geeft aan dat er afspraken zijn over het takenpakket van de gemeente. Toch valt op te merken dat hun antwoorden niet overeenkomen met dit algemene beeld. Zo geeft slechts de helft van de ve-aanbieders uit de G4 aan dat de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve zich bezig houdt met de hierboven genoemde taken. Volgens deze groep van ve-aanbieders behoort het voeren van kindbesprekingen en het participeren in beleidsvorming dan weer vaker tot het gemeentelijk vastgelegde takenpakket van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve (beide 67% t.o.v. respectievelijk 37% en 54% gemiddeld). Aanbieders uit de G40 geven dan weer vaker dan gemiddeld aan dat er vanuit de gemeente verwacht wordt dat de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve zich toespitst op het coachen van pedagogisch medewerkers (72% t.o.v. 63% gemiddeld).

Uit de aanvullende analyses blijkt dat alle landelijke kinderopvangorganisaties aangeven dat er gemeentebreed afgesproken is dat de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve zich bezig houdt met het verbeteren van de kwaliteit van het ve-aanbod (100%). Deze organisaties geven ook vaker aan dat pedagogisch beleidsmedewerkers in de ve in de gemeente waarin ze actief zijn ingezet worden om zowel kinderen in hun ontwikkeling te ondersteunen als om contact te onderhouden met hun ouders (beide 67% t.o.v. respectievelijk 30% en 35% gemiddeld). Ook acht de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve volgens heel wat landelijke kinderopvangorganisaties betrokken te zijn bij het voeren van kindbesprekingen met pedagogisch medewerkers (67% t.o.v. 39% gemiddeld). Ten slotte noemen landelijke kinderopvangorganisaties ook vaker dat observeren, testen en toetsen van kinderen als een taak van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve wordt gezien (67% t.o.v. 35% gemiddeld). Regionale ve-aanbieders geven dan weer vaker aan dat de pedagogisch beleidsmedewerkers in de ve de rol van coach van de pedagogisch medewerkers op zich dienen te nemen (80% t.o.v. 63% gemiddeld). Daar tegenover staat dat deze groep van ve-aanbieders dan weer minder vaak zegt dat er van pedagogisch beleidsmedewerkers in de ve verwacht wordt dat ze het kindvolgsysteem beheren (20% t.o.v. 35% gemiddeld). Zowel ve-aanbieders die op landelijk als op regionaal niveau actief zijn, geven vaker dan gemiddeld aan dat pedagogisch beleidsmedewerkers in de ve betrokken zijn bij het versterken van het ondersteuningsaanbod voor zorgpeuters (respectievelijk 67%, 70% t.o.v. 51% gemiddeld).

Wanneer de antwoorden van de profit en not-for-profit kinderopvangorganisaties vergeleken worden, valt op dat profit kinderopvangorganisaties vaker aangeven dat er gemeentelijk is afgesproken dat de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve betrokken is bij het vormen van pedagogisch beleid (59% t.o.v. 45% not-for-profit) en zich bezig houdt met het beheren van het kindvolgsysteem (41% t.o.v. 25% gemiddeld). Ook het opbouwen en onderhouden van contact met ouders is volgens de profit organisaties vaker een gemeentelijk vastgelegde taak van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve (38% t.o.v. 25% not-for-profit). De not-for-profit geven dan weer vaker aan dat er afgesproken is dat de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve coaching geeft aan pedagogisch medewerkers (70% t.o.v. 57% profit). Verder zijn

pedagogisch beleidsmedewerkers in de ve volgens de not-for-profit kinderopvangorganisaties ook vaker betrokken bij het versterken van het aanbod voor zorgpeuters (60% t.o.v. 46% profit), het opzetten en coördineren van kwaliteitscyclus/kwaliteitszorg (40% t.o.v. 30% profit), het ondersteunen en begeleiden van individuele of groepjes kinderen in hun ontwikkeling (24% t.o.v. 35% profit) en het voeren van kindbesprekingen met pm'ers (50% t.o.v. 32% profit).

In de categorie 'anders' gaven twee ve-aanbieders aan dat de gemeentebrede afspraken niet duidelijk of specifiek zijn afgesproken. Verder gaf een andere ve-aanbieder aan dat al deze taken onder de verantwoordelijkheden van de coach vallen.

De ve-aanbieders die hebben gezegd dat er gemeentebrede afspraken zijn gemaakt over de inzet van uren per groep, is gevraagd hoe dat er uitziet.

Tabel 3.13 Gemeentebrede afspraken over de ureninzet van de pbm'er in de ve naar gemeentegrootte (n=93)

Gemeentegrootte	G4 (n=13)	G40 (n=24)	G-overig (n=56)	Totaal
Dat is per ve-groep verschillend (uren worden naar behoefte ingezet)	2 (15%)	6 (25%)	32 (57%)	40 (43%)
Minder dan 1 uur per week per ve- groep	0 (0%)	0 (0%)	1 (2%)	1 (%)
Ongeveer 1 uur per week per ve- groep	0 (0%)	5 (21%)	5 (9%)	10 (11%)
Ongeveer 2 uur per week per ve- groep	2 (15%)	1 (4%)	2 (4%)	5 (5%)
Ongeveer 3 uur per week per ve- groep	3 (23%)	1 (4%)	0 (0%)	4 (4%)
Ongeveer 4 uur per week per ve- groep	3 (23%)	5 (21%)	1 (2%)	9 (10%)
Meer dan 4 uur per week per ve- groep	0 (0%)	1 (4%)	2 (4%)	3 (3%)
Anders, nl.	1 (8%)	1 (4%)	7 (12%)	9 (10%)
Weet niet/geen zicht op	2 (15%)	4 (17%)	6 (11%)	12 (13%)

Volgens 43 procent van de ve-aanbieders impliceren de gemeentebrede afspraken in verband met de ureninzet van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve dat het aantal uren verschilt tussen de ve-groepen. Vooral in kleinere gemeenten lijkt dit het geval te zijn aangezien bijna 60 procent van de ve-aanbieders uit G-overig deze antwoordoptie koos. In grotere gemeenten - G40 en vooral G4 - lijkt dit minder vaak het geval te zijn (respectievelijk 25% en 15%). Ongeveer 60 procent van de ve-aanbieders uit de G4 maakt kenbaar dat er is afgesproken dat de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve tussen de twee en vier uur per week per ve-groep werkt.

Bij een vergelijking van de resultaten tussen landelijke, regionale en lokale kinderopvangorganisaties, valt op dat landelijke ve-aanbieders vaker dan gemiddeld aangeven dat de uren van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve naar behoefte worden verdeeld over de groepen (67% t.o.v. 43% gemiddeld).

Aanbieders die de optie 'anders' aangekruist hebben, geven vaak een specificatie van het aantal uren per jaar dat de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve wordt ingezet. Zo geeft een ve-aanbieder aan dat de jaarlijkse inzet rond de 50 uur ligt, een andere verklaart dat die minimum 24 uur per jaar bedraagt. Verder verwezen een aantal ve-aanbieders naar de maatregel die is opgesteld in verband met het inzetten van een minimum van 10 uur coaching per doelgroeppeuter.

Ve-aanbieders die bij de vorige vraag te kennen hebben gegeven dat de ureninzet verschillend is per ve-groep, is gevraagd op welke ve-groepen de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve intensiever wordt ingezet.

Tabel 3.14 Gemeentebrede afspraken over de variabele ureninzet van de pbm'er in de ve per ve-groep naar gemeentegrootte (n=40) (meerdere antwoorden mogelijk)

Gemeentegrootte	G4 (n=2)	G40 (n=6)	G-overig (n=32)	Totaal
Op ve-groepen met meer doelgroeppeuters	2 (100%)	2 (33%)	16 (50%)	20 (50%)
Op ve-groepen met meer kinderen met extra ondersteuningsvragen/zorgpeuters	0 (0%)	0 (0%)	13 (41%)	13 (32%)
Op ve-groepen waar meer kwaliteitsverbetering in de ve nodig is	1 (50%)	0 (0%)	11 (34%)	12 (30%)
Weet niet/geen zicht op	0 (0%)	3 (50%)	3 (9%)	6 (15%)
Anders, nl.	0 (0%)	0 (0%)	4 (12%)	4 (10%)

Over het algemeen wordt de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve volgens 50 procent van de ve-aanbieders intensiever ingezet op ve-groepen met meer doelgroeppeuters. De twee ve-aanbieders uit de G4 die aangaven dat er gemeentebrede afspraken zijn over de ureninzet per ve-groep, geven allebei aan dat die betrekking hebben tot groepen met meer doelgroeppeuters. Meer kinderen met extra ondersteuningsvragen (32%) of de nood aan kwaliteitsverbetering (30%) zijn minder vaak redenen voor het toekennen van extra ureninzet aan een groep. Dit is vooral zo in grotere gemeenten.

Twee van de ve-aanbieders die de optie 'anders' aankruisten, geven aan maar één ve-groep te hebben. Verder gaven andere ve-aanbieders aan dat de coach op alle ve-groepen staat of dat de ureninzet is bepaald volgens de wet- en regelgeving.

3.4 Functie van de pedagogisch beleidsmedewerker in de voorschoolse educatie

De navolgende serie vragen is alleen aan de ve-aanbieders gesteld, en niet aan de gemeenten. De reden hiervoor is dat de ve-aanbieders veel beter zicht hebben op aspecten die te maken hebben met de praktische invulling van de functie van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve.

Welke minimale opleidingseisen hanteert uw organisatie bij de inzet van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve? Mogelijk hanteren de ve-aanbieders uiteenlopende opleidingseisen.

Tabel 3.15 Opleidingseisen bij de inzet van de pbm'er in de ve naar gemeentegrootte (n=238)

Gemeentegrootte	G4 (n=20)	G40 (n=43)	G-overig (n=175)	Totaal
Mbo 4, zonder aanvullende kwalificaties	0 (0%)	2 (5%)	5 (3%)	7 (3%)
Mbo 4, mét bijv. bewijs van gevolgde scholing op het terrein van coaching en/of pedagogiek kinderen 0-13 jaar (hbo werk- en denkniveau)	6 (30%)	17 (40%)	62 (35%)	85 (36%)
Associate degree (bijv. ad Pedagogisch Educatief Professionaal)	1 (5%)	3 (7%)	10 (6%)	14 (6%)
Hbo-diploma (bijv. pabo of hbo Pedagogiek)	9 (45%)	18 (42%)	91 (52%)	118 (50%)
Hbo/universitaire bachelor of (research) master (bijv. Pedagogiek of Orthopedagogiek)	3 (15%)	1 (2%)	5 (3%)	9 (4%)
Weet niet/geen zicht op	1 (5%)	2 (5%)	2 (1%)	5 (2%)

Meer de helft van de ve-aanbieders geeft aan dat pedagogisch beleidsmedewerkers in de ve die bij hen in dienst willen treden minstens een hbo-diploma behaald moeten hebben.

Uit de extra analyses blijkt dat 60 procent van de not-for-profit kinderopvangorganisaties aangeeft dat dit het vereiste opleidingsniveau voor een coach is (t.o.v. 44% profit).

In de alledaagse uitvoeringspraktijk kan het voorkomen dat de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve meerdere rollen heeft. In welke mate komt dat voor?

Tabel 3.16 Rollen van de pbm'er in de ve naar gemeentegrootte (n=242) (meerdere antwoorden mogelijk)

Gemeentegrootte	G4 (n=20)	G40 (n=44)	G-overig (n=178)	Totaal
(Team)Coach van pm'ers op een of meerdere ve-locaties of ve-groepen (boven formatief)	17 (85%)	33 (75%)	146 (82%)	196 (81%)
Beleidsontwikkelaar, -uitvoerder en -evaluator van pedagogisch beleid (boven formatief)	16 (80%)	33 (75%)	134 (75%)	183 (76%)
Coachend pm'er op de groep ter vervanging van een pm'er (formatief)	8 (40%)	10 (23%)	64 (36%)	82 (34%)
Ondersteuner of specialist (bijv. intern begeleider, gedragsdeskundige, kwaliteitsmedewerker) binnen onze organisatie (boven formatief)	3 (15%)	17 (39%)	58 (33%)	78 (32%)
Manager/leidinggevende (boven formatief)	6 (30%)	12 (27%)	48 (27%)	66 (27%)
Opleider/trainer (bijv. Piramide-trainer) (boven formatief)	6 (30%)	13 (29%)	37 (21%)	56 (23%)
Pedagoog (boven formatief)	4 (20%)	5 (11%)	28 (16%)	37 (15%)
Anders, nl.	0 (0%)	1 (2%)	9 (5%)	10 (4%)

Een groot deel van de ve-aanbieders maakt duidelijk dat de pedagogisch beleidsmedewerkers in de ve zich binnen hun organisatie bezig houden met het coachen van pedagogisch medewerkers (81%) en het ontwikkelen, uitvoeren en evalueren van pedagogisch beleid (76%).

Het coachen van pedagogisch medewerkers wordt vaker genoemd als een rol van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve door profit kinderopvangorganisaties (86%) dan door not-for-profit kinderopvangorganisaties (73%). Ook de rol van manager (34% t.o.v. 18% not-for-profit) en coachend pedagogisch medewerker (41% t.o.v. 24% not-for-profit) wordt vaker uitgeoefend door pedagogisch beleidsmedewerkers in de ve in profit kinderopvangorganisaties. Slechts één landelijke kinderopvangorganisaties (8%) geeft aan de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve ook de rol van manager op zich neemt, terwijl dit gemiddeld bij 27 procent van de organisaties een mogelijke rol van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve is.

De aanbieders die voor de optie 'anders' kozen, gaven vaak een toelichting aan de rollen die de pedagogisch beleidsmedewerkers in de ve binnen hun organisatie vervullen. Enkele voorbeelden:

"De beleidsmedewerker onderhoudt de contacten met acht gemeenten in de regio. De pedagogisch beleidsmedewerker in de ve draagt er zo aan bij dat goede beleidsinitiatieven uitgewisseld worden tussen deze gemeenten."

Ve-aanbieder uit G-overig, regionale not-for-profit kinderopvangorganisatie

"We hebben binnen onze organisatie de rol van beleidsmedewerker en coach van elkaar gescheiden. De beleidsmedewerker verzorgt alles wat met beleid te maken heeft en houdt zich ook bezig met het leidinggeven/coachen van de coördinatoren van de locaties. De pedagogisch coach en ve-coach is ook betrokken op de locaties. Bijkomend is er ook een kwaliteitsmedewerker aanwezig die betrokken is bij het implementeren van wet- en regelgeving op de groepen."

Ve-aanbieder uit G-overig, regionale profit kinderopvangorganisatie

Gezien de variatie in rollen, ligt het ook voor de hand dat de pedagogisch beleidsmedewerkers in de ve verscheidene taken hebben binnen de ve. De inhoud van de nu volgende tabel geeft hier inzicht op.

Tabel 3.17 Taken van de pbm'er in de ve naar gemeentegrootte (n=242) (meerdere antwoorden mogelijk)

Gemeentegrootte	G4 (n=20)	G40 (n=44)	G-overig (n=178)	Totaal
Verbeteren van de pedagogische kwaliteit op de groepen	17 (85%)	41 (93%)	162 (91%)	220 (91%)
Coaching van (teams en/of individuele) medewerkers op competenties	18 (90%)	38 (86%)	157 (88%)	213 (88%)
Vorbereiden, ontwikkelen, invoeren en/of evalueren van pedagogisch beleid	13 (65%)	35 (79%)	139 (78%)	187 (77%)
Samenwerken en afstemmen met externe partijen (bijv. JGZ, basisonderwijs)	11 (55%)	29 (66%)	129 (72%)	169 (70%)
Houden van (individuele of groepjes) kindbesprekingen met pm'ers	15 (75%)	24 (54%)	120 (67%)	159 (66%)
Organiseren en voeren van werkoverleg met pm'ers	12 (60%)	27 (61%)	110 (62%)	149 (62%)
Versterken van de structuur en aanbod voor zorgkinderen/kinderen met extra ondersteuningsvragen	11 (55%)	26 (59%)	107 (60%)	144 (59%)
Verzorgen van opleiding en scholing pm'ers (bijv. geven van een training, workshop)	9 (45%)	24 (54%)	89 (50%)	122 (50%)
Beheer van kindvolgsysteem	11 (55%)	21 (48%)	79 (44%)	111 (46%)
Maken van (individuele of groeps)handelingsplannen	10 (50%)	17 (39%)	83 (47%)	110 (45%)
Observeren, testen en toetsen van individuele kinderen	6 (30%)	15 (34%)	77 (43%)	98 (40%)
Opbouwen en onderhouden van contact met ouders	7 (35%)	16 (36%)	67 (38%)	90 (37%)
Ontwikkelen of ontwerpen van producten, methoden en/of materialen	7 (35%)	17 (39%)	59 (33%)	83 (34%)
Ondersteunen en begeleiden van individuele of groepjes kinderen in hun ontwikkeling	5 (25%)	8 (18%)	54 (30%)	67 (28%)
Uitvoeren van ontwikkeling, onderzoek en innovatie (bijv. praktijkonderzoek doen)	7 (35%)	10 (23%)	48 (27%)	65 (27%)

Over het algemeen houden pedagogisch beleidsmedewerkers in de ve zich volgens de meeste ve-aanbieders bezig met het coachen van medewerkers (88%) en verbeteren van de pedagogische kwaliteit (91%). Ook taken inzake het vormen en uitvoeren van pedagogisch beleid (77%) en de samenwerking met externe partijen (70%) behoren vaak tot het takenpakket van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve.

Pedagogisch beleidsmedewerkers in de ve die werken bij landelijke kinderopvangorganisaties coachen minder vaak pedagogisch medewerkers (67% t.o.v. 88% gemiddeld). Ook het ondersteunen en begeleiden van kinderen in hun ontwikkeling (17% t.o.v. 28% gemiddeld) en samenwerking opzoeken met externe partijen (50% t.o.v. 70% gemiddeld) behoren minder vaak tot het takenpakket van de pedagogisch beleidsmedewerkers in de ve die werken bij landelijke kinderopvangorganisaties. Deze groep van pedagogisch beleidsmedewerkers in de ve blijkt dan weer wel vaker betrokken te zijn bij het uitvoeren van ontwikkeling, onderzoek en innovatie (42% t.o.v. 27% gemiddeld). Bij kinderopvangorganisaties die op regionaal niveau ve-

aanbod verzorgen, worden pedagogisch beleidsmedewerkers in de ve minder vaak ingezet voor het observeren, testen en toetsen van individuele kinderen (27% t.o.v. 41% gemiddeld). Bij lokale ve-aanbieders komen pedagogisch beleidsmedewerkers in de ve dan weer meer dan gemiddeld in contact met ouders (46% t.o.v. 37% gemiddeld).

Ook tussen de profit en not-for-profit ve-aanbieders zijn er opvallende verschillen in de rollen die de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve aanneemt. Over het algemeen valt het op dat pedagogisch beleidsmedewerkers in de ve volgens de profit kinderopvangorganisaties veel meer rollen op zich nemen dan bij not-for-profit kinderopvangorganisaties. Dit is gereflecteerd in de resultaten die tonen dat profit organisaties de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve vaker inzetten om pedagogisch medewerkers te coachen (92% t.o.v. 82% not-for-profit), handelingsplannen te maken (51% t.o.v. 38% not-for-profit) en kinderen te ondersteunen in hun ontwikkeling (37% t.o.v. 16% not-for-profit). Ook in het beheren van de kindvolgsystemen (53% t.o.v. 40% not-for-profit) en het opbouwen van contact met ouders (44% t.o.v. 25% not-for-profit) spelen pedagogisch beleidsmedewerkers in de ve in deze groep van ve-aanbieders vaker een rol.

Nagegaan is ook of de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve nog een andere functie binnen de ve-aanbieder heeft. De antwoorden staan in onderstaande tabel.

Tabel 3.18 Combinatiefunctie(s) van de pbm'er in de ve naar gemeentegrootte (n=239)

Gemeentegrootte	G4 (n=20)	G40 (n=44)	G-overig (n=175)	Totaal
Nee	8 (40%)	17 (39%)	68 (39%)	93 (39%)
Ja, een deel/alle pbm'ers in de ve hebben daarnaast nog een andere functie	12 (60%)	27 (61%)	107 (61%)	146 (61%)

Meer dan 60 procent van de ve-aanbieders geeft aan dat een deel van of zelfs alle pedagogisch beleidsmedewerkers in de ve meerdere functies uitoefenen binnen hun organisatie.

Uit de extra analyses blijkt dat dit in bijna drie vierde (73%) van alle profit kinderopvangorganisaties het geval is (t.o.v. 44% not-for-profit) en dat de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve vaker een combinatiefunctie uitoefent in lokale organisaties vergeleken met regionale en landelijke kinderopvangorganisaties (respectievelijk 69% t.o.v. beide 42%).

De vervolgvraag luidde: Welke combinatiefuncties komen binnen uw organisatie voor?

Tabel 3.19 Combinatiefunctie(s) van de pbm'er in de ve naar gemeentegrootte (n=146) (meerdere antwoorden mogelijk)

Gemeentegrootte	G4 (n=12)	G40 (n=27)	G-overig (n=107)	Totaal
Pedagogisch beleidsmedewerker/coach vanuit IKK	8 (67%)	22 (81%)	79 (74%)	109 (75%)
Vve-coördinator	5 (42%)	8 (30%)	48 (45%)	61 (42%)
Leidinggevende/manager	6 (50%)	11 (41%)	41 (38%)	58 (40%)
Coördinator voor zorgkinderen	2 (17%)	7 (26%)	34 (32%)	43 (29%)
Trainer/opleider	2 (17%)	8 (30%)	23 (21%)	33 (23%)
Tweede (senior) pedagogisch medewerker op de ve-groep	3 (25%)	9 (33%)	22 (21%)	34 (23%)
Directeur/eigenaar	5 (42%)	6 (22%)	22 (21%)	33 (23%)
Kwaliteits(zorg)medewerker	5 (42%)	5 (18%)	17 (16%)	27 (18%)
(Staf)Pedagoog	1 (8%)	0 (0%)	12 (11%)	13 (9%)
Voorschools intern begeleider (bijv. in IKC-verband)	0 (0%)	2 (7%)	11 (10%)	13 (9%)
HR(M)-adviseur/opleidingsmanager	0 (0%)	1 (4%)	3 (3%)	4 (3%)
Stafmedewerker bestuurskantoor	0 (0%)	1 (4%)	4 (4%)	5 (3%)
Anders, nl.	0 (0%)	1 (4%)	2 (2%)	3 (2%)

Drie kwart van alle ve-aanbieders geeft aan dat hun pedagogisch beleidsmedewerkers in de ve ook pedagogisch beleidsmedewerker/coach vanuit de Wet IKK zijn. Dit is echter minder vaak het geval bij ve-aanbieders uit de G4 (67%). Verder lijken ook heel wat pedagogisch beleidsmedewerkers in de ve vve-coördinator (42%) of leidinggevende (40%) te zijn. De functie van leidinggevende wordt het vaakst ingenomen door pedagogisch beleidsmedewerkers in de ve die werken bij ve-aanbieders in de G4 (respectievelijk 50% t.o.v. 41% van G40 en 38% van G-overig).

Uit de aanvullende analyses blijkt dat pedagogisch beleidsmedewerkers in de ve in profit kinderopvangorganisaties vaker een combinatiefunctie als pedagogisch beleidsmedewerker/coach vanuit de Wet IKK (79% t.o.v. 66% not-for-profit) of directeur (27% t.o.v. 10% not-for-profit) uitvoeren. Geen enkele profit ve-aanbieder zegt dat pedagogisch beleidsmedewerkers in de ve ook de rol van kwaliteits(zorg)medewerker op zich nemen.

In landelijke kinderopvangorganisaties lijken pedagogisch beleidsmedewerkers in de ve gemiddeld vaker de functie van trainer (60% t.o.v. 23% gemiddeld) of tweede (senior) pedagogisch medewerker op de ve-groep (40% t.o.v. 23% gemiddeld) uit te oefenen. In tegenstelling daartoe komt het minder vaak voor dat pedagogisch beleidsmedewerkers in de ve ook leidinggevende zijn (20% t.o.v. 40% gemiddeld) en de combinatiefunctie van directeur of coördinator voor zorgkinderen komt zelfs helemaal niet voor volgens aanbieders uit landelijke kinderopvangorganisaties.

De aanbieders die voor de optie 'anders' kozen, gaven vaak een toelichting aan de combinatiefuncties die de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve binnen hun organisatie uitvoeren. Bijkomend werden de volgende functies door de aanbieders genoemd als mogelijke combi functies van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve:

- "Schoolmaatschappelijk werker."
- "Video-interactie begeleidster."

Als laatste is de ve-aanbieders gevraagd naar hun tevredenheid over de bijdrage van de nieuwe functie (niet de persoon) van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve aan de kwaliteitsverbetering van ve.

Tabel 3.20 Tevredenheid over de nieuwe functie van de pbm'er in de ve naar gemeentegrootte (n=237)
(meerdere antwoorden mogelijk)

Gemeentegrootte	G4 (n=20)	G40 (n=43)	G-overig (n=174)	Totaal
Zeer ontevreden	0 (0%)	3 (7%)	10 (6%)	13 (5%)
Meer ontevreden dan tevreden	0 (0%)	1 (2%)	2 (1%)	3 (1%)
Niet ontevreden en niet tevreden	2 (10%)	5 (12%)	23 (13%)	30 (13%)
Meer tevreden dan ontevreden	11 (55%)	15 (35%)	61 (35%)	87 (37%)
Zeer tevreden	7 (35%)	19 (44%)	78 (45%)	104 (44%)

Een groot aantal van de ve-aanbieders (81%) geeft aan overwegend tevreden te zijn over de invoering van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve.

In de toelichting zeggen de tevreden ve-aanbieders hierover onder meer het volgende:

“Continue aandacht en duidelijkheid in doelstelling zorgt ervoor dat we een focus weten aan te brengen op ve-beleid. Bovendien worden door de combinatie van intern begeleider en ve-coach verbanden en relaties gelegd met zorg werkveld waardoor er eerder gesignaleerd wordt en thuisnabije zorgarrangementen worden ingezet.”

Ve-aanbieder uit G-overig, lokale profit kinderopvangorganisatie

“De ervaring leert dat de inzet bijdraagt aan de kwaliteitsverbetering van de ve. Er is een coachingsbeleid geschreven waardoor er gericht ingezet wordt op coaching van medewerkers. Mooi resultaat is dat de coaches korte lijntjes hebben met de medewerkers en er op maat coaching kan plaatsvinden.”

Ve-aanbieder uit G-overige, lokale not-for-profit kinderopvangorganisatie

“De betrokkenheid is groot en samenwerking tussen pedagogisch beleidsmedewerker in de ve en clustermanagers/pedagogisch medewerkers op de groep is goed. Korte lijnen, regelmatig overleg en goede afstemming.”

Ve-aanbieder uit G-overig, regionale not-for-profit kinderopvangorganisatie

“De combinatiefunctie van intern begeleider en pedagogisch coach is in deze gemeente erg prettig, aangezien er naast de vve-kinderen ook veel zorg is gericht op gedrag. Vaak heeft een vve-kind ook andere zorg nodig. Een pedagogisch coach alleen heeft dan te weinig uren en kennis.”

Ve-aanbieder uit G40, regionale profit kinderopvangorganisatie

“De pedagogisch beleidsmedewerker in de ve biedt gericht ondersteuning vanuit het vve-plan waarin heldere en concrete doelen staan opgesteld. Zolang de medewerkers betrokken worden in het opstellen van doelen en in het ve-aanbod, heeft het een positief effect op het pedagogisch handelen. De kracht zit

in het gezamenlijk ontwikkelen van een visie, waar medewerkers zich verantwoordelijk en betrokken voelen. De taak van de pedagogisch medewerker is het coachen, het inschatten van de ondersteuning die gewenst is om de doelen te kunnen halen en in het vastleggen van de behaalde resultaten. Deze worden vastgelegd in beleid, waardoor kwaliteitsverbetering geborgd wordt en medewerkers zich eigenaar voelen van het beleid.”

Ve-aanbieder uit G-overig, lokale profit kinderopvangorganisatie

Enkele ve-aanbieders die aangeven overwegend ontevreden te zijn over de inzet van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve, geven hierbij de volgende toelichting:

“Het is erg moeilijk om een bij ons passende coach/pedagogisch beleidsmedewerker in de ve te vinden.”

Ve-aanbieder uit G40, lokale profit kinderopvangorganisatie

“Er is onvoldoende geld voor.”

Ve-aanbieder uit G-overig, lokale profit kinderopvangorganisatie

4. Inzet van gemeentelijke middelen en subsidiëring van voorschoolse educatie

Gemeenten krijgen van het Rijk jaarlijks een specifieke uitkering (SPUK) voor de uitvoering van het gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid (goab). Dit bedrag is in de afgelopen jaren toegenomen van ruim € 366 miljoen in 2018 naar ruim € 520 miljoen in 2022 en verder. Met dit bedrag moeten de gemeenten samen met de ve-aanbieders de urenbreiding naar 960 uur ve voor doelgroeppeuters (per 1 augustus 2020) en de inzet van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve (per 1 januari 2022) regelen.

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het organiseren van een toegankelijk en kwaliteitsvol ve-aanbod voor doelgroeppeuters met voldoende capaciteit (dekkend aanbod) gelet op de omvang van de doelgroep en een hoog doelgroepbereik. Hierbij is het nodig dat gemeenten intensief samenwerken en afstemmen met de ve-aanbieders, maar ook de JGZ voor de werving en toeleiding van doelgroeppeuters naar de ve-locaties. Gemeenten stellen subsidie beschikbaar voor de relevante partners voor de uitvoering van het ve-beleid.

Van het goab-budget kunnen gemeenten ook aanvullende maatregelen financieren in de sfeer van het voorkomen en tegengaan van (beginnende) onderwijsachterstanden in de Nederlandse taal en rekenen bij doelgroepkinderen in de leeftijd van 2,5 tot 12 jaar. Denk aan het stimuleren van voorschoolse educatie in de groepen 1 en 2 van de basisscholen, onderwijstijdverlenging, schakelklassen en zomerscholen.

Behalve het goab-budget krijgen gemeentelijk jaarlijks een bedrag (voorheen de zogeheten 'Asscher'-middelen; de naamgever was destijds minister van het ministerie van SZW, waar de kinderopvang onder valt) van € 30 miljoen in het Gemeentefonds waarmee ze een peuteraanbod kunnen regelen voor reguliere peuters van ouders die geen recht hebben op kinderopvangtoeslag. Zo kan ook deze groep gebruik maken van een ontwikkelingsaanbod. Uiteraard kunnen gemeenten ook nog andere middelen uit het Gemeentefonds of eigen middelen aanwenden om kinderen extra ontwikkelmogelijkheden te bieden in de voorschoolse en (vroeg)schoolse periode.

Dit hoofdstuk legt allereerst de focus op de inzet van de middelen voor de uitvoering van het goab (paragraaf 4.1). Paragraaf 4.2 vervolgt met informatie over de subsidiëring van ve bij de ve-aanbieders. De kostprijs van ve en de opbouw van de kosten van ve komen hierna aan bod (paragraaf 4.3). In paragraaf 4.4 is informatie opgenomen op de ouderbedragen die ouders van reguliere peuters en doelgroeppeuters betalen voor de deelname aan ve. Moeten alle ouders voor alle ve-uren betalen, of krijgen bepaalde groepen ouders en peuters een (royale) tegemoetkoming in de kosten? En worden er ook 'gratis' uren en dagdelen geschonken aan de ouders van doelgroeppeuters? Dit hoofdstuk biedt in paragraaf 4.5 informatie over de subsidie voor de inzet van pedagogisch beleidsmedewerker in de ve. Tot besluit wordt in paragraaf 4.6

cijfermatige informatie geboden over de overige subsidies die gemeenten verstrekken aan de ve-aanbieders.

Opgemerkt wordt dat we van de ve-aanbieders minder goed zicht hebben op de financiële gegevens (dit hoofdstuk) dan op de meer inhoudelijke gegevens uit de voorgaande hoofdstukken 2 en 3. Waarschijnlijk komt dit doordat de informanten die de vragenlijst hebben ingevuld niet altijd inzage hebben in de financiën en subsidiestromen, maar ook niet ten volle de mogelijkheid hebben benut om deze informatie op te vragen bij een collega die wel inzicht heeft in de financiën.

4.1 Inzet van middelen voor gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid

Om een beeld te krijgen van de relatieve inzet voor ve en voor andere goab-activiteiten is de gemeenten een aantal vragen voorgelegd.³⁴ Allereerst is de gemeenten gevraagd of ze goab hebben dat meer omvat dan de activiteiten ten behoeve van WPO artikel 158, 159 en 160. Art. 158 is activiteiten op scholen voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal, Art. 159 is aanbod ve, Art 160 is afspraken over doelgroep en toeleiding naar voorschoolse educatie, en resultaatafspraken vroegscholen. De helft van de gemeenten heeft volgens eigen zeggen een breder goab, de andere helft heeft beleid dat beperkt is tot de wettelijke verplichtingen.³⁵

Tabel 4.1 Omvat goab meer dan activiteiten t.b.v. WPO artikel 158, 159 en 160 naar gemeentegrootte (n=203)

Gemeentegrootte	G4 (n=3)	G40 (n=26)	G-overig (n=174)	Totaal
Ja	3 (100%)	15 (58%)	79 (45%)	97 (48%)
Nee	0 (0%)	11 (42%)	95 (55%)	106 (52%)

De grotere gemeenten geven iets vaker aan een breder beleid te hebben. Als we uitsplitsen naar gemeenten die met meer of minder dan 150% van hun 'oude' budget het jaar 2019 en de nieuwe kwaliteitseisen (960 uur ve en pbm'er in de ve) ingingen, en gemeenten die voor het eerst goab-middelen kregen, dan blijkt de laatste groep nog iets minder vaak een breder beleid te hebben (een derde).

Zijn er in de gemeenten in 2022, naast de specifieke uitkering goab, nog andere gemeentelijke middelen ingezet voor het gemeentelijk goab?

³⁴ Deze serie vragen is alleen aan de gemeenten gesteld.

³⁵ Het betreft een eigen oordeel van de gemeente en zegt niets over de omvang van de goab-activiteiten of over hoe de gemeente goab heeft afgebakend.

Tabel 4.2 Inzet andere gemeentelijke middelen voor goab naar gemeentegrootte (n=212) (meerdere antwoorden mogelijk)

Gemeentegrootte	G4 (n=3)	G40 (n=26)	G-overig (n=181)	Totaal
Ja, peutermiddelen (voor een aanbod voor reguliere peuters van niet-kot ouders, voorheen 'Asscher-middelen') ³⁶	2 (67%)	20 (77%)	105 (58%)	127 (60%)
Ja, algemene middelen	3 (100%)	10 (39%)	63 (35%)	76 (36%)
Nee	0 (0%)	4 (15%)	39 (22%)	43 (20%)

Voor één op de vijf gemeenten geldt dat ze alleen de specifieke uitkering inzetten. Dit zijn vooral kleinere gemeenten. Twee derde van de gemeenten zet de peutermiddelen in voor goab en een derde van de gemeenten zet algemene gemeentelijke middelen in voor goab. Algemene middelen worden iets meer ingezet door gemeenten die er op achteruit zijn gegaan sinds 2019 dan door gemeenten die meer te besteden kregen (respectievelijk 44 en 31%, niet in tabel).

De vervolgvraag luidde: Welk percentage van de specifieke uitkering goab wordt door uw gemeente besteed aan het aanbieden van een dekkend aanbod ve (WPO, artikel 159)? (alle kosten samen voor het ve-aanbod, inclusief eventueel centraal georganiseerde professionalisering t.b.v. ve en inclusief eventuele inzet van pbm'er in de ve).

Tabel 4.3 Percentage SPUK besteed aan ve-aanbod naar gemeentegrootte (n=188)

Gemeentegrootte	G4 (n=2)	G40 (n=26)	G-overig (n=160)	Totaal*
Gemiddelde (sd)	67% (2%)	70% (15%)	79% (18%)	77% (18%)
Minimum percentage	65%	38%	30%	30%
Maximum percentage	68%	100%	100%	100%

* Dit is een ongewogen gemiddelde, elke gemeente ongeacht grootte telt even zwaar mee.

We zien grote verschillen tussen gemeenten. Waar de ene gemeente maar ongeveer een derde van de SPUK kwijt is aan een ve-aanbod, geldt voor een andere dat de hele uitkering nodig is. In totaal geeft een vijfde van de gemeenten aan dat ze de volle 100 procent van de specifieke uitkering gebruiken voor ve-aanbod.

We hebben dit percentage ook apart bekeken voor gemeenten met een verschillend effect van de overgang naar het nieuwe bekostigingssysteem per 2019. Gemeenten die erop vooruitgingen met een budget van meer dan 150 procent ten opzichte van 2018 besteden gemiddeld iets minder van de SPUK aan het ve-aanbod dan gemeenten die het met minder dan 150 procent moesten doen (respectievelijk 74% en 80%). Gemeenten die voor het eerst middelen kregen in 2019 besteden gemiddeld het meest van hun budget aan ve, 88 procent.

De Asscher-middelen (onderdeel van het Gemeentefonds) zijn niet geoormerkt. Dit wil zeggen dat de gemeenten zelf mogen bepalen waaraan ze worden uitgegeven. Dit kunnen ook zaken zijn die niets met het organiseren van een peuteraanbod te maken heeft.

³⁶ Asscher-middelen is een decentralisatie-uitkering en daarmee onderdeel van het gemeentefonds (algemene middelen). Veel gemeenten hebben de middelen hiervoor nog wel in beeld voor het oorspronkelijke doel.

Gemeenten hebben aangegeven waar ze de Asscher-middelen voor inzetten.

Tabel 4.4 Inzet Asscher-middelen naar gemeentegrootte (n=210)

Gemeentegrootte	G4 (n=3)	G40 (n=26)	G-overig (n=181)	Totaal
Aanbod voor reguliere peuters op de ve-locaties	2 (67%)	19 (73%)	108 (60%)	129 (61%)
Aanbod voor reguliere peuters op reguliere locaties (niet ve-locaties)	0 (0%)	9 (35%)	83 (46%)	92 (44%)
Voorschoolse educatie	2 (67%)	6 (23%)	32 (18%)	40 (19%)
Voor andere goab-activiteiten	0 (0%)	1 (4%)	23 (13%)	24 (11%)
Weet niet/geen zicht op	0 (0%)	0 (0%)	20 (11%)	20 (10%)
Deze middelen worden voor heel andere doeleinden en activiteiten ingezet (niet voor peuters en ve)	0 (0%)	2 (8%)	14 (8%)	16 (8%)
Anders, nl.	0 (0%)	2 (8%)	15 (8%)	17 (8%)

Ondanks dat de Asscher-middelen niet geormerkt zijn, worden deze middelen door veel gemeenten ingezet voor aanbod voor reguliere peuters op ve-locaties en op reguliere locaties, en ook voor ve in het algemeen. Er zijn ook gemeenten die de Asscher-middelen (mede) voor andere goab-activiteiten inzetten of voor heel andere doeleinden die niet met peuters of ve te maken hebben, maar dit is een kleine groep. Onder andere wordt onder meer genoemd onderwijsbeleid, ouderfolder, monitoring en preventieve inzet ten behoeve van dyslexie. Gemeenten die voor het eerst goab-middelen kregen in 2019 hebben iets vaker geen zicht op de inzet van de Asscher-middelen dan andere gemeenten.

De gemeenten is gevraagd welke andere oab-activiteiten deel uit maken van hun goab, en uit welke middelen deze activiteiten (mede) worden bekostigd. Gemeenten konden kiezen uit n.v.t. (maakt geen deel uit van ons beleid), SPUK (uit de Specifieke uitkering goab), uit de overige gemeentelijke middelen en met bijdragen van het onderwijs (cofinanciering).

Tabel 4.5 Bekostiging van andere oab-activiteiten als onderdeel van het goab (n=209) (meerdere antwoorden mogelijk)

	N.v.t. (geen deel van beleid)	SPUK	Overige gemeentelijke middelen	Cofinanciering door onderwijs
Opvang van reguliere peuters in de peuteropvang	17 (8%)	50 (24%)	148 (71%)	0 (0%)
Monitoring en evaluatie	21 (10%)	143 (68%)	52 (25%)	2 (1%)
Coördinatie, ambtelijke inzet	23 (11%)	102 (49%)	91 (44%)	2 (1%)
Beleidsontwikkeling, werkgroep ve, LEA-overleg	25 (12%)	103 (49%)	92 (44%)	10 (5%)
Activiteiten voor werving en toeleiding van doelgroep naar ve	31 (15%)	128 (61%)	53 (25%)	0 (0%)
Leesbevordering, Boekenpret etc.	35 (17%)	95 (46%)	78 (37%)	14 (7%)
Activiteiten gericht op ouders (VVE Thuis etc.)	60 (29%)	120 (57%)	32 (15%)	4 (2%)
Aanbod voor kinderen onder de 2,5 jaar	69 (33%)	90 (43%)	62 (30%)	0 (0%)
Materialen of programma's voor activiteiten op basisscholen ter bevordering van de beheersing van de Nederlandse taal	85 (41%)	77 (37%)	32 (15%)	20 (10%)
Schakelklassen/kopklassen	101 (48%)	79 (38%)	16 (8%)	21 (10%)
Verlengde schooldag/buitenschoolse en naschoolse programma's	125 (60%)	32 (15%)	44 (21%)	16 (8%)
Zomer-/vakantiescholen	139 (67%)	36 (17%)	20 (10%)	7 (3%)
Ve-aanbod dat minder dan 960 uur bedraagt	142 (68%)	35 (17%)	22 (11%)	0 (0%)
Weekendscholen	175 (85%)	7 (3%)	10 (5%)	2 (1%)
Peutergroep onder beheer van een school (bijv. reformatische school)	177 (85%)	11 (5%)	4 (2%)	3 (1%)
Inkopen doelgroepplaatsen op de bso	177 (85%)	5 (2%)	15 (7%)	0 (0%)
Professionalisering gastouders die doelgroepeuters opvangen	181 (87%)	9 (4%)	5 (2%)	0 (0%)
Overige activiteiten, nl.	22 (11%)	17 (8%)	10 (5%)	3 (1%)

De SPUK wordt doorgaans ingezet voor direct aan ve gerelateerde aspecten van het beleid, zoals werving en toeleiding, doorgaande lijn, monitoring, ouderactiviteiten, coördinatie en overleg. Ruim 40 procent van de gemeenten bekostigt ook aanbod voor jongere kinderen uit de SPUK.

Andere gemeentelijke middelen dan de SPUK worden ook ingezet door gemeenten ten behoeve van hun lokale goab. Dit gebeurt het meest voor reguliere peuters in de peuteropvang, ambtelijke inzet en coördinatie, beleidsontwikkeling, leesbevordering en aanbod voor kinderen onder de 2,5 jaar.

Activiteiten die het meest met cofinanciering door het onderwijs worden bekostigd zijn logischerwijs gericht op het onderwijs, zoals vroegschoolse educatie/doorgaande lijn, schakelklassen/kopklassen en taalprogramma's.

We hebben de financiële inzet op bovenstaande activiteiten uitgesplitst voor gemeenten die met meer of minder dan 150 procent van hun 'oude' budget het jaar 2019 en de nieuwe kwaliteitseisen (960 uur ve en pbm'er in de ve) ingingen, en voor gemeenten die voor het eerst goab-middelen kregen. Een klein verschil betreft het aanbod voor peuters onder de 2,5 jaar. Bij de gemeenten met relatief minder budget is dat bij 40 procent geen onderdeel van het

beleid. Bij de groep met relatief meer middelen vanaf 2019, geldt dat voor 30 procent. De helft van de 'meergemeenten' betaalt deze activiteit uit de SPUK. Van de 'mindergemeenten' is dit een kwart.

Eenzelfde beeld is te zien bij andere activiteiten zoals activiteiten voor werving en toeleiding, en vroegschoolse educatie/doorgaande lijn: gemeenten met toegenomen budget doen dit vaker en betalen dit meer uit de SPUK dan de gemeenten met relatief afgenomen budget. En als gemeenten uit beide categorieën het ongeveer even vaak tot beleid rekenen, zoals bij monitoring, ouderactiviteiten of leesbevordering dan betalen de gemeenten met achteruitgaand budget dit minder vaak uit de SPUK.

Bij verlengde schooldag, Nederlandse taal, weekendscholen en zomerscholen is niet veel verschil te zien tussen de gemeenten met meer dan wel minder budget. Het gaat sowieso om een kleinere groep gemeenten die dit tot het beleid rekent. Nieuwe goab-gemeenten doen hier nog minder aan. Schakelklassen komen wel vaker voor in gemeenten die relatief achteruit zijn gegaan in budget dan in gemeenten die vooruit zijn gegaan, en worden dan ook meer uit de SPUK betaald.

De ambtelijke inzet en de beleidsontwikkeling betaalt de meerderheid van de gemeenten die qua SPUK relatief vooruit gingen uit de SPUK, tegen een kleine helft van de minder vooruit gegane gemeenten. Van de gemeenten die in 2019 voor het eerst middelen kregen, is dit een kwart.

Gemeenten hadden vanaf 2019 niet alleen te maken met een verandering in hoogte van de SPUK, maar ook met het moeten organiseren van meer uren ve en het inzetten van een pbm'er. Dit kan tot verschuiving van de relatieve inzet van middelen hebben geleid. Vervolgens is gevraagd of de inzet van middelen voor de uitbreiding van uren ve en de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve tot andere keuzes heeft geleid voor de inzet van de resterende goab-middelen, bijvoorbeeld voor achterstandsbestrijding op de basisscholen. De resultaten zijn weergegeven in onderstaande tabel.

Er is een aantal mogelijkheden voorgelegd. De antwoordmogelijkheden waren:

- n.v.t. = deden we voorheen niet en nu ook niet
- inzet voorheen niet en nu wel
- inzet voorheen al maar nu is er geen/minder budget voor
- inzet voorheen al en nu is er gelijk/meer budget voor

Tabel 4.6 Keuzes over de inzet van de resterende goab-middelen (n=192-201)

	N.v.t.	Eerst niet en nu wel	Geen/ Minder budget voor	Gelijk/Meer budget voor
Inzet van pbm'er/coach in de ve	29 (15%)	57 (29%)	7 (4%)	104 (53%)
Monitoring en evaluatie	41 (21%)	34 (17%)	21 (11%)	101 (51%)
Training en professionalisering	58 (29%)	22 (11%)	25 (13%)	92 (47%)
Ouderbetrokkenheid	61 (31%)	19 (10%)	22 (11%)	97 (49%)
Taalprojecten	73 (37%)	23 (12%)	17 (9%)	86 (43%)
Schakelklassen	102 (51%)	8 (4%)	17 (9%)	74 (37%)
Werving en toeleidingsprogramma's	107 (55%)	10 (5%)	9 (5%)	69 (35%)
Gezinsgerichte programma's	115 (60%)	11 (6%)	9 (5%)	57 (30%)
Vroegschoolse educatie (bijv. financieren van onderwijsassistent in groepen 1 en 2)	140 (71%)	13 (7%)	13 (7%)	31 (16%)
Zomerscholen	142 (71%)	16 (8%)	11 (6%)	32 (16%)
Aanbod voor jongste kinderen (0-2 jaar, bijv. dreumesgroepen)	146 (76%)	9 (5%)	12 (6%)	24 (13%)
Onderwijstijdverlenging	162 (82%)	7 (4%)	11 (6%)	17 (9%)
Anders, nl.	25 (13%)	12 (6%)	1 (2%)	11 (6%)

* Percentages zijn berekend per rij. Elke rij telt op tot een totaal van 100%.

Als laatste is gevraagd of de specifieke uitkering goab die de gemeente krijgt van het Rijk toereikend is voor het organiseren van een ve-aanbod.

Tabel 4.7 Uitkering goab toereikend voor organiseren ve-aanbod naar gemeentegrootte (n=208)

Gemeentegrootte	G4 (n=3)	G40 (n=26)	G-overig (n=179)	Totaal
Ja, het is meer dan toereikend	1 (33%)	14 (54%)	75 (42%)	90 (43%)
Ja, het is precies toereikend	0 (0%)	8 (31%)	55 (31%)	63 (30%)
Nee, het is (net) niet toereikend	0 (0%)	3 (12%)	29 (16%)	32 (15%)
Nee, het is volstrekt niet toereikend	2 (67%)	1 (4%)	20 (11%)	23 (11%)

Voor de grootste groep gemeenten geldt dat de specifieke uitkering goab (ruim) toereikend is voor het organiseren van een ve-aanbod. Voor één op de vier gemeenten geldt dat ze te kort hebben aan het van Rijksweg verstrekke budget om een ve-aanbod te bieden. De resultaten verschillen voor gemeenten die met meer of minder dan 150 procent van hun 'oude' budget 2019 en de nieuwe kwaliteitseisen (960 uur ve en pbm'er in de ve) ingingen, en voor gemeenten die voor het eerst goab-middelen kregen. De helft van de gemeenten met flink toegenomen budget zegt dat dit ruim toereikend is, terwijl dit maar voor een derde van de andere gemeenten geldt.³⁷ Niet of volstrekt niet toereikend wordt als antwoord gegeven door een kleine helft van de nieuwe goab-gemeenten (die in 2019 voor het eerst budget kregen) en ruim een derde van de gemeenten die minder dan 150 procent van hun oude budget kregen.

Bij de toelichting op de antwoorden wordt onder meer het volgende gezegd:

³⁷ Uit het bestedingsonderzoek weten we dat een deel van de gemeenten in 2019 en 2020 niet hun hele SPUK uitgaven.

“De goab-middelen worden van oudsher grotendeels ingezet voor ve-aanbod, maar daarnaast ook voor leertijduitbreiding, schakelklassen en ouderbetrokkenheid. Het ve-aanbod wordt dus ook deels gefinancierd uit stedelijke middelen. In de afgelopen jaren zien we het dat het aandeel van stedelijke middelen voor het ve-aanbod groeit. Dat komt grotendeels door de uitbreiding naar 16 uur alsmede de uitbreiding naar acht uur voor de niet-doelgroeppeuters. Parallel zien we dat de goab-middelen voor de grote gemeenten juist dalen n.a.v. nieuwe verdeelsystematiek vanaf 2019.”

Gemeente uit G4, verstedelijking van > 2000, minder dan 150% budget

“Als je hoort wat andere gemeenten nog meer uit de goab-middelen kunnen bekostigen dan ben ik daar wel eens jaloers op. Wij kunnen een goed we-aanbod neerzetten, maar daar omheen is weinig extra mogelijk.”

Gemeente uit G-overig, verstedelijking van 250-500 >, meer dan 150% budget

“Ongeveer 70 procent van de SPUK wordt ingezet voor het dekkend ve-aanbod. De resterende middelen zijn net genoeg om andere noodzakelijk c.q. zeer dringend gewenste activiteiten uit te voeren, zoals schakelklassen en VVE Thuis.”

Gemeente uit G40, verstedelijking van 1.000 – 2.000, minder dan 150% budget

“We zijn een plattelandsgemeente met 12 dorpen die op grote afstand van elkaar liggen. In 11 dorpen bevinden zich peuters met een ve-indicatie. We bieden in ieder dorp een ve-aanbod aan, maar meestal maar voor een handjevol kinderen. Dit zorgt ervoor dat we met relatief veel middelen (en dus een grote achterstand) toch niet uitkomen. Dit is een heel andere situatie dan in een stedelijk gebied met een concentratie aan doelgroepkinderen, waar met minder middelen meer ve-plekken kan worden georganiseerd. Daar kunnen bijvoorbeeld 16 kinderen in één groep, bij ons zitten 16 kinderen soms in acht groepen/locaties.”

Gemeente uit G-overig, verstedelijking van <250, meer dan 150% budget

Tot slot hebben we nog exploratief gekeken in hoeverre gemeenten die minder van de SPUK aan een ve-aanbod kwijt zijn, en dus geld “over” hebben, ook andere keuzen hebben gemaakt in hun beleid of uitgavenpatroon. We hebben daartoe de groep gemeenten onderverdeeld in vier ongeveer gelijke groepen (t/m 65% van de SPUK nodig, 66-80%, 81-93% en >93%); Meestal zijn er op het oog geen verschillen zichtbaar, maar er vallen een aantal zaken op.

Naarmate gemeenten minder van de SPUK nodig hebben voor een ve-aanbod hebben ze vaker extra kwaliteitseisen gesteld die boven op de wettelijke eisen van ve gelden (1e kwartiel 46% aflopend naar 4e kwartiel 20%). Ook hebben ze vaker een goab-beleid dat meer omvat dan activiteiten ten behoeve WPO artikel 158,159,160 (1e kwartiel 58% aflopend naar 4e kwartiel 33%).

Niet verbazingwekkend is dat gemeenten die minder van de SPUK nodig hebben voor een ve-aanbod vaker aangeven dat de SPUK méér dan toereikend is voor een dekkend aanbod ve, dan

gemeenten die vrijwel alles van de SPUK daarvoor nodig hebben (1e kwartiel 69% aflopend naar 4e kwartiel 11%).

Gemeenten die vrijwel de hele SPUK nodig hebben voor een ve-aanbod geven ook vaker aan dat er algemene middelen worden ingezet voor het goab (de helft) dan de andere groepen (ongeveer een derde). Naarmate gemeenten minder van de SPUK nodig hebben voor een ve-aanbod hebben ze vaker gratis dagdelen voor doelgroepkinderen. (1e kwartiel 83% aflopend naar 4e kwartiel 57%).

Gemeenten die de SPUK als niet toereikend beoordelen voor het bieden van een ve-aanbod hebben wat minder vaak een aanbod ve voor 2-jarigen dan gemeenten die aangeven dat de SPUK toereikend is. Gemeenten die de SPUK als meer dan toereikend beoordelen hebben vaker een goab-beleid dat ruimer is dan de WPO 158, 159, 160 dan gemeenten die de SPUK als volstrekt ontoereikend beoordelen (56% versus 30%). Een laatste verschil zien we in de inzet van algemene middelen, dit gebeurt vaker bij gemeenten waar de SPUK als volstrekt niet toereikend wordt gezien (74%) dan bij gemeenten die de SPUK meer dan toereikend vinden (27%).

4.2 Subsidiëring van voorschoolse educatie

De goab-middelen die gemeenten van het Rijk ontvangen, worden gedeeltelijk of totaal ingezet voor de subsidiëring van ve.

Gemeenten

We hebben allereerst gevraagd welk uurtarief voor ve de gemeente hanteert in de subsidieregeling 2022. Of met welk tarief voor ve de gemeente rekent als ze een andere financieringsvorm hanteert. Het fiscaal maximumtarief van het Rijk voor dagopvang is in 2022 € 8,50 per uur. Veel gemeenten hanteren een hoger tarief, bijv. € 9,97 of € 12,30 per uur, omdat de gevraagde kwaliteit van ve meer kosten met zich meebrengt.

Ernstig afwijkende uurtarieven zijn beschouwd als foutief ingevuld en zijn niet in de resultaten meegenomen.

Tabel 4.8 Uurtarief van ve naar gemeentegrootte (n=198)

Gemeentegrootte	G4 (n=3)	G40 (n=26)	G-overig (n=170)	Totaal
Gemiddelde (SD)	€ 9,05 (€ 0,82)	€ 10,34 (€ 1,53)	€10,13 (€1,32)	€10,14 (€ 1,35)
Laagste uurtarief	€ 8,50	€ 8,50	€ 8,12	€ 8,12
Hoogste uurtarief	€ 10,00	€ 13,81	€ 13,46	€ 13,81

De gemeenten is gevraagd hoe de gemeentelijke financieringswijze aan ve-aanbieders eruitziet voor het organiseren van een ve-aanbod. De resultaten zijn weergegeven in tabel 4.9.

Tabel 4.9 Subsidiewijze van organiseren van ve-aanbod naar gemeentegrootte (n=207) (meerdere antwoorden mogelijk)

Gemeentegrootte	G4 (n=3)	G40 (n=26)	G-overig (n=178)	Totaal
Een 'opslag' ('kopsubsidie') boven op de vergoeding van de maximale uurprijs kinderdagopvang van het Rijk (bijv. € 2 per uur per doelgroeppeuter en/of € 1 per uur per reguliere peuter)	0 (0%)	14 (54%)	90 (51%)	104 (50%)
Een vast bedrag per doelgroeppeuter en/of reguliere peuter per jaar (bijv. € 1500 per doelgroeppeuter en € 500 per reguliere peuter)	2 (67%)	4 (15%)	52 (29%)	58 (28%)
Een (vast of variabel) bedrag per ve-groep (bijv. een x bedrag per ve-groep, afhankelijk van de samenstelling, grootte en/of wijk)	1 (33%)	5 (19%)	15 (8%)	21 (10%)
Één sombedrag per jaar zonder nadere specificaties	1 (33%)	1 (4%)	6 (3%)	8 (4%)
Een (vast of variabel) bedrag per dagdeel (bijv. € 5.000 per dagdeel voor elke ve-locatie)	0 (0%)	1 (4%)	5 (3%)	6 (3%)
Anders, nl.	2 (67%)	13 (50%)	57 (32%)	72 (35%)

Een opslag of kopsubsidie komt veel voor. Er is door relatief veel gemeenten (een derde) aangegeven dat hun subsidieregeling nog anders in elkaar zit dan met de antwoordmogelijkheden is gedekt. In veel gevallen betrof het een uitgebreide omschrijving waaruit bleek dat het eigenlijk om een of meer van de gegeven antwoord-mogelijkheden ging, bijvoorbeeld een combinatie van uurprijs subsidie en groepssubsidie. Enkele gemeenten noemden bijzonderheden, zoals activiteitsubsidies (voor ouderprogramma's, scholing, coach et cetera) of een kleine kernen subsidie om de spreiding van ve-locaties in de buitengebieden in stand te houden. Enkele gemeenten noemden een inkoopregeling of aanbesteding te hanteren in plaats van subsidie.

Indien de gemeente een (vast of variabel) bedrag per ve-groep of dagdeel vergoedt, is nagevraagd waar dit bedrag per groep of dagdeel van afhangt. Uit de resultaten bleek het bedrag met name af te hangen van het aantal doelgroeppeuters op de groep. Verder gaven enkele gemeenten bij 'anders' aan het bedrag af te laten hangen van groepsgrootte of samenstelling van de groep, het aantal groepen op de locatie en het aantal dagdelen openstelling.

Alle gemeenten is gevraagd of er binnen de subsidieregeling van de gemeente voor het ve-aanbod onderscheid gemaakt wordt tussen ve in kinderdagopvang en ve in kortdurende peuteropvang (voormalig 'peuterspeelzaalwerk'). Hen is gevraagd hierbij het best passende antwoord te kiezen. Indien het best passende antwoord er niet bij zat, kregen de gemeenten ook de mogelijkheid een eigen antwoord te geven. Verschillende gemeenten gaven hier aan alleen ve aan te bieden in de peuteropvang. De meeste gemeenten maken geen onderscheid in de subsidiering van ve in de kinderdagopvang of de peuteropvang.

Tabel 4.10 Onderscheid binnen subsidieregeling tussen ve in kinderdagopvang en ve in kortdurende peuteropvang naar gemeentegrootte (n=206)

Gemeentegrootte	G4 (n=3)	G40 (n=26)	G-overig (n=177)	Totaal
Nee, ve-aanbieders in kinderdagopvang en kortdurende peuteropvang ontvangen volgens dezelfde financiële regels subsidie	2 (67%)	20 (77%)	122 (69%)	144 (70%)
Ja, ve-aanbieders in kortdurende peuteropvang ontvangen wel subsidie en ve-aanbieders in kinderdagopvang niet	0 (0%)	3 (12%)	14 (8%)	17 (8%)
Ja, ve-aanbieders in kortdurende peuteropvang en ve-aanbieders in kinderdagopvang ontvangen volgens andere financiële regels subsidie	1 (33%)	2 (8%)	11 (6%)	14 (7%)
Ja, elke ve-aanbieder krijgt volgens eigen financiële regels subsidie ('maatwerk' per ve-aanbieder)	0 (0%)	0 (0%)	4 (2%)	4 (2%)
Weet niet/geen zicht op	0 (0%)	0 (0%)	6 (3%)	6 (3%)
Anders, nl.	0 (0%)	1 (4%)	21 (12%)	22 (11%)

Indien zij de vorige vraag hebben beantwoord met 'ja, ...' is de gemeenten gevraagd wat dat in de praktijk betekent. Dat komt bij de helft van de gemeenten dat de peuteropvang meer subsidie voor ve kan ontvangen dan de kinderopvang. Bij 'anders' werd vooral opgemerkt dat de gemeente alleen subsidie verleent aan peuteropvang en niet aan kinderopvang.

Tabel 4.11 Subsidiehoogte voor kinderopvang en peuteropvang bij onderscheid in subsidieregeling (n=34)

	G4 (n=1)	G40 (n=5)	G-overig (N=34)
Ve-aanbieders in kortdurende peuteropvang kunnen naar verhouding meer subsidie ontvangen dan ve-aanbieders in kinderdagopvang	0 (0%)	2 (40%)	15 (54%)
Ve-aanbieders in kortdurende peuteropvang kunnen naar verhouding evenveel subsidie ontvangen als ve-aanbieders in kinderdagopvang	1 (100%)	0 (0%)	3 (11%)
Ve-aanbieders in kortdurende peuteropvang kunnen naar verhouding minder subsidie ontvangen dan ve-aanbieders in kinderdagopvang	0 (0%)	0 (0%)	1 (4%)
Weet niet/geen zicht op	0 (0%)	0 (0%)	3 (11%)
Anders, nl.	0 (0%)	3 (60%)	6 (21%)

Wordt er binnen de subsidieregeling voor ve van de gemeente onderscheid gemaakt tussen subsidie voor doelgroeppeuters en reguliere peuters? Uit de resultaten blijkt dat er in de meeste gemeenten (66%) meer ve-subsidie beschikbaar is voor een doelgroeppeuter dan voor een reguliere peuter. Verder gaven enkele gemeenten bij 'anders' onder meer aan dat er evenveel subsidie is, maar dat alleen ve-kinderen meer uren vergoed krijgen, of dat per uur de subsidie gelijk is maar dat er een forfaitair bedrag op jaarbasis is per doelgroeppeuter, of dat de ve-aanbieder wordt gesubsidieerd, niet de peuter.

Tabel 4.12 Onderscheid binnen subsidieregeling tussen subsidie voor doelgroeppeuters en reguliere peuters naar gemeentegrootte (n=203)

Gemeentegrootte	G4 (n=3)	G40 (n=26)	G-overig (n=174)	Totaal
Ja, er is per uur meer ve-subsidie beschikbaar voor een doelgroeppeuter dan voor een reguliere peuter	2 (67%)	17 (65%)	115 (66%)	134 (66%)
Nee, er per uur is evenveel ve-subsidie beschikbaar voor een doelgroeppeuter als voor een reguliere peuter	0 (0%)	8 (31%)	34 (20%)	42 (21%)
Anders, nl.	1 (33%)	1 (4%)	25 (14%)	27 (13%)

Gevraagd is hoe ve-aanbieders verantwoording afleggen over de besteding van de gemeentelijke subsidie voor het organiseren van een ve-aanbod. De resultaten zijn weergegeven in tabel 4.13 De meest omvattende verantwoording komt het meest voor. In kleinere gemeenten is de verantwoording wat gevarieerder. Verder gaven bij 'anders' enkele gemeenten aan gebruik te maken van maandelijkse facturen of de Peutermonitor. Ook komt een andere combinatie van gegevens voor, bijvoorbeeld financieel en aantallen. En soms hangt het type verantwoording af van de omvang van de subsidie.

Tabel 4.13 Verantwoording afleggen over de besteding van de gemeentelijke subsidie voor het organiseren van een ve-aanbod naar gemeentegrootte (n=204)

Gemeentegrootte	G4 (n=3)	G40 (n=26)	G-overig (n=175)	Totaal
Gegevens m.b.t. een inhoudelijke én financiële verantwoording, aangevuld met een assurance rapport (een verklaring van de accountant)	2 (67%)	18 (69%)	64 (37%)	84 (41%)
Gegevens m.b.t. een inhoudelijke én financiële verantwoording (bijv. overzicht van werkzaamheden met een financiële onderbouwing van aantal peuters en bedragen)	0 (0%)	1 (4%)	67 (38%)	68 (33%)
Gegevens uit een registratiesysteem/monitor van aantal geplaatste peuters	0 (0%)	3 (12%)	20 (11%)	23 (11%)
Gegevens m.b.t. een inhoudelijke verantwoording (bijv. overzicht van werkzaamheden)	0 (0%)	0 (0%)	3 (2%)	3 (2%)
Anders, nl.	1 (33%)	4 (15%)	21 (12%)	26 (13%)

Ve-aanbieders

We beginnen met enkele vragen over de subsidiëring van het ve-aanbod vanuit de gemeente. Zoals aan het begin van dit financiële hoofdstuk gemeld, is het aantal ve-aanbieders waarvan financiële gegevens beschikbaar enigszins kleiner dan het aantal ve-aanbieders van wie meer inhoudelijke informatie voorhanden is.

Een enkele gekke uitbijter is voor de analyses verwijderd uit de dataset.

Tabel 4.14 Uurtarief van ve naar gemeentegrootte (n=170)

Gemeentegrootte	G4 (n=14)	G40 (n=33)	G-overig (n=123)	Totaal
Gemiddelde (sd)	€ 8,56 (€ 0,20)	€ 10,19 (€ 1,55)	€ 9,62 (€ 1,28)	€ 9,64 (1,34)
Laagste uurtarief	€ 8,29	€ 8,50	€ 8,07	€ 8,07
Hoogste uurtarief	€ 9,00	€ 13,81	€ 15,41	€ 15,41

Uit de tabel valt op te maken dat het gemiddelde uurtarief van ve waarmee de gemeenten rekenen richting de ve-aanbieders meer dan één euro hoger dan het maximum fiscaal tarief kinderdagopvang (€ 8,50) in 2022. Het hoogste gemiddelde ve-uurtarief treffen we aan in de G40, het laagste in de G4. De grootste uitschieters (laag én hoog) doen zich voor in de G-overig, de kleinste gemeenten.

Zijn er relevante verschillen te melden naar achtergrondkenmerken? Regionale kinderopvangorganisaties zeggen dat hun gemeenten het hoogste maximum uurtarief toepassen: € 10,04 (SD = 1,5), gevolgd door de landelijke kinderopvangorganisaties met € 9,73 (SD = 1,4) en daarna de lokale kinderopvangorganisatie met € 9,48 (SD = 1,2), die daarmee te maken hebben met de minst gunstige uurvergoeding vanuit de gemeente.

Voor wat betreft het type organisatie valt te melden dat de profit en not-for-profit kinderopvangorganisaties nagenoeg identieke uurvergoedingen vanuit de gemeenten krijgen, respectievelijk € 9,63 (SD = 1,4) versus € 9,66 (SD = 1,2).

De vervolgvraag was: Wordt er binnen de subsidieregeling voor ve van de gemeente onderscheid gemaakt tussen subsidie voor doelgroeppeuters en reguliere peuters? Er is gevraagd naar het best passende antwoord.

Tabel 4.15 Onderscheid in ve-subsidie voor doelgroeppeuters en reguliere peuters naar gemeentegrootte (n=213)

Gemeentegrootte	G4 (n=19)	G40 (n=39)	G-overig (n=155)	Totaal
Ja, er is per uur meer ve-subsidie beschikbaar voor een doelgroeppeuter dan voor een reguliere peuter	13 (68%)	29 (74%)	111 (72%)	153 (72%)
Nee, er is per uur evenveel ve-subsidie beschikbaar voor een doelgroeppeuter als voor een reguliere peuter	4 (21%)	7 (18%)	35 (23%)	46 (22%)
Anders, nl.	2 (11%)	3 (8%)	9 (6%)	14 (7%)

In veruit de meeste gemeenten (72%) wordt in de ve-subsidie onderscheid aangehouden voor doelgroeppeuters en reguliere peuters, en wel zo dat er voor doelgroeppeuters meer budget beschikbaar is. Toch is er bij ruim 20 procent van de gemeenten bij het verstrekken van ve-subsidie geen onderscheid naar doelgroep en niet-doelgroep.

Bij landelijke kinderopvangorganisaties is er vaker dan bij regionale en lokale kinderopvangorganisaties meer ve-subsidie per uur beschikbaar voor doelgroeppeuters dan voor reguliere peuters (respectievelijk 92%, 76% en 60%). Bij not-for-profit kinderopvangorganisaties komt dit vaker voor dan bij profit kinderopvangorganisaties, namelijk 75 versus 69 procent.

De groep ve-aanbieders die 'anders' heeft ingevuld, zegt onder meer:

- *"Wij ontvangen alleen geld voor de vve-peuter en de niet-kot-peuter."* (ve-aanbieder uit G-overig, regionale not-for-profit kinderopvangorganisatie)
- *"De eerste zes uur hebben ouders dezelfde bijdrage van de gemeente, daarna is het voor doelgroep gratis."* (ve-aanbieder uit G-overig, lokale profit kinderopvangorganisatie)

- *“Naast het uurtarief van € 8,50 wordt per geplaatst doelgroepkind een ve-jaarbedrag van € 2.270,- toegekend.”* (ve-aanbieder uit G40, lokale profit kinderopvangorganisatie)

Kinderopvangorganisaties die een breder dienstenpakket en aanbod hebben dan ve voor doelgroepeuters alleen, zetten mogelijk andere middelen (bijv. uit winsten van de buitenschoolse opvang of ve-locaties uit andere gemeenten) in om een ve-aanbod in de gemeente mogelijk te maken.

Tabel 4.16 Inzet van andere middelen voor organiseren ve-aanbod voor doelgroepeuters naar gemeentegrootte (n=214)

Gemeentegrootte	G4 (n=19)	G40 (n=40)	G-overig (n=155)	Totaal
Ja	7 (37%)	16 (40%)	72 (47%)	95 (44%)
Nee	6 (32%)	14 (35%)	51 (33%)	71 (33%)
Weet niet/geen zicht op	6 (32%)	10 (25%)	32 (21%)	48 (22%)

We zien dat ve-aanbieders in de kleinere gemeenten ietwat vaker andere middelen inzetten bij het organiseren van een ve-aanbod voor doelgroepeuters dan ve-aanbieders uit grotere gemeenten: 47 procent (G-overig) versus 40 procent (G40) en 37 procent (G4).

Dit patroon komt vaker voor bij lokale kinderopvangorganisaties dan bij regionale, maar vooral landelijke kinderopvangorganisaties: respectievelijk 45, 43 en 33 procent. En profit kinderopvangorganisaties benutten iets vaker dan not-for-profit kinderopvangorganisaties andere middelen voor het organiseren van een ve-aanbod: 47 versus 40 procent.

Om wat voor middelen gaat het en van welke omvang? Dit was een open vraag en heeft een keur aan interessante antwoorden opgeleverd. Opvallend hierbij is dat ve-aanbieders vooral hebben ingevuld wat er dan van die andere middelen is gedaan (uitgaven) in het kader van ve, in plaats van dat ze hebben gespecificeerd om welke middelen (inkomsten) het gaat.

Meerdere ve-aanbieders hebben financiële opbrengsten uit de buitenschoolse opvang ingevuld.

“Winst van de buitenschoolse opvang.”

Ve-aanbieder uit G-overig, lokale profit kinderopvangorganisatie

“Bso-middelen, enkele tienduizenden euro's.”

Ve-aanbieder uit G40, not-for-profit kinderopvangorganisatie (omvang onbekend)

“Huurkosten worden voor het grootste gedeelte door de buitenschoolse opvang bekostigd. De overhead wordt grotendeels door andere opvangvormen bekostigd.”

Ve-aanbieder uit G-overig, lokale profit kinderopvangorganisatie

“Naast de vve-subsidie worden inkomsten vanuit de buitenschoolse opvang ingezet. Daarnaast wordt samenwerking gezocht met instanties zoals de bibliotheek, Humanitas, maatschappelijke organisaties etc. om het aanbod uit te breiden.”

Ve-aanbieder uit G-overig, lokale profit kinderopvangorganisatie

“Extra middelen zijn nodig om de opstart van een nieuwe locatie te financieren, soms zijn de groepen niet 100 procent bezet. De tekorten worden dan aangevuld met de winsten uit de buitenschoolse opvang.”

Ve-aanbieder uit G-overig, regionale not-for-profit kinderopvangorganisatie

Een aantal andere ve-aanbieders noemt de opbrengsten uit de reguliere kinderdagopvang.

“Uit de dagopvang, omdat ik het een mooi concept vind dat er gemêleerde groepen zijn van reguliere peuters en ve- peuters. Uit kwaliteitsoogpunt borgen we dat de helft van de groep een doelgroeppeuter is. Hoewel het soms een puzzel is voor de planning, hechten wij als organisatie hier een groot belang aan. In het aanbod van activiteiten ervaren kinderen en ouders geen verschil.”

Ve-aanbieder, lokale kinderopvangorganisatie (type is onbekend)

“Geld van onze dagverblijven en ondersteuningsuren van managent en andere collega's die wij niet doorbelasten aan de speelzalen.”

Ve-aanbieder uit G-overig, lokale not-for-profit kinderopvangorganisatie

Weer andere ve-aanbieders halen de opbrengsten van de algehele organisatie aan.

“Circa 5 procent van de niet gedekte kosten van de speelleergroepen worden door opbrengsten van andere opvangvormen gedekt.”

Ve-aanbieder uit G-overig, regionale not-for-profit kinderopvangorganisatie

“Winst uit eigen onderneming.”

Ve-aanbieder uit G-overig, regionale profit kinderopvangorganisatie

“Wij geven de medewerkers extra taakuren. Deze worden vergoed uit de algemene middelen. Dit komt zowel uit ve als niet-ve en komt ten goede aan de ve-kinderen maar ook aan de niet-ve-kinderen.”

Ve-aanbieder uit G-overig, lokale profit kinderopvangorganisatie

Nog weer andere ve-aanbieders hevelen middelen over van grote naar kleine locaties.

“Kleinere locaties zijn niet winstgevend. Dit wordt gecompenseerd met grotere locaties.”

Ve-aanbieder uit G-overig, lokale not-for-profit kinderopvangorganisatie

Ve-aanbieders die de vraag zo hebben ingevuld dat de antwoorden betrekking hebben op de uitgaven en niet op specificatie van de middelen, geven heel diverse antwoorden op het gebied van verdere professionalisering, aanbod, ureninzet professionals en materialen:

“Geld en materialen zoals boeken, spelletjes, enzovoort.”

Ve-aanbieder G-overig, regionale profit kinderopvangorganisatie

“Gaait om etenswaren, schoonmaak ruimte, materiaal, invalkrachten.”

Ve-aanbieder uit G4, lokale not-for-profit kinderopvangorganisatie

“Met name verbeteren van de faciliteiten, zoals buitenruimte en natuur. De meeste hebben een kaal schoolplein met één glijbaan met drie ballen, dat is niet voldoende voor de ontwikkeling van het kind, buiten leer je net zo veel als binnen.”

Ve-aanbieder uit G4, lokale profit kinderopvangorganisatie

“Scholing van leidsters voor het officiële ve-certificaat.”

Ve-aanbieder uit G-overig, lokale profit kinderopvangorganisatie

“Interne ve-trainers die extra groepsobservaties uitvoeren op de ve-groepen. Uren inzet van leidinggevende/manager voor inwerken observatiesystemen. Overleguren gemeenten.”

Ve-aanbieder uit G4, landelijke profit kinderopvangorganisatie

“Inzet uren directie en beleidsmedewerker in overleggen op wijkniveau. Dit gebeurt boven op de uren die voor vve worden besteed. Hiervoor is geen extra subsidie beschikbaar.”

Ve-aanbieder uit G40, lokale profit kinderopvangorganisatie

De vervolgvraag ging over hoe de ve-aanbieders verantwoording afleggen aan de gemeente over de gemeentelijke ve-subsidie.

Tabel 4.17 Verantwoording afleggen over de besteding van de gemeentelijke subsidie voor het organiseren van een ve-aanbod naar gemeentegrootte (n=215)

Gemeentegrootte	G4 (n=19)	G40 (n=39)	G-overig (n=157)	Totaal
Gegevens m.b.t. een inhoudelijke én financiële verantwoording (bijv. overzicht van werkzaamheden met een financiële onderbouwing van aantal peuters en bedragen)	7 (37%)	14 (36%)	66 (42%)	87 (41%)
Gegevens uit een registratiesysteem/monitor van aantal geplaatste peuters	2 (11%)	5 (13%)	51 (33%)	58 (27%)
Gegevens m.b.t. een inhoudelijke én financiële verantwoording, aangevuld met een assurance rapport (een verklaring van de accountant)	9 (47%)	15 (39%)	30 (19%)	54 (25%)
Gegevens m.b.t. een inhoudelijke verantwoording (bijv. overzicht van werkzaamheden)	1 (5%)	4 (10%)	9 (6%)	14 (7%)
Anders, nl.	0 (%)	1 (3%)	1 (1%)	2 (1%)

In grote lijnen is het beeld dat de ve-aanbieders in de grotere gemeenten op een ‘zwaardere’ manier verantwoording afleggen aan de gemeente dan ve-aanbieders in kleinere gemeenten. De meest voorkomende manier van het afleggen van verantwoording over de besteding van gemeentelijke ve-subsidie is het verstrekken van gegevens met betrekking tot een inhoudelijke én financiële verantwoording (41%). Bij de ve-aanbieders in de G4 en G40 komt daar een assurance rapport (een verklaring van de accountant) bij.

Aanvullende analyses laten zien dat lokale kinderopvangorganisaties vaker op ‘minder zware’ manieren verantwoording afleggen over de besteding van de gemeentelijke subsidie voor het organiseren van een ve-aanbod. Ongeveer 31 procent van de lokale kinderopvangorganisaties doet dit middels een registratiesysteem/monitor van aantal geplaatste peuters, terwijl 19 procent van de regionale en 9 procent van de landelijke kinderopvangorganisaties dit op deze manier doet. Hier staat tegenover dat 46 procent van de landelijke, 28 procent van de regionale en 23 procent van de lokale kinderopvangorganisaties hiervoor gegevens met betrekking tot een inhoudelijke én financiële verantwoording, aangevuld met een assurance rapport (een verklaring van de accountant) aanlevert.

Onder de profit en not-for-profit kinderopvangorganisaties is het beeld diffuser. Profit kinderopvangorganisaties leveren vaker enkel gegevens met betrekking tot een inhoudelijke verantwoording (bijv. overzicht van werkzaamheden) in dan not-for-profit kinderopvangorganisaties (31% versus 19%). Tegelijkertijd bieden profit kinderopvangorganisaties minder vaak dan not-for-profit kinderopvangorganisaties gegevens met betrekking tot een inhoudelijke én financiële verantwoording, aangevuld met een assurance rapport (een verklaring van de accountant), aan (19% versus 36%).

De paar ve-aanbieders die ‘anders’ hebben ingevuld zeggen:

“Wordt aan resultaatafspraken gewerkt door gegevens uit een registratiesysteem te genereren.”

Ve-aanbieder uit G40, regionale not-for-profit kinderopvangorganisatie

“Niet.”

Ve-aanbieder uit G-overig, lokale profit kinderopvangorganisatie

Vervolgens is de ve-aanbieders gevraagd of het budget dat ze van de gemeente waarvoor de vragenlijst is ingevuld, toereikend is voor het organiseren van het ve-aanbod. In de nu volgende tabel staan de antwoorden. De indrukken lopen zeer uiteen.

Tabel 4.18 Budget van gemeente toereikend voor organiseren ve-aanbod naar gemeentegrootte (n=209)

Gemeentegrootte	G4 (n=18)	G40 (n=39)	G-overig (n=152)	Totaal
Ja, het is meer dan toereikend	2 (11%)	2 (5%)	11 (7%)	15 (7%)
Ja, het is precies toereikend	7 (39%)	14 (36%)	73 (48%)	94 (45%)
Nee, het is (net) niet toereikend	5 (28%)	17 (44%)	49 (32%)	71 (34%)
Nee, het is volstrekt niet toereikend	4 (22%)	6 (15%)	19 (13%)	29 (14%)

Iets meer dan de helft (52%) van alle ve-aanbieders vindt het budget van de gemeente (meer dan of precies) toereikend voor het organiseren van een ve-aanbod voor de doelgroeppeuters. Ongeveer de andere helft (48%) van de ve-aanbieders vindt het verstrekte ve-budget van de gemeente (net of volstrekt) niet toereikend. De verschillen tussen ve-aanbieders in de G4, G40 en G-overig zijn niet heel groot, maar de ve-aanbieders uit de G40 lijken hierover het meest kritisch.

Ook hier zijn een paar opmerkelijke verschillen naar relevante achtergrondkenmerken gevonden. Lokale kinderopvangorganisaties zijn het meest positief over de toereikendheid van het gemeentelijk budget. Acht procent van deze ve-aanbieders zegt dat het budget meer dan toereikend is, dit is zes procent voor regionale kinderopvangorganisaties en nul procent voor landelijke kinderopvangorganisaties. Tegelijk zeggen landelijke kinderopvangorganisaties vaker dan regionale en ook lokale kinderopvangorganisaties dat het gemeentelijk budget precies toereikend is (58% versus 49% en 42%).

Profit kinderopvangorganisaties zijn negatiever over de toereikendheid van het budget dan not-for-profit kinderopvangorganisaties: 16 procent zegt dat het budget volstrekt niet toereikend is ten opzichte van 9 procent van de not-for-profit kinderopvangorganisaties. Daar staat tegenover dat not-for-profit kinderopvangorganisaties vaker aangeven dat ze het budget (net) niet toereikend vinden: 37 versus 31 procent.

Uit de toelichting op de antwoorden uit bovenstaande tabel valt het volgende af te leiden. Ve-aanbieders die het budget van de gemeente meer dan toereikend vinden, noemen vaak de extra middelen die ze krijgen. Ze lichten dit bijvoorbeeld als volgt toe:

“Naast het reguliere uurtarief is er een groepsbudget voor alle groepen waar peuters opgevangen worden.”

Ve-aanbieder uit G-overig, regionale not-for-profit kinderopvangorganisatie

“De gemeente geeft extra subsidie voor huisbezoeken en projecten als VVE Thuis.”

Ve-aanbieder uit G-overig, lokale not-for-profit kinderopvangorganisatie

Ve-aanbieders die het budget precies toereikend vinden, zeggen onder meer dat de gemeente hen op een bepaalde manier (extra) tegemoet komt.

“De afspraak is dat we met de gemeente afrekenen op werkelijke kostprijs onder de voorwaarde dat we sturen op hoge kindbezetting.”

Ve-aanbieder uit G-overig regionale profit kinderopvangorganisatie

“Berekeningen voor kostprijs worden gedaan a.d.h.v. oude cao, loonkostenstijging wordt niet meegenomen.”

Ve-aanbieder uit G40, lokale profit kinderopvangorganisatie

“Het is toereikend omdat er aanvullende subsidie is voor bijvoorbeeld extra oudercontact, de doorgaande lijn en contacten met zorgaanbieders voor peuters met aanvullende zorgbehoefte.”

Ve-aanbieder uit G-overig, lokale profit kinderopvangorganisatie

“Jaarlijks hebben we afstemming met de gemeente over de vve-prijs. We zijn de enige aanbieder voor vve in de gemeente. Uitgangspunt voor ons beiden is kostendekkend aanbod.”

Ve-aanbieder uit G-overig, lokale not-for-profit kinderopvangorganisatie

Ve-aanbieders die het budget net niet toereikend vinden, geven daarbij uiteenlopende toelichtingen. Een groot deel van ve-aanbieders brengt in dat er veel komt kijken bij het verzorgen van een ve-aanbod van goede kwaliteit. En dat dit hoge(re) kosten met zich meebrengt die de gemeente niet altijd vergoedt.

“Wanneer we kijken naar verplichtingen zoals scholing, deelname gemeentelijke overlegvormen, reservering van uren voor pedagogisch medewerkers komt dit in praktijk hoger uit in werkelijk gemaakte uren dan ze begroot hebben.”

Ve-aanbieder uit G-overig, lokale (type organisatie is onbekend) kinderopvangorganisatie

“Het vraagt veel van medewerkers om de ve-kinderen en reguliere kinderen de juiste aandacht en ouder zorg te geven. Kost erg veel tijd.”

Ve-aanbieder uit G-overig, landelijke not-for-profit kinderopvangorganisatie

“De gemeente vergoedt niet de kwaliteitskosten en extra kosten voor huisvesting. Krijgen alleen de kosten per uur vergoed voor de ouders.”

Ve-aanbieder uit G-overig, lokale not-for-profit kinderopvangorganisatie

“Het genoemde bedrag blijft een aantal jaar staan en krijgt geen inflatiecorrectie.”

Ve-aanbieder uit G40, lokale ve-aanbieder not-for-profit kinderopvangorganisatie

“Met name voor de zwaarbelaste locaties met veel peuters met een ve-indicatie zijn meer middelen nodig. Dit is ook onderwerp van gesprek met de gemeente.”

Ve-aanbieder uit G40, regionale profit kinderopvangorganisatie

“De kosten voor hercertificering of opleiding nieuwe ve-leidsters kunnen hier niet van betaald worden. Ook ondersteuning in ve-materiaal bijv. jaarlijks een verteltas, met inhoud, voor een aantal kinderen zou erg fijn zijn.”

Ve-aanbieder uit G-overig, regionale profit kinderopvangorganisatie

“Peuteropvang kost relatief veel i.v.m. extra overleggen en inzet buiten de openingsuren (voorbereiding etc.). Ook scholingseisen voor vve-opleidingen en het bijscholen vergen extra financiële bijdragen.”

Ve-aanbieder uit G-overig, regionale not-for-profit kinderopvangorganisatie

“Voor diverse trainingen moet er door ons extra personeel ingezet worden, deze uren komen voor onze rekening. Niet-kindgebonden uren komt voor onze rekening, materialen die extra nodig zijn komen voor onze rekening.”

Ve-aanbieder uit G-overig, regionale profit kinderopvangorganisatie

“Door de inflatie en dadelijk de verhoging van de salarissen (cao), maar ook doordat de gemeente een extra eis heeft toegevoegd, worden de medewerkers duurder om in te zetten en wordt er meer van ze gevraagd. Die extra eis is niet landelijk bepaald dus in bijvoorbeeld X of Y hebben ze misschien deze extra

eis niet. Die pedagogisch medewerkers hoeven dus geen extra scholing te volgen en zijn dus ook geen extra kosten kwijt voor die scholing maar ook voor de uren dat de medewerkers de scholing volgen.”

Ve-aanbieder uit G-overig, lokale profit kinderopvangorganisatie

“Ve vraagt veel scholing en deskundigheidsbevordering. Dat wordt maar deels vergoed uit de ve-middelen. De rest leggen we zelf bij.”

Ve-aanbieder uit G-overig, regionale profit kinderopvangorganisatie

“Het hangt van heel veel diverse factoren af of de subsidie kostendekkend is. De ene periode zal dat wel zo zijn, de andere minder. Zijn er nieuwe medewerkers? Die hebben veel meer begeleiding nodig dan iemand die al jaren meedraait op een ve-groep. Hoe betrokken zijn ouders en hoeveel tijd/moeite kost het om ouders dan mee te krijgen in betrokkenheid/ontwikkeling. Hoe makkelijk is doorgaande lijn te realiseren? Is de pedagogisch medewerker al handig in KIJK!, ons observatiesysteem/registratiesysteem waar we mee werken. Welk bewijs heeft de nieuwe pedagogisch medewerker m.b.t. vve? Als het een startbewijs is, heeft diegene nog een hele inhoudelijke ontwikkeling door te maken m.b.t. het programma dat wij gebruiken: Startblokken. Dat kost allemaal tijd.”

Ve-aanbieder uit G40, lokale profit kinderopvangorganisatie

Een deel van de ve-aanbieders voert de kleinschaligheid op als reden waarom het budget net niet toereikend is.

“Eisen die worden gesteld aan ve zijn voor onze kleine kinderopvangorganisatie eigenlijk te veel gevraagd, met maar (ongeveer) één doelgroeppeuter per jaar.”

Ve-aanbieder uit G-overig, lokale profit kinderopvangorganisatie

“Wij zijn een kleinschalig kinderdagverblijf met dit jaar maar één vve-peuter. Voor één peuter krijgen wij subsidie van de gemeente. Dit is niet toereikend om alle kosten die vve met zich meebrengt (uren beleidsmedewerker en coach vve, extra materialen, scholing enz.) te bekostigen.”

Ve-aanbieder uit G-overig, lokale profit kinderopvangorganisatie

Tot slot laten we een groep ve-aanbieders aan het woord die het gemeentelijk budget voor het verzorgen van een ve-aanbod volstrekt ontoereikend vinden. Ze geven vaak aan dat de uitvoering van ve veel tijd en dus geld kost.

“Door het hoge aantal doelgroeppeuters binnen onze locaties kunnen wij niet optimaal plannen waardoor er een lagere bezetting is. Daarnaast hebben wij relatief veel zorgkinderen (zowel doelgroep als niet-doelgroep). Dit vereist extra inzet van zorgcoördinatie en ve-coördinatie. Ook gesprekken met ouders en in het kader van de doorgaande lijn met scholen, vergt veel extra uren van pedagogisch medewerkers en ondersteuners op de groepen.”

Ve-aanbieder uit G40, regionale not-for-profit kinderopvangorganisatie

“Als we het goed willen doen, zou er extra ondersteuning op een groep moeten zijn. Daarnaast vergt een goede observatie en registratie en het maken en vervolgens uitvoering van een handelingsplan steeds opnieuw scholing (vaak nieuwe medewerkers). Deze activiteiten kosten ook veel tijd, dus geld, naast de uren op de groep.”

Ve-aanbieder uit G-overig, lokale not-for-profit kinderopvangorganisatie

“De subsidie dekt alleen een deel van de kosten. De uren die gemaakt worden voor o.a. warme overdracht, extra oudercontacten, ouderparticipatie, bij- en nascholing worden niet gedekt.”

Ve-aanbieder uit G-overig, lokale profit kinderopvangorganisatie

“Er is veel meer nodig voor coaching (uurtarief is met 37% gestegen), begeleiding van zorgkinderen, ouderbetrokkenheid, huisvesting en onderhoud en activiteiten. Vooral nu de inflatiecijfers steeds hoger aantikken.”

Ve-aanbieder uit de G4, lokale profit kinderopvangorganisatie

“Doordat er veel ve-kinderen zijn en pedagogisch medewerkers veel meer werk krijgen (administratief, begeleidend) zijn zij druk bezig om deze kinderen te begeleiden. Binnen de uren die hiervoor staan, krijgen zij dit werk lang niet altijd af. De medewerkers doen veel in eigen tijd.”

Ve-aanbieder uit G-overig, lokale profit kinderopvangorganisatie

“Hoge opleidingskosten nieuwe medewerkers, extra opleidingskosten jaarlijkse bijscholing, veel extra werk in het bijwonen van gemeente overleggen, zorgoverleggen, extra werkuren i.v.m. tutoring en extra toetsten en verslagen doelgroepkinderen, op dit moment maar één ve-kindje, waar wij subsidie voor ontvangen maar moeten wel twee nieuwe medewerkers opleiden nadat de vorige is gestopt.”

Ve-aanbieder uit G40, lokale profit kinderopvangorganisatie

“Er zijn meer uren nodig voor gesprekken met ouders, voor voorlichting, voor samenwerking met externen en voor het leveren van maatwerk en voor het voldoen aan de ve-registratieverplichting (verplichte methode).”

Ve-aanbieder uit G-overig, lokale profit kinderopvangorganisatie

Tot slot is in een aanvullende analyse nagegaan of het oordeel van de ve-aanbieders over de toereikendheid van het budget geobjectiveerd kan worden op basis van het maximum uurtarief voor ve dat de gemeente toepast in de subsidieregeling.

Tabel 4.19 Relatie oordeel toereikendheid budget van gemeente en maximum uurtarief voor ve naar gemeentegrootte (n=168)

	Gemiddelde (sd) (n)
Ja, het is meer dan toereikend	€ 9,10 (€ 0,92) (n=12)
Ja, het is precies toereikend	€ 9,85 (€ 1,49) (n=76)
Nee, het is (net) niet toereikend	€ 9,50 (€ 1,12) (n=55)
Nee, het is volstrekt niet toereikend	€ 9,46 (€ 1,42) (n=25)

Opvallend is dat de relatief kleine groep ve-aanbieders die het meest positief is over de toereikendheid van het budget vanuit de gemeente voor ve, tegelijk het laagste maximum uurtarief per kind ontvangt. Mogelijk komen zij wel uit met de gemeentelijke ve-subsidie. Voor de overige drie oordeelcategorieën is er wel degelijk een relatie: hoe hoger het objectieve maximum uurtarief, des te positiever de ve-aanbieders zijn over de toereikendheid van het gemeentelijk budget.

4.3 Kostprijs en opbouw van de kosten bij voorschoolse educatie

De volgende tabellen geven inzicht in de kostprijs en opbouw van de kosten van ve bij de ve-aanbieders.³⁸ Voor de goede orde: De kostprijs van ve is meestal een hoger bedrag dan het tarief dat aan ouders wordt gevraagd waarover in de hiernavolgende paragraaf 5.4 wordt geschreven. Ve is in de uitvoering vaak duurder vanwege de hogere wettelijke kwaliteitseisen, zoals de extra ve-scholing van pedagogisch medewerkers, werken met een vve-programma, stimulering van ouderbetrokkenheid, samenwerking en afstemming met het basisonderwijs en deelname aan gemeentelijk overleg.

Eerst is gevraagd of de informanten van de ve-aanbieders zicht hebben op de kostprijs. De tabel wijst uit dat veel informanten van ve-aanbieders (82%) geen weet hebben van de actuele kostprijs van ve.

Tabel 4.20 Schatting van de huidige kostprijs van één uur ve per kind naar gemeentegrootte (n=211)

Gemeentegrootte	G4 (n=18)	G40 (n=41)	G-overig (n=152)	Totaal
Nee, weet niet/geen zicht op	13 (72%)	34 (82%)	125 (82%)	172 (82%)
Ja	5 (28%)	7 (17%)	27 (18%)	39 (19%)

Vooral bij de informanten van ve-aanbieders uit de G40 en G-overig ontbreekt het zicht op de kostprijs van ve.³⁹

De betrekkelijk kleine groep van 39 ve-aanbieders (19%) die wel weet wat ongeveer de kostprijs van één uur ve per kind is binnen hun organisatie, is gevraagd naar de hoogte ervan. Van de meeste ve-aanbieders hebben we dus geen inzicht in de kostprijs van één uur ve. Daarom moeten we heel voorzichtig zijn met de interpretatie en generalisatie van onderstaande financiële gegevens. De volgende cijfers zijn slechts een indicatie van de kostprijs. Omdat de groep ve-aanbieders betrekkelijk klein is, splitsen we de financiële cijfers van de ve-aanbieders niet uit naar gemeentegrootte.

Tabel 4.21 Geschatte kostprijs van één uur ve per kind (n=35)

	Minimum	Maximum	M (SD)
Kostprijs van één uur ve per kind	€ 8,50	€ 15,41	€ 10,54 (€ 1,80)

³⁸ Dit onderdeel heeft alleen betrekking op informatie van de ve-aanbieders.

³⁹ In de beschrijving van de praktijkvoorbeelden (aanpalende rapportage) laten we nader licht werpen op de relatie tussen de inzet van financiën vanuit de gemeente en toegankelijkheid, bereik, aanbod, kwaliteit en opbrengsten van ve.

De laagste kostprijs van één uur ve is gelijk aan het maximum fiscaal tarief dat de rijksoverheid vergoedt. Maar de hoogste kostprijs van één uur ve ligt hier aanzienlijk boven (bijna € 7,00). Gemiddeld is de kostprijs van één uur ve meer dan twee euro hoger dan de landelijke vergoeding. Nogmaals, het betreft hier slechts indicatieve bedragen, want de meeste informanten van de ve-aanbieders hebben hierover geen gegevens verstrekt.

Hoe is deze kostprijs van één uur ve opgebouwd? Wat zijn de kostenposten en hoe zijn deze verdeeld? Ook hier is gevraagd naar een goede schatting. Gezien de betrekkelijk kleine aantallen ve-aanbieders, moeten we opnieuw heel voorzichtig zijn bij het trekken van conclusies.

Tabel 4.22 Opbouw kosten van kostprijs van één uur ve, opgeteld 100% (n=33)

	M (SD)
Personele kosten pm'ers (mbo-niveau)	55% (19%)
Huisvesting	9% (6%)
Personele kosten pbm'er/coach vanuit Wet IKK en ve (hbo-niveau)	8% (5%)
Overhead (organisatie, overleg gemeente e.d.)	7% (6%)
Opleiding en scholing personeel	5% (4%)
Niet-groepsgebonden taakuren pm'ers	5% (4%)
Activiteiten t.b.v. uitvoering ve	4% (4%)
Ziektevervang	4% (4%)
Risico opslag	2% (2%)
Overig	10% (22%)

Indicatieve, dus niet-representatieve cijfers, laten zien dat de grootste kostenpost bij de ve-aanbieders wordt gevormd door de personele kosten van de pedagogisch medewerkers. Dit omvat 55 procent van de kosten. Op grote afstand gevolgd door 'overig' (10%), huisvesting (9%), personele kosten van pedagogisch beleidsmedewerkers/coaches in de ve (8%) en overhead (7%). Andere kostenposten als opleiding en scholing van personeel en niet-groepsgebonden taakuren van pedagogisch medewerkers zijn gelijk aan of kleiner dan vijf procent.

4.4 Ouderbijdragen

Bij ve kunnen ouders van reguliere peuters en doelgroeppeuters die geen recht hebben op kinderopvangtoeslag vaak een tegemoetkoming in de kosten krijgen. Deze tegemoetkoming in de ouderbijdragen kan via de ve-aanbieders lopen of rechtstreeks van de gemeente. De bedoeling hiervan is dat ouders daardoor lagere kosten hebben aan het gebruik van ve. Dit kan een positieve uitwerking hebben op het bereik van doelgroeppeuters.

Gemeenten

Eerst is de gemeenten gevraagd of zij de ve-aanbieders voor bepaalde groepen ouders van peuters een tegemoetkoming bieden in de ouderbijdragen.

Tabel 4.23 Tegemoetkoming in de ouderbijdragen van gemeente voor bepaalde groepen ouders en peuters naar gemeentegrootte (n=207)

Gemeentegrootte	G4 (n=3)	G40 (n=26)	G-overig (n=178)	Totaal
Ja	2 (67%)	18 (69%)	112 (63%)	132 (64%)
Nee	1 (33%)	5 (19%)	54 (30%)	60 (29%)
Nee, de gemeente keert dit rechtstreeks uit aan de betreffende ouders	0 (0%)	3 (12%)	12 (7%)	15 (7%)

De gemeenten die zeggen dat zij ve-aanbieders of ouders rechtstreeks een tegemoetkoming bieden in de ouderbijdragen, is gevraagd welke groepen ouders en peuters een tegemoetkoming krijgen.

Tabel 4.24 Groepen ouders en peuters die een tegemoetkoming in de ouderbijdragen krijgen van gemeente (n=147) (meerdere antwoorden mogelijk)

Gemeentegrootte	G4 (n=2)	G40 (n=21)	G-overig (n=124)	Totaal
Niet-kinderopvangtoeslaggerechtigde ouders van doelgroeppeuters	2 (100%)	18 (86%)	109 (88%)	129 (88%)
Niet-kinderopvangtoeslaggerechtigde ouders van reguliere peuters	2 (100%)	13 (62%)	82 (66%)	97 (66%)
Kinderen met een sociaal-medische indicatie (SMI)	1 (50%)	11 (52%)	72 (58%)	84 (57%)
Kinderopvangtoeslaggerechtigde ouders van doelgroeppeuters	2 (100%)	8 (38%)	69 (56%)	79 (54%)
Kinderopvangtoeslaggerechtigde ouders van reguliere peuters	0 (0%)	2 (10%)	21 (17%)	23 (16%)
Weet niet/geen zicht op	0 (0%)	1 (5%)	5 (4%)	6 (4%)

Hoe wordt de hoogte van de eigen bijdrage van ouders bepaald voor de deelname van hun peuter aan het ve-aanbod in de gemeente? N.B. verschillende groepen ouders en peuters kunnen op diverse manieren een eigen bijdrage betalen.

Tabel 4.25 Bepaling van hoogte van ouderbijdragen bij ve (n=207) (meerdere antwoorden mogelijk)

Gemeentegrootte	G4 (n=3)	G40 (n=26)	G-overig (n=179)	Totaal (n=208)
Ouders betalen een inkomensafhankelijke ouderbijdrage op grond van de VNG Adviestabel ouderbijdrage peuteropvang 2022	0 (0%)	17 (65%)	84 (47%)	101 (49%)
Ouders betalen een inkomensafhankelijke ouderbijdrage op grond van de landelijke Tabel kinderopvangtoeslag 2022	3 (100%)	7 (27%)	61 (34%)	71 (34%)
Ouders betalen géén enkele ouderbijdrage (volledig 'gratis' ve-aanbod voor peuters, vgl. 'algemeen toelatingsrecht' en 'voorschool als basisvoorziening')	1 (33%)	2 (8%)	10 (6%)	13 (6%)
Ouders betalen een inkomensafhankelijke ouderbijdrage op grond van een afwijkende tabel die is gebaseerd op de VNG Adviestabel ouderbijdrage peuteropvang 2022 (bijv. lagere eigen bijdrage voor de allerlaagste inkomensgroepen vanwege armoedebeleid)	0 (0%)	1 (4%)	11 (6%)	12 (6%)
Ouders betalen een inkomensafhankelijke ouderbijdrage (bijv. een tabel die jaarlijks door de gemeente jaarlijks wordt verstrekt)	0 (0%)	0 (0%)	7 (4%)	7 (3%)
Dit verschilt per ve-aanbieder	0 (0%)	0 (0%)	8 (5%)	8 (4%)
Weet niet/geen zicht op	0 (0%)	1 (4%)	8 (5%)	9 (4%)
Anders, nl.	1 (33%)	6 (23%)	20 (11%)	27 (13%)

Bij de categorie 'anders' gaven gemeenten vooral aan dat er gratis dagdelen zijn voor doelgroeppeuters, of dat er geen ouderbijdrage is voor ouders die onder SMI of het armoedebeleid vallen of in de asielopvang verblijven.

Vervolgens is alle gemeenten gevraagd of er groepen ouders en peuters zijn die bij ve 'gratis' uren of dagdelen krijgen waarover ze geen eigen bijdrage hoeven te betalen.

Tabel 4.26 'Gratis' uren of dagdelen voor groepen ouders en peuters naar gemeentegrootte (n=207) (meerdere antwoorden mogelijk)

Gemeentegrootte	G4 (n=3)	G40 (n=26)	G-overig (n=178)	Totaal
Ja, ouders van doelgroeppeuters	2 (67%)	25 (96%)	125 (70%)	152 (73%)
Ja, ouders van reguliere peuters	0 (0%)	3 (12%)	14 (8%)	17 (8%)
Nee, alle ouders betalen voor alle afgenomen uren voor hun peuters	1 (33%)	2 (8%)	54 (30%)	57 (28%)

De gemeenten die ouders van doelgroeppeuters 'gratis' uren of dagdelen bieden waarover ze geen eigen bijdrage hoeven te betalen, is gevraagd voor welk deel van de ve-uren de ouders van doelgroeppeuters geen eigen ouderbijdrage hoeven te betalen. De resultaten zijn weergegeven in tabel 4.27. De helft van de dagdelen of uren komt het meest voor. Eén op de 11 gemeenten biedt ve volledig gratis aan. Bij 'anders' gaven gemeenten onder meer aan

dat er pas gratis dagdelen zijn als over de eerste uren wel een bijdrage is betaald, en dat gratis ve alleen beschikbaar is voor ouders met een minimuminkomen.

Tabel 4.27 Voor welk deel 'gratis' uren of dagdelen voor ouders van doelgroeppeuters (n=152)

Gemeentegrootte	G4 (n=2)	G40 (n=25)	G-overig (n=125)	Totaal
Voor de helft van de dagdelen/uren bij ve (bijv. '2 van de 4 dagdelen zijn gratis')	0 (0%)	16 (64%)	84 (67%)	100 (66%)
Voor alle dagdelen/uren bij ve (bijv. 'gratis 4 dagdelen per week van 4 uur, ofwel 640 uur per jaar')	0 (0%)	1 (4%)	12 (10%)	13 (9%)
Voor minder dan de helft van de dagdelen/uren bij ve (bijv. 'alleen het 4e dagdeel is gratis, de overige 3 dagdelen	0 (0%)	3 (12%)	5 (4%)	8 (5%)
Voor meer dan de helft van de dagdelen/uren bij ve (bijv. '3 van de 4 dagdelen per week zijn gratis, alleen het 4e dagdeel	0 (0%)	1 (4%)	7 (6%)	8 (5%)
Anders, nl.	2 (100%)	4 (16%)	17 (14%)	23 (15%)

Het handjevol gemeenten dat ouders van reguliere peuters 'gratis' uren of dagdelen bieden waarover ze geen eigen bijdrage hoeven te betalen, is dezelfde vraag voorgelegd. Hier werd onder 'anders' aangegeven dat het om de eerste acht uur gaat, of alleen gratis is voor ouders in de laagste inkomenscategorie of in schuldsanering.

Tabel 4.28 Voor welk deel 'gratis' uren of dagdelen voor ouders van reguliere peuters (n=15)

	Aantal (%)
Voor de helft van de dagdelen/uren bij ve (bijv. '1 van de 2 dagdelen is gratis')	7 (40%)
Voor minder dan de helft van de dagdelen/uren bij ve (bijv. 'alleen het 3e dagdeel is gratis, de overige 2 dagdelen	1 (7%)
Anders, nl.	8 (53%)

Ve-aanbieders

Krijgen ouders een tegemoetkoming in de kosten bij ve van de gemeente? Zo ja, voor welke groepen ouders en peuters?

Tabel 4.29 Tegemoetkoming in de ouderbijdragen van gemeente voor bepaalde groepen ouders en peuters naar gemeentegrootte (n=208)

Gemeentegrootte	G4 (n=18)	G40 (n=40)	G-overig (n=150)	Totaal
Ja	11 (61%)	25 (63%)	124 (83%)	160 (77%)
Nee, de gemeente keert dit rechtstreeks uit aan de betreffende ouders	3 (17%)	4 (10%)	16 (11%)	23 (11%)
Nee	4 (22%)	11 (28%)	10 (7%)	25 (12%)

Te zien in de tabel is dat kleinere gemeenten (83%) vaker een tegemoetkoming in de ouderbijdragen voor bepaalde groepen ouders en peuters uitkeren aan ve-aanbieders dan grotere gemeenten (G4=61% en G40=63%), aldus de ve-aanbieders zelf. Voor een betrekkelijk klein aantal gemeenten (11%) zeggen de ve-aanbieders dat gemeenten dit rechtstreeks uitkeren aan de betreffende ouders.

Als we iets dieper in de cijfers duiken, dan valt het op dat regionale en lokale kinderopvangorganisaties vaker rapporteren dat ze een tegemoetkoming krijgen van de

gemeenten voor bepaalde groepen ouders en peuters: beide 78 versus 64 procent voor de landelijke kinderopvangorganisaties. Landelijke kinderopvangorganisaties rapporteren vaker dan regionale en lokale kinderopvangorganisaties dat de gemeente de tegemoetkoming in de ouderbijdragen direct doorgeeft aan de ouders zelf (respectievelijk 27% 12% en 10%). Daar komt bij dat not-for-profit kinderopvangorganisaties vaker dan profit kinderopvangorganisaties een directe tegemoetkoming krijgen van de gemeente (86% versus 71%). Uitkeren aan de betreffende ouders zien we daarentegen vaker bij profit kinderopvangorganisaties (14% versus 6%).

De ve-aanbieders krijgen van gemeenten voor meerdere groepen ouders en peuters een tegemoetkoming in de ouderbijdragen, zo blijkt uit de volgende tabel.

Tabel 4.30 Groepen ouders en peuters die een tegemoetkoming in de ouderbijdragen krijgen van gemeente naar gemeentegrootte (n=183) (meerdere antwoorden mogelijk)

Gemeentegrootte	G4 (n=14)	G40 (n=29)	G-overig (n=140)	Totaal
Niet-kinderopvangtoeslaggerechtigde ouders van doelgroeppeuters	11 (79%)	19 (66%)	116 (83%)	148 (80%)
Niet-kinderopvangtoeslaggerechtigde ouders van reguliere peuters	5 (36%)	18 (62%)	103 (74%)	126 (69%)
Kinderen met een sociaal-medische indicatie (SMI)	8 (57%)	15 (52%)	82 (59%)	105 (57%)
Kinderopvangtoeslaggerechtigde ouders van doelgroeppeuters	3 (21%)	13 (45%)	58 (41%)	74 (40%)
Kinderopvangtoeslaggerechtigde ouders van reguliere peuters	0 (0%)	2 (7%)	11 (8%)	13 (7%)
Weet niet/geen zicht op	1 (7%)	4 (14%)	5 (4%)	10 (6%)

Het algemene beeld is dat ve-aanbieders vooral voor niet-kot ouders van doelgroeppeuters een tegemoetkoming in de ouderbijdragen ontvangen (80%). Bij ve-aanbieders uit de G-overig komt dit het vaakst voor (83%). Dit wordt gevolgd door de niet-kot ouders van reguliere peuters (de zogeheten 'Asscher-peuters') (69%), wat beduidend vaker voorkomt onder ve-aanbieders uit de G-overig (74%) dan uit de G40 (62%) en G4 (36%). Ook voor kinderen met een SMI ontvangen ve-aanbieders betrekkelijk vaak een tegemoetkoming in de ouderbijdragen (57%). Voor deze groep ouders en peuters doen zich geen verschillen naar gemeentegrootte. Hoe zit dat met de kot-ouders van reguliere peuters? Hier zien we dat alleen de ve-aanbieders in G40 (7%) en G-overig (8%) een tegemoetkoming krijgen in de ouderbijdragen van hun gemeenten.

Over de gehele linie bekeken lijkt het erop dat de ve-aanbieders uit de G-overig het meest vaak een tegemoetkoming krijgen in de ouderbijdragen.

Er zijn vooral verschillen gevonden voor kinderopvangorganisaties van diverse omvang (landelijk, regionaal en lokaal). Er zijn minder verschillen naar type kinderopvangorganisatie (profit en not-for profit). Gemeenten van regionale en lokale kinderopvangorganisaties geven vaker dan gemeenten van landelijke kinderopvangorganisaties een tegemoetkoming voor niet-kot ouders van doelgroeppeuters (respectievelijk 82%, 80% en 60%).

Ook geven gemeenten van regionale en lokale kinderopvangorganisaties vaker dan gemeenten van landelijke kinderopvangorganisaties een tegemoetkoming voor kot-gerechtigde ouders van doelgroeppeuters: respectievelijk 53, 37 en 30 procent.

Wat betreft de niet-kot ouders van reguliere peuters (de groep waar de zogeheten 'Asscher-middelen' voor zijn bedoeld) zien we min of meer eenzelfde patroon. Gemeenten van regionale en lokale kinderopvangorganisaties geven vaker een tegemoetkoming in de ouderbijdragen dan gemeenten van landelijke kinderopvangorganisaties: respectievelijk 69, 71 en 40 procent. Profit kinderopvangorganisaties ontvangen vaker dan not-for-profit kinderopvangorganisaties van hun gemeenten een tegemoetkoming voor kinderen met een SMI (62% versus 51%).

De hoogte van de eigen bijdrage van ouders bij ve kan op verschillende manieren worden bepaald. Bedenk hierbij dat verschillende groepen ouders en peuters op diverse manieren een eigen bijdrage kunnen betalen.

De inhoud van onderstaande tabel laat zien dat bij de meeste ve-aanbieders (49%) ouders een inkomensafhankelijke ouderbijdrage betalen op basis van de *VNG Adviestabel ouderbijdrage peuteropvang 2022*. Dit komt vooral voor bij ve-aanbieders uit de G40 (54%) en G-overig (51%), maar duidelijk minder vaak bij ve-aanbieders uit de G4 (17%). Daar wordt vaker de landelijke *Tabel kinderopvangtoeslag 2022* gehanteerd voor bepaling van de hoogte van de inkomensafhankelijke ouderbijdrage (33%). Een inkomensafhankelijke ouderbijdrage wordt ook nog steeds toegepast (bij 13% van de ve-aanbieders).

Tabel 4.31 Bepaling van hoogte van ouderbijdragen bij ve (n=208)

Gemeentegrootte	G4 (n=18)	G40 (n=41)	G-overig (n=149)	Totaal
Ouders betalen een inkomensafhankelijke ouderbijdrage o.g.v. de <i>VNG Adviestabel ouderbijdrage peuteropvang 2022</i>	3 (17%)	22 (54%)	76 (51%)	101 (49%)
Ouders betalen een inkomensafhankelijke ouderbijdrage o.g.v. de landelijke <i>Tabel kinderopvangtoeslag 2022</i>	6 (33%)	8 (20%)	24 (16%)	38 (18%)
Ouders betalen een inkomensafhankelijke ouderbijdrage (bijv. een tabel die jaarlijks door de gemeente jaarlijks wordt verstrekt)	4 (22%)	3 (7%)	19 (13%)	26 (13%)
Ouders betalen een inkomensafhankelijke ouderbijdrage o.g.v. een afwijkende tabel die is gebaseerd op de <i>VNG Adviestabel ouderbijdrage peuter-opvang 2022</i> (bijv. lagere eigen bijdrage voor de allerlaagste inkomensgroepen vanwege armoedebeleid)	0 (0%)	3 (7%)	3 (2%)	6 (3%)
Ouders betalen géén enkele ouderbijdrage (volledig 'gratis' ve-aanbod voor peuters, vgl. 'algemeen toelatingsrecht' en 'voorschool als basisvoorziening')	0 (0%)	0 (0%)	3 (2%)	3 (1%)
Dat is verschillend per ve-locatie binnen deze gemeente	1 (6%)	0 (0%)	2 (1%)	3 (1%)
Weet niet/geen zicht op	4 (22%)	4 (10%)	14 (9%)	22 (11%)
Anders, nl.	0 (0%)	1 (2%)	8 (5%)	9 (4%)

Regionale en lokale kinderopvangorganisaties melden vaker dan landelijke kinderopvangorganisaties dat hun ouders overeenkomstig de inkomensafhankelijke ouderbijdrage op basis van de *VNG Adviestabel ouderbijdrage peuteropvang 2022* betalen (respectievelijk 57%, 47% en 36%).

De inkomensafhankelijke ouderbijdrage zien we met name terug bij lokale kinderopvangorganisaties (17%). Bij landelijke kinderopvangorganisaties komt dit een enkele keer voor (9%), maar bij regionale kinderopvangorganisaties komt deze in het geheel niet (meer) voor.

Bij profit kinderopvangorganisaties komt de inkomensafhankelijke ouderbijdrage op basis van de landelijke *Tabel kinderopvangtoeslag 2022* vaker voor dan bij not-for-profit kinderopvangorganisaties (23% versus 14%). Ook de inkomensafhankelijke ouderbijdrage wordt vaker toegepast bij profit kinderopvangorganisaties: 15 versus 8 procent.

Ve-aanbieders die andere opties hebben ingevuld, zeggen vooral dat er meerdere manieren naast elkaar bestaan:

<i>“Ouders die voor kinderopvangtoeslag in aanmerking komen betalen via de kinderopvangtoeslagtabel, andere ouders via VNG Adviestabel.”</i> Ve-aanbieder uit G-overig, lokale not-for-profit kinderopvangorganisatie <i>“Kot en vve en niet-kot op basis van belastingtabel, niet-kot en vve op basis van VNG Adviestabel.”</i> Ve-aanbieder uit G-overig, regionale not-for-profit kinderopvangorganisatie <i>“Of ouders betalen een inkomensafhankelijke bijdrage of een bijdrage van € 10,00 per maand als ouders de kosten voor de peuteropvang niet kunnen betalen.”</i> Ve-aanbieder uit G-overig, lokale profit kinderopvangorganisatie
--

Zijn er groepen ouders en peuters die bij ve ‘gratis’ uren/dagdelen krijgen, waarover ze geen eigen bijdrage hoeven te betalen?

Tabel 4.32 ‘Gratis’ uren of dagdelen voor groepen ouders en peuters naar gemeentegrootte (n=213) (meerdere antwoorden mogelijk)

Gemeentegrootte	G4 (n=18)	G40 (n=41)	G-overig (n=154)	Totaal
Ja, ouders van doelgroeppeuters	8 (44%)	29 (71%)	106 (69%)	143 (67%)
Ja, ouders van reguliere peuters	0 (0%)	4 (10%)	7 (5%)	11 (5%)
Nee, alle ouders betalen voor alle afgenomen uren voor hun peuters	10 (56%)	11 (27%)	41 (27%)	62 (29%)

De inhoud van de tabel maakt duidelijk dat lang niet alle ve-aanbieders ‘gratis’ uren of dagdelen kunnen schenken aan ouders van doelgroeppeuters (67%), maar dit komt beduidend vaker voor bij ve-aanbieders in de G40 (71%) en G-overig (69%) dan bij ve-aanbieders in de G4 (44%). Bij ve-aanbieders uit de G4 komt het aanzienlijk vaker voor dan bij ve-aanbieders uit de

G40 en G-overig dat alle ouders voor alle afgenomen uren voor hun peuters moeten betalen: respectievelijk 56, 27 en 27 procent.

Bij landelijke kinderopvangorganisatie is er vaker sprake van gratis uren of dagdelen voor ouders van doelgroeppeuters dan bij regionale en lokale kinderopvangorganisaties. De percentages zijn respectievelijk 82, 72 en 64 procent. En bij not-for-profit ve-aanbieders komt dit vaker voor dan bij profit kinderopvangorganisaties: 74 versus 62 procent. In vergelijking met landelijke en regionale kinderopvangorganisaties zien we bij lokale kinderopvangorganisaties vaker dat alle ouders voor alle uren moeten betalen (respectievelijk 18%, 24% en 32%). Bij profit kinderopvangorganisaties komt dit vaker voor dan bij not-for-profit kinderopvangorganisaties: 34 versus 23 procent.

De ve-aanbieders die hiervoor hebben aangegeven dat ouders van doelgroeppeuters een deel van de uren/dagdelen niet zelf hoeven te betalen, is gevraagd voor welk deel dit opgaat.

Uit de volgende tabel blijkt dat in veruit de meeste gevallen (bij 78% van de ve-aanbieders) de helft van de dagdelen/uren bij ve 'gratis' wordt geschonken aan de ouders van doelgroeppeuters, bij ve-aanbieders uit zowel de G4 (75%), G40 (66%) als G-overig (82%). Alleen bij ve-aanbieders uit de G40 en G-overig komt op bescheiden schaal voor dat ouders van doelgroeppeuters zelf helemaal geen kosten hebben bij deelname aan ve (respectievelijk 7% en 4%).

Tabel 4.33 Voor welk deel 'gratis' uren of dagdelen voor ouders van doelgroeppeuters (n=142)

Gemeentegrootte	G4 (n=8)	G40 (n=29)	G-overig (n=105)	Totaal
Voor minder dan de helft van de dagdelen/uren bij ve (bijv. 'alleen het 4e dagdeel is gratis, de overige 3 dagdelen moeten worden betaald')	1 (13%)	6 (21%)	7 (7%)	14 (10%)
Voor de helft van de dagdelen/uren bij ve (bijv. '2 van de 4 dagdelen zijn gratis')	6 (75%)	19 (66%)	86 (82%)	111 (78%)
Voor meer dan de helft van de dagdelen/uren bij ve (bijv. '3 van de 4 dagdelen per week zijn gratis, alleen het 4e dagdeel moet worden betaald')	0 (0%)	1 (3%)	5 (5%)	6 (4%)
Voor alle dagdelen/uren bij ve (bijv. 'gratis 4 dagdelen per week van 4 uur, ofwel 640 uur per jaar')	0 (0%)	2 (7%)	4 (4%)	6 (4%)
Anders, nl.	1 (13%)	1 (3%)	3 (3%)	5 (4%)

Zijn er verschillen naar relevante achtergrondkenmerken? Jazeker. Bij regionale kinderopvangorganisaties komt het gemiddeld vaker voor dan bij landelijke en lokale kinderopvangorganisaties dat ouders van doelgroeppeuters voor de helft van de dagdelen/uren betalen: 85, 75 en 76 procent. Bij profit kinderopvangorganisaties komt het vaker voor dan bij not-for-profit kinderopvangorganisaties dat ouders van doelgroeppeuters voor minder dan de helft van de dagdelen/uren bij ve moeten betalen (15% versus 5%). Omgekeerd zien we dat bij not-for-profit kinderopvangorganisaties ouders van doelgroeppeuters vaker alleen voor de helft van de dagdelen/uren bij ve hoeven te betalen dan bij profit kinderopvangorganisaties (84% versus 71%).

Een paar ve-aanbieders komen met afwijkende situaties ('anders'). In het eerste geval worden er extra kosten gemaakt door de ouders, in de overige twee gevallen worden ouders van doelgroeppeuters met de allerlaagste inkomens juist volledig ontzien.

<i>"Twee van de vier dagdelen zijn vergoed tot € 8,50 per uur. Ons uurtarief ligt daarboven, dus de ouders betalen daar nog een eigen bijdrage over."</i> Ve-aanbieder uit G40, lokale profit ve-aanbieder <i>"Beneden een inkomen van € 23.000 betalen ouders zonder recht op kot geen bijdrage, daarboven betalen alle ouders (wel doelgroep, geen doelgroep) een inkomensafhankelijke bijdrage."</i> Ve-aanbieder uit G-overig, regionale profit kinderopvangorganisatie <i>"Ouders welke in de eerste inkomenstabel vallen van de VNG tabel betalen geen eigen bijdrage."</i> Ve-aanbieder uit G-overig, regionale not-for-profit kinderopvangorganisatie
--

Een klein aantal ve-aanbieders dat ook ouders van reguliere peuters 'gratis' uren of dagdelen namens de gemeente biedt waarover ze geen eigen bijdrage hoeven te betalen, is dezelfde vraag voorgelegd. Uitsplitsing naar gemeentegrootte is hier van weinig nut vanwege de kleine aantallen).

Tabel 4.34 Voor welk deel 'gratis' uren of dagdelen voor ouders van reguliere peuters (n=7)

	Aantal (%)
Voor minder dan de helft van de dagdelen/uren bij ve (bijv. 'alleen het 3e dagdeel is gratis, de overige 2 dagdelen moeten worden betaald')	1 (14%)
Voor de helft van de dagdelen/uren bij ve (bijv. '1 van de 2 dagdelen is gratis')	3 (43%)
Voor meer dan de helft van de dagdelen/uren bij ve (bijv. '2 van de 3 dagdelen per week zijn gratis, alleen het 3e dagdeel moet worden betaald')	1 (14%)
Voor alle dagdelen/uren bij ve (bijv. 'gratis 3 dagdelen per week van 3,5 uur')	1 (14%)
Anders, nl.	1 (14%)

De ve-aanbieders die ook 'gratis' uren of dagdelen geven aan reguliere peuters geven aan dat het meestal de helft van het aantal uren/dagdelen betreft (43%).

De ene ve-aanbieder (uit G-overig, lokale kinderopvangorganisatie) die wat anders heeft ingevuld, zegt dat dit inkomensafhankelijk is.

De ve-aanbieders is vervolgens naar het tarief van door de gemeente gesubsidieerde ve per uur. Wat vragen ze aan ouders?

Tabel 4.35 tarief voor ouders per uur bij ve naar gemeentegrootte (n=200)

Gemeentegrootte	G4 (n=17)	G40 (n=39)	G-overig (n=144)	Totaal
Het tarief bij ve is precies € 8,50 per uur (gelijk aan de maximale vergoeding voor kinderopvang in 2022)	8 (47%)	23 (59%)	71 (49%)	102 (51%)
Het tarief bij ve is lager dan € 8,50 per uur (bijv. om de financiële drempel te verlagen voor ouders)	1 (6%)	0 (0%)	11 (8%)	12 (6%)
Het tarief bij ve is hoger dan € 8,50 per uur (bijv. omdat de subsidie van de gemeente de kosten van vve niet volledig dekt)	5 (29%)	13 (33%)	48 (33%)	66 (33%)
Het tarief bij ve is verschillend voor ouders van reguliere peuters en doelgroeppeuters (bijv. ouders van reguliere peuters betalen een hogere uurprijs)	3 (18%)	3 (8%)	14 (10%)	20 (10%)

Rond de helft van de ve-aanbieders (51%) hanteert een tarief voor ouders dat exact € 8,50 per uur is, met kleine verschillen tussen ve-aanbieders uit de G4 (47%), G40 (59%) en G-overig (49%). Een lager tarief komt mondjesmaat voor (bij 6% van de ve-aanbieders), en alleen bij ve-aanbieders in de G4 (6%) en G-overig (8%). Een derde van de ve-aanbieders (33%) vraagt een hoger tarief aan ouders, waardoor ouders eigen kosten hebben die niet worden vergoed door de overheid. Differentiatie in het tarief voor ouders van reguliere peuters en doelgroeppeuters wordt niet op grote schaal toegepast (10%), maar komt het vaakst voor bij ve-aanbieders uit de G4 (18%).

Kijken we naar de diverse achtergrondkenmerken, dan stijgt het volgende beeld op. Alleen bij regionale (4%) en lokale kinderopvangorganisaties (7%) komt het voor dat het tarief bij ve voor ouders onder het maximum fiscale tarief van de overheid ligt. Onder de landelijke kinderopvangorganisaties komt dit niet voor (0%). Profit kinderopvangorganisaties hanteren vaker dan not-for-profit kinderopvangorganisaties een uurprijs bij ve die hoger ligt dan de maximale vergoeding vanuit het Rijk (39% versus 27%). Not-for-profit kinderopvangorganisaties hebben vaker dan profit kinderopvangorganisaties een uurtarief dat precies € 8,50 per uur is (53% versus 47%).

Indien de ve-aanbieder heeft gezegd dat het tarief bij ve lager is dan € 8,50 per uur, is gevraagd naar het exacte tarief. Vanwege de zeer kleine aantallen presenteren we de cijfers voor de voltallige groep ve-aanbieders.

Tabel 4.36 Lager tarief voor ouders per uur (n=10)

	Totaal
Gemiddeld tarief ouders per uur bij ve (SD)	€ 7,36 (€ 2,46)
Laagste tarief	€ 0,45
Hoogste tarief	€ 8,46

Het gemiddelde tarief ligt ruim één euro (€ 1,14 om precies te zijn) onder het landelijk maximum fiscaal tarief. De verschillen tussen de ve-aanbieders in wat zij aan ouders vragen zijn tamelijk groot, met € 0,45 als laagste en € 8,46 als hoogste tarief per uur.

Informatie van de ve-aanbieders die een hoger tarief voor ve aan ouders vragen staat in de volgende tabel. Aangezien deze groep groter is, presenteren we hier wel de cijfers naar gemeentegrootte.

Tabel 4.37 Hoger tarief voor ouders per uur naar gemeentegrootte (n=62)

	G4 (n=4)	G40 (n=13)	G-overig (n=45)	Totaal
Gemiddeld tarief ouders per uur bij ve (SD)	€ 9,15 (€ 0,16)	€ 9,46 (€ 0,85)	€ 9,16 (€ 0,61)	€ 9,22 (€ 0,66)
Laagste tarief	€ 9,00	€ 8,63	€ 8,55	€ 8,55
Hoogste tarief	€ 9,37	€ 11,75	€ 11,85	€ 11,85

Gemiddeld vragen ve-aanbieders aan ouders een bedrag van € 9,22 per uur, met kleine verschillen naar gemeentegrootte: € 9,15 in G4, € 9,46 in G40 en € 9,16 in G-overig. Zowel het laagste hogere als hoogste hogere tarief per uur wordt aangetroffen bij ve-aanbieders in de kleinere gemeenten (€ 8,55 en € 11,85).

Het is goed om te bedenken dat alles boven de € 8,50 per uur door de ouders zelf moet worden betaald, wat een (extra) financiële drempel opwerpt bij gebruikmaking van ve voor hun (doelgroep)peuters.

Ve-aanbieders die kenbaar maken dat het tarief verschillend is voor ouders van reguliere peuters en doelgroeppeuters geven de volgende tarieven op. Ook hier zijn de aantallen klein, waardoor we de cijfers voor de hele groep ve-aanbieders presenteren.

Uit de volgende tabel volgt dat gemiddeld genomen voor ouders van doelgroeppeuters een lagere uurprijs bij ve wordt gehanteerd dan voor ouders van reguliere peuters (€ 4,70 versus € 8,54). Opvallend is dat zowel het laagste (€ 0,00, dus 'gratis') als hoogste tarief per uur (€ 11,09) aan ouders van doelgroeppeuters wordt gevraagd.

Tabel 4.38 Variabel tarief voor ouders per uur voor reguliere peuters en doelgroeppeuters naar gemeentegrootte (n=16)

	Totaal
Gemiddeld tarief ouders <i>reguliere peuters</i> per uur bij ve (SD)	€ 8,54 (€ 2,00)
Laagste tarief	€ 1,57
Hoogste tarief	€ 9,83
Gemiddelde tarief ouders <i>doelgroeppeuters</i> per uur bij ve (SD)	€ 4,70 (€ 4,32)
Laagste tarief	€ 0,00
Hoogste tarief	€ 11,09

4.5 Subsidie voor de pedagogisch beleidsmedewerker in de voorschoolse educatie

Dit deel van de rapportage bevat gegevens over de subsidie voor de inzet van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve.

Gemeenten

Vergoedt de gemeente de kosten voor de inzet van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve aan de ve-aanbieder?

Dit is bij de overgrote meerderheid van gemeenten geregeld binnen de reguliere subsidie of via een aanvullende subsidie. Ook de antwoorden onder 'anders' komen daar op neer.

Tabel 4.39 Vergoeding van de kosten van inzet van de pbm'er in de ve naar gemeentegrootte (n=219)

Gemeentegrootte	G4 (n=3)	G40 (n=28)	G-overig (n=188)	Totaal
Ja, dit is opgenomen in de reguliere ve-subsidie	2 (67%)	14 (50%)	105 (56%)	121 (55%)
Ja, er is naast de reguliere ve-subsidie aparte subsidie voor de inzet van de pbm'er in de ve	1 (33%)	12 (43%)	66 (35%)	79 (36%)
Nee, de gemeente betaalt de inzet van de pbm'er in de ve op een andere manier (bijvoorbeeld pmb'er in de ve inhuren via een centrale organisatie of expertisecentrum)	0 (0%)	0 (0%)	3 (2%)	3 (1%)
Nog niet bekend	0 (0%)	0 (0%)	6 (3%)	6 (3%)
Anders, nl.	0 (0%)	2 (7%)	8 (4%)	10 (5%)

Indien er een subsidie is of komt, is gevraagd hoe deze subsidie eruit (gaat) zien. In aanvulling op de beschikbare keuzeantwoorden merkten enkele gemeenten onder andere op dat dit nog niet (helemaal) bekend is, dat de inzet van een hbo-coach is opgenomen in de subsidie of dat er een vast bedrag komt per locatie of per ve-peuter.

Tabel 4.40 Subsidiewijze voor inzet van de pbm'er in de ve naar gemeentegrootte (n=196)

Gemeentegrootte	G4 (n=3)	G40 (n=25)	G-overig (n=168)	Totaal
Ve-aanbieders krijgen de inzet van de pbm'er(s) in de ve volgens een afgesproken uurtarief cao Kinderopvang vergoed	0 (0%)	11 (44%)	59 (35%)	70 (36%)
Ve-aanbieders krijgen een vast bedrag voor de inzet van de pbm'er in de ve (bijv. € 1500 per jaar)	1 (33%)	2 (8%)	51 (30%)	54 (28%)
Ve-aanbieders krijgen een 'opslag' ('kop-subsidie') boven op de vergoeding van de maximale uurprijs kinderdagopvang	0 (0%)	4 (16%)	30 (18%)	34 (17%)
Anders, nl.	2 (67%)	8 (32%)	28 (17%)	38 (19%)

Ve-aanbieders

Wat zeggen de ve-aanbieders over de subsidiëring van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve vanuit de gemeente die per 1 januari 2022 moet zijn aangesteld?

Tabel 4.41 Subsidiëring voor inzet van de pbm'er in de ve naar gemeentegrootte (n=212)

Gemeentegrootte	G4 (n=18)	G40 (n=39)	G-overig (n=155)	Totaal
Ja, dit is opgenomen in de reguliere ve-subsidie	14 (78%)	19 (49%)	46 (30%)	79 (37%)
Ja, er is naast de reguliere ve-subsidie aparte subsidie voor de inzet van de pbm'er in de ve	1 (6%)	13 (33%)	60 (39%)	74 (35%)
Nee, we ontvangen hier geen subsidie voor en hebben hier zelf ook geen kosten aan; de gemeente betaalt de inzet van de pbm'er in de ve op een andere manier (bijv. rechtstreekse inhuur via een centrale organisatie of expertisecentrum)	0 (0%)	1 (3%)	7 (5%)	8 (4%)
Nee, we betalen de kosten hiervan (nu nog) zelf	3 (17%)	6 (15%)	42 (27%)	51 (24%)

Ve-aanbieders in de grotere gemeenten (G4 én G40) hebben vaker dan ve-aanbieders uit kleinere gemeenten een vorm van reguliere ve-subsidie van waaruit de inzet van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve wordt gefinancierd (G4=78%, G40=49% en G-overig=30%). In kleinere gemeenten is er daarentegen vaker een aparte subsidie voor de inzet van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve dan in de G40 en G4 (respectievelijk 39%, 33% en 6%).

Uit de aanvullende analyses op de dataset voor ve-aanbieders komen wel verschillen voor naar omvang van de kinderopvangorganisatie, maar geen verschillen naar type kinderopvangorganisatie. Wat blijkt? Landelijke kinderopvangorganisaties melden vaker dat de inzet van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve wordt vergoed in de reguliere subsidie dan regionale, maar vooral lokale kinderopvangorganisaties (respectievelijk 50%, 38% en 36%). En het zijn vooral de lokale kinderopvangorganisaties die (nu nog) zelf de kosten hiervan dragen (29% versus 13% voor regionale en 17% voor landelijke kinderopvangorganisaties).

4.6 Overige subsidie voor ve-aanbieders

Naast de subsidie voor het aanbieden van ve aan doelgroeppeuters en eventueel voor de inzet van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve volgens een urennorm kunnen gemeenten mogelijk nog andere vormen van subsidie verstrekken voor aanvullende maatregelen die het perspectief op succesvolle schoolloopbanen van doelgroepkinderen vergroten. Hierbij valt te denken aan het organiseren van aanbod voor dreumesen en hun ouders, de inzet van ve-consulenten of een aanvullend aanbod voor 'zorgpeuters' met een extra ondersteuningsbehoefte.

Gemeenten

Apart van de eerder genoemde subsidies voor het organiseren van een ve-aanbod en/of inzet van de pedagogische beleidsmedewerker in de ve, zijn er mogelijk andere afzonderlijke subsidies die de gemeenten beschikbaar stellen voor ve-aanbieders. De gemeenten is gevraagd of zij andere losse subsidies beschikbaar stellen voor ve-aanbieders en welke kosten zijn mee berekend in de ve-subsidie. De antwoorden staan in tabel 4.42.

Apart van de eerder genoemde subsidies voor het organiseren van een ve-aanbod en/of inzet van pedagogische beleidsmedewerker in de ve, zijn er mogelijk andere losse subsidies die de gemeenten beschikbaar stellen voor ve-aanbieders. De gemeenten is gevraagd of zij andere losse subsidies beschikbaar stellen voor ve-aanbieders en welke kosten zijn mee berekend in de ve-subsidie. Voor professionalisering van de pedagogisch medewerkers en voor extra formatie voor de doorgaande lijn wordt door het merendeel van de gemeenten een bekostiging meegenomen in de ve-subsidie, of er is een aparte subsidie voor. Ook andere extra medewerkers of aanvullende taken (bijv. ouders helpen bij aanvragen kinderopvangtoeslag, werving en toeleiding van doelgroeppeuters, afleggen van huisbezoek aan ouders) is bij een groot aantal gemeenten meegenomen in de ve-subsidie of er is een aparte subsidie voor.

In aanvulling op de gegeven voorbeelden noemden gemeenten onder andere ondersteunende diensten zoals logopedie, taalversterking en kwaliteitsbudget. Verder noemden enkele gemeenten exploitatiekosten of opstartsubsidie.

Tabel 4.42 Andere vormen van subsidie (n=199)

	N.v.t.	Aparte subsidie van gemeente	Mee berekend in ve-subsidie van gemeente	Moet ve-aanbieder zelf betalen
Professionalisering van pedagogisch medewerkers (bijv. vve-scholing, cursus taalniveau 3F, training)	40 (20%)	53 (26%)	83 (41%)	26 (13%)
Extra formatie voor doorgaande lijn en warme overdracht	73 (36%)	22 (11%)	87 (43%)	19 (10%)
Aanstelling van ander type medewerkers (bijv. ve-toe-leiders, intermediairs ouderbetrokkenheid, zorgondersteuners, vve-coördinator)	86 (43%)	47 (23%)	36 (18%)	33 (16%)
Aanvullende taken (bijv. ouders helpen bij aanvragen kinderopvangtoeslag, werving en toeleiding van doelgroeppeuters, afleggen van huisbezoek aan ouders)	85 (43%)	46 (23%)	30 (15%)	37 (19%)
Extra formatie personeel (bijv. tijdelijk boven formatieve derde pedagogisch medewerkers op ve-groep, extra inzet uren t.b.v. overleg met zorgprofessionals)	92 (46%)	42 (21%)	40 (20%)	27 (13%)
Inhuren van externe professionals van buiten de organisatie (bijv. hbo-coach, intern begeleider vanuit basisonderwijs)	102 (51%)	38 (19%)	17 (9%)	43 (22%)
Extra activiteiten voor kinderen (bijv. uitjes, feesten, museumbezoek)	108 (54%)	10 (5%)	17 (9%)	65 (33%)
Aanbod voor kinderen tot 2,5 jaar en/of hun ouders (bijv. koffie-ochtend voor dreumes- of ukkiegroep en hun ouders)	113 (57%)	31 (16%)	28 (14%)	27 (14%)
Algemene tegemoetkoming in exploitatie van (kleinschalige) peutervoorziening in onrendabele wijken/kernen (bijv. 'geen huur hoeven betalen')	142 (71%)	26 (13%)	22 (11%)	10 (5%)
Extra uren ve-aanbod voor de doelgroeppeuters (bijv. doorlopend ve-aanbod tijdens vakanties, extra ve-uren)	146 (72%)	18 (9%)	29 (14%)	10 (5%)
Opstartsubsidie voor nieuwe ve-locaties	147 (73%)	27 (13%)	12 (6%)	15 (8%)
Inkopen van (lege) kindplaats(en) vanwege lage bezettingsgraad	170 (84%)	5 (3%)	18 (9%)	9 (5%)
Anders, nl.	26 (70%)	9 (24%)	2 (5%)	0 (0%)

Ve-aanbieders

Ontvangen de ve-aanbieders naast de eerdergenoemde subsidies voor het organiseren van een ve-aanbod en/of inzet van pedagogisch beleidsmedewerkers in de ve nog een andere vorm van subsidie van de gemeente? De volgende tabel geeft hier uitsluitsel over.

Tabel 4.43 Andere vormen van subsidie (n=13-190)

	N.v.t.	Aparte subsidie van gemeente	Mee berekend in ve-subsidie van gemeente	Moet ve-aanbieder zelf betalen
Professionalisering van pm'ers medewerkers (bijv. vve-scholing, cursus taalniveau 3F, training)	21 (11%)	44 (23%)	50 (26%)	75 (40%)
Extra formatie personeel (bijv. tijdelijk boven formatieve derde pm'er op ve-groep, extra inzet uren t.b.v. overleg met zorgprofessionals)	50 (26%)	28 (15%)	25 (13%)	87 (46%)
Extra uren ve-aanbod voor de doelgroepeutters (bijv. doorlopend ve-aanbod tijdens vakanties, extra ve-uren)	102 (55%)	27 (15%)	9 (5%)	46 (25%)
Opstartsubsidie voor nieuwe ve-locaties	104 (58%)	18 (10%)	3 (2%)	54 (30%)
Aanstelling van ander type medewerkers (bijv. ve-toeleiders, intermediairs ouderbetrokkenheid, zorgondersteuners, vve-coördinator)	78 (42%)	14 (8%)	21 (11%)	71 (39%)
Inhuren van externe professionals van buiten de organisatie (bijv. hbo-coach, intern begeleider vanuit basisonderwijs)	80 (43%)	12 (7%)	14 (8%)	79 (43%)
Extra formatie voor doorgaande lijn en warme overdracht	44 (24%)	10 (5%)	49 (26%)	83 (45%)
Aanbod voor kinderen tot 2,5 jaar en/of hun ouders (bijv. koffieochtend voor dreumes- of ukkie-groep en hun ouders)	98 (52%)	9 (5%)	20 (11%)	62 (33%)
Algemene tegemoetkoming in exploitatie van (kleinschalige) peutervoorziening in onrendabele wijken/kernen (bijv. 'geen huur hoeven betalen')	105 (58%)	7 (4%)	5 (3%)	65 (36%)
Aanvullende taken (bijv. ouders helpen bij aanvragen kinderopvang-toeslag, werving en toeleiding van doelgroepeutters, afleggen van huisbezoek aan ouders)	70 (38%)	8 (4%)	10 (6%)	95 (52%)
Extra activiteiten voor kinderen (bijv. uitjes, feesten, museumbezoek)	56 (30%)	2 (1%)	16 (9%)	111 (60%)
Inkopen van (lege) kindplaats(en) vanwege lage bezettingsgraad	129 (71%)	2 (1%)	4 (2%)	47 (26%)
Anders, nl.	0 (0%)	13 (5%)	0 (0%)	0 (0%)

Als we het geheel overzien, dan valt het op dat met name de ve-aanbieders uit de kleinste gemeenten aanvullende subsidie krijgen voor een adequate uitvoering van ve. Voor alle inhoudelijke maatregelen en activiteiten die in de tabel staan, ontvangen ve-aanbieders uit de G-overig vaker subsidie dan ve-aanbieders uit de G40 en met name G4. Samengevat: hoe kleiner de gemeente, des te vaker een ve-aanbieder aparte subsidie krijgt van de gemeente.

Ve-aanbieders ontvangen het meest vaak aanvullende subsidie voor de professionalisering van de pedagogisch medewerkers, en dan vooral ve-aanbieders uit G-overig (40%). Ook voor extra formatie voor het realiseren van een doorgaande lijn en 'warme' overdracht van doelgroepeutters naar de basisschool ontvangen ve-aanbieders betrekkelijk vaak extra

subsidie. Dit geldt vooral voor de ve-aanbieders uit de G-overig (45%), ve-aanbieders uit de G40 maar vooral de G4 krijgen dit duidelijk minder vaak (respectievelijk 26% en 5%). Een derde maatregel of activiteit waarvoor ve-aanbieders betrekkelijk vaak aanvullende subsidiëring krijgen heeft betrekking op extra personeelsformatie (G4=15%, G40=13% en G-overig=46%). Voor extra activiteiten voor kinderen krijgen de ve-aanbieders uit de G-overig het meest vaak aparte subsidie (60%), terwijl dit nauwelijks het geval is voor de ve-aanbieders uit de G4 (1%) en de G40 (9%).

Dertien ve-aanbieders (5%) noemen wat 'anders' waarvoor additionele subsidie beschikbaar wordt gesteld door de gemeenten. Een deel van de ve-aanbieders noemen extra middelen voor functies of personeel. Zij zeggen bijvoorbeeld:

<i>"Preventiemedewerker."</i>
Ve-aanbieder uit G-overig, landelijke not-for-profit kinderopvangorganisatie
<i>"Zorgstructuur: zorgcoördinator."</i>
Ve-aanbieder uit G4, landelijke profit kinderopvangorganisatie

Andere ve-aanbieder geven te kennen dat ze aanvullende subsidie krijgen voor extra werkzaamheden. Hieronder staan enkele voorbeelden:

<i>"Dit jaar extra subsidie voor beweeglessen door professional en coaching on job vanuit jeugdzorg."</i>
Ve-aanbieder uit G-overig, lokale not-for-profit kinderopvangorganisatie
<i>"Bevorderen ouderbetrokkenheid." (tweemaal)</i>
Ve-aanbieder uit G40, regionale not-for-profit kinderopvangorganisatie en ve-aanbieder uit G-overig, regionale not-for-profit kinderopvangorganisatie
<i>"Extra gratis ochtend voor extra activiteiten en huisbezoeken, zorgcoördinatie."</i>
Ve-aanbieder uit G-overig, regionale not-for-profit kinderopvangorganisatie

Weer andere ve-aanbieders geven aan dat ze aanvullende subsidie krijgen voor verdergaande professionalisering en deskundigheidsbevordering.

"Professionalisering, scholing bij start ve-locatie eenmalig door gemeente vergoed."

Ve-aanbieder uit G-overig, lokale kinderopvangorganisatie (type onbekend)

"Gemeente heeft aanvullende diensten waar gebruik van gemaakt kan worden (bijvoorbeeld cursusaanbod, "Sterke Start" en strippenkaart Stedelijke ve-coach)."

Ve-aanbieder uit G40, landelijke profit kinderopvangorganisatie

"Krijgen subsidie voor verplicht deelname overlegmomenten ve en de scholing wordt op dit moment nog betaald door gemeente, maar ik begreep dat dit in 2023 ook niet meer is, heel spijtig."

Ve-aanbieder uit G-overig, lokale profit kinderopvangorganisatie

"Vanuit goab-subsidie in combi met school hebben we een subsidie aangevraagd. Hierin gaat het om extra uren voor pedagogisch medewerker m.b.t. doorgaande lijn, ouderbetrokkenheid, kijkje in elkaars keuken, uitwisseling van kennis en ervaring tussen school en voorschool en aanschaf nieuw ontwikkelingsmateriaal."

Ve-aanbieder uit G40, lokale profit kinderopvangorganisatie

Nog weer andere ve-aanbieders maken duidelijk dat ze extra financiële middelen krijgen voor het verkrijgen van een gezonde basisbekostiging. Denk aan:

"Huursubsidie."

Ve-aanbieder uit G-overig, lokale not-for-profit kinderopvangorganisatie

"Voor instandhouding van vve op één locatie, € 1.500 per jaar."

Ve-aanbieder uit G-overig, lokale not-for-profit kinderopvangorganisatie

Al met al is het beeld dat een flink deel van de gemeenten de ve-aanbieders op veel verschillende manieren ondersteunt met aanvullende subsidies (naast de reguliere ve-subsidie voor een aanbod en subsidie voor de inzet van de pedagogisch beleidsbeleidsmedewerker in de ve), om zo de kansen voor doelgroeppeuters te vermeerderen.

In de hoofdstukken 2, 3 en 4 is veel cijfermatige en inhoudelijke informatie voorbijgekomen. In de Managementsamenvatting aan het begin van dit rapport zijn alle gegevens samengevat en voorzien van nadere duiding. Ook worden er enkele conclusies getrokken en gereflecteerd op de bevindingen van de monitor. Een blik op de toekomst van voorschoolse educatie completeert het beeld.

Bijlage 1. Opzet van de monitor

In deze bijlage wordt de opzet van de monitor toegelicht. Eerst schetsen we de aanpak van de monitor. Daarna volgt informatie over de populatie, respons en representativiteit van de gemeenten en ve-aanbieders die mee hebben gedaan aan deze vierde en tevens laatste meting van de monitor. Tot slot beschrijven we hoe de verzamelde gegevens van de gemeenten en ve-aanbieders zijn geanalyseerd.

Aanpak

De *Monitor Implementatie en besteding goab (2019-2023)* bestaat uit twee onderdelen:

- 1) het implementatieonderzoek en
- 2) het bestedingsonderzoek.

Binnen het implementatieonderzoek zijn vier metingen verricht: in het najaar van 2019, het voorjaar van 2021, het najaar van 2021 en het najaar van 2022 (deze rapportage). Binnen het bestedingsonderzoek zijn twee metingen uitgevoerd. De eerste meting van het bestedingsonderzoek viel samen met de tweede (deze) meting van het implementatieonderzoek en de tweede meting van het bestedingsonderzoek vond tegelijkertijd plaats met de vierde meting van het implementatieonderzoek. Het betreft een gecombineerde meting van het implementatie- en bestedingsonderzoek, waardoor we dieper kunnen ingaan op de relaties tussen de besteding van goab-middelen van gemeenten en de subsidiëring en kosten van de urenuitbreiding en inzet van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve bij de ve-aanbieders.

De centrale onderzoeksvragen van deze meerjarige monitor worden beantwoord door middel van de aanpak van een 'mixed-method'-onderzoeksdesign.⁴⁰ Er is een gecombineerde kwantitatieve en kwalitatieve methode ingezet bij gemeenten en ve-aanbieders

We hebben een online vragenlijst uitgezet onder alle gemeenten in Nederland. Daarin is gevraagd naar a) het aanbod van 960 uur ve voor doelgroeppeuters, b) de inzet van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve en c) de inzet van de goab-middelen en de financiering van ve.

Tegelijk is een online vragenlijst uitgezet onder alle ve-aanbieders in Nederland. Daarmee zijn gegevens opgehaald over a) het aanbod van 960 uur ve voor doelgroeppeuters, b) de inzet van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve en c) de subsidie van ve vanuit de gemeente, de kosten en opbouw van de kosten van ve.

De vragenlijsten zijn in overleg met het ministerie van OCW samengesteld, om zo de gebruikswaarde voor eventueel toekomstige beleidsvorming te garanderen.

⁴⁰ Tashakorri, A, & Teddlie, Ch. (Eds.) (2003). *Handbook of mixed methods in social & behavioral research*. Thousand Oaks: Sage.

Brancheorganisaties in de kinderopvang is verzocht in hun informatievoorziening en communicatie naar de achterban aandacht te vragen voor deelname aan het onderzoek, om zo de respons onder de ve-aanbieders te verhogen.

In de vragenlijst voor gemeenten en de vragenlijst voor ve-aanbieders zit een grote overlap in onderwerpen en vragen. Hierdoor kan een vrij volledig en samenhangend beeld worden verkregen van de twee ingevoerde beleidsmaatregelen (urenuitbreiding en inzet van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve) en de relatie met de goab-financiën en ve-subsidie. Desondanks bevat de vragenlijst voor gemeenten en vragenlijst voor ve-aanbieders ook eigen, unieke onderwerpen en vragen. Zo is gemeenten gevraagd naar de inzet van alle goab-middelen en eventueel andere financiële middelen voor de uitvoering van ve. Bij de ve-aanbieders is onder meer dieper ingegaan in de rol en taken van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve en is ook gevraagd naar de kosten en de opbouw van kosten van ve.

We hebben voor de vierde meting van de monitor alle ve-aanbieders in Nederland benaderd. Hiervoor is het bestand van het Landelijk Register Kinderopvang (LRK) gebruikt. Omdat de vragen het best op (midden)managementniveau beantwoord kunnen worden, hebben we de houders benaderd, en niet de afzonderlijke ve-locaties. Ve-aanbieders die in meerdere gemeenten ve-locaties hebben, is gevraagd de vragenlijst in te vullen voor de gemeente waar zich de meeste ve-locaties bevinden of waar het beste zicht is op het goab/ve-beleid. Aanbieders met ve-locaties in meerdere gemeenten is de mogelijkheid geboden om de vragenlijst voor meerdere gemeenten in te vullen.

Populatie, respons en representativiteit

Deze paragraaf biedt informatie over de populatie gemeenten en ve-aanbieders die zijn benaderd met het verzoek een vragenlijst voor de *Monitor Implementatie en besteding goab (2019-2023)* in te vullen, de uiteindelijke respons op de vragenlijst en de representativiteit van de deelnemende gemeenten en ve-aanbieders.

Gemeenten

Nederland telt op 1 april 2022 344 gemeenten. Daarvan zijn er 259 begonnen aan de vragenlijst. Enkele gemeenten hebben niet alle onderdelen van de vragenlijst afgerond. In totaal zijn 221 gemeenten tot het eind van de vragenlijst gekomen en hebben de meeste vragen ingevuld. Deze respons van (64%) van de populatie gemeenten en de verdeling over groottecategorieën (G4, G40, G-overig) komt tegemoet aan de verwachtingen en is representatief. Zodoende kunnen we een betrouwbaar beeld schetsen van de landelijke situatie. Ook als we de resultaten willen uitsplitsen naar gemeentegrootte geeft het responspercentage per groottecategorie (tussen 64% en 75%) een voldoende betrouwbaar beeld.

Tabel B1.1 Populatie en respons gemeenten naar gemeentegrootte

Gemeentegrootte	Respons	Populatie
G4	3 (1%)	4 (1%)
G40	28 (13%)	41 (12)
G-overig	190 (86%)	299 (87%)
Totaal	221 (100%)	344 (100%)

We hebben de representativiteit van de totale responsgroep ten opzichte van alle Nederlandse gemeenten ook nagegaan voor twee andere achtergrondkenmerken, namelijk de verstedelijingsgraad (5 categorieën op basis van het aantal inwoners per km²) en verandering in bekostigingsniveau per 1 januari 2019 (3 categorieën: gemeenten die minder dan 50 procent méér bekostiging ontvangen dan voorheen (<150%), gemeenten die 50 procent of meer extra ontvangen (>150%) en gemeenten die voorheen helemaal geen bekostiging ontvingen.

Tabel B1.2 Populatie en respons gemeenten naar verstedelijking

Verstedelijking	Respons	Populatie
< 250	63 (29%)	90 (26%)
250 – 500	56 (25%)	90 (26%)
500 – 1.000	43 (20%)	67 (20%)
1.000 – 2.000	36 (16%)	53 (15%)
> 2.000	23 (10%)	44 (13%)
Totaal	221 (100%)	344 (100%)

Nu volgt informatie over de uitsplitsing naar de nieuwe bekostiging per 2019 van de gemeenten in verhouding tot de bekostiging in 2018, vóór de toevoeging van extra middelen aan de goab-uitkering ten behoeve van de beleidsintensivering.⁴¹

Tabel B1.3 Populatie en respons gemeenten naar bekostiging

Bekostiging	Respons	Populatie
<150%	73 (33%)	115 (33%)
>150%	124 (56%)	193 (56%)
Voorheen geen bekostiging	24 (11%)	36 (11%)
Totaal	221 (100%)	344 (100%)

Geconcludeerd kan worden dat de populatie en responsgroep gemeenten in voldoende mate gelijk zijn naar de indeling naar gemeentegrootte, verstedelijingsgraad en verandering in de bekostiging om een representatief beeld over de populatie te kunnen geven. Bij de inhoudelijke vervolganalyses worden de genoemde achtergrondkenmerken ook gebruikt om te kijken of zich interessante verschillen tussen gemeenten voordoen in het aanbod van 960 uur ve voor doelgroeppeuters, de inzet van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve en de

⁴¹ Er zijn gemeenten die als gevolg van de veranderingen in het budget vanaf 2019 zijn geconfronteerd met een relatief groot negatief (vooral grote gemeenten) of positief (vooral kleine gemeenten) herverdeeffect. OCW heeft een driejarige overgangsregeling ingesteld die de herverdeeffecten moeten dempen, zodat gemeenten voldoende tijd krijgen om zich aan te passen aan de nieuwe financiële situatie. Vanaf 2022 ontvangen gemeenten de middelen volledig in overeenstemming met de nieuwe verdelingssystematiek. Met de herverdeling van middelen kwamen er ook nieuwe eisen aan de uitvoering van ve. In plaats van 10 uur per week, werd gemiddeld 16 uur de norm. Grofweg een kostenverhoging van 60% per peuter voor gemeenten. Gemeenten die er qua budget minder bijkregen als gevolg van de herverdeling, schoten er omgerekend bij in. Vandaar dat we een – grove – indeling maakten in gemeenten die door een toename van de hoogte van de SPUK grotendeels waren gecompenseerd voor de aanstaande uitbreiding van het ve-aanbod en gemeenten die hun uitgaven zouden moeten herschikken. Daarnaast waren er gemeenten die voor het eerst middelen gingen krijgen per 2019. Deze driedeling in gemeenten gebruiken we om resultaten onder te verdelen en te duiden.

besteding van de middelen binnen goab. De aantallen in de responsgroep zijn per categorie voldoende groot om deze uitsplitsingen te kunnen rapporteren.

Ve-aanbieders

Alle 1.091 ve-aanbieders in Nederland zijn door ons aangeschreven met het verzoek mee te doen aan de vierde en tevens laatste meting van de *Monitor Implementatie en besteding goab (2019-2023)* middels het invullen van een vragenlijst. Uiteindelijk hebben 242 ve-aanbieders dit gedaan. Hiervan hebben 200 ve-aanbieders een volledige vragenlijst ingevuld, nog eens 42 ve-aanbieders hebben de vragenlijst grotendeels ingevuld. Dit is een responspercentage van ruim 22 procent. Bij de voorgaande drie metingen lag dit steeds rond de 25 procent. De ve-aanbieders zijn als volgt verdeeld over de verschillende gemeenten.

Tabel B1.4 Populatie en respons ve-aanbieders naar gemeentegrootte (n=242)

Gemeentegrootte	Respons	Populatie
G4	20 (8%)	87 (8%)
G40	44 (18%)	205 (19%)
G-overig	178 (74%)	799 (73%)
Totaal	242 (100%)	1.091 (100%)

We hebben gegevens van 20 ve-aanbieders uit de G4, 44 ve-aanbieders uit de G40 en 178 ve-aanbieders uit de (kleinere) gemeenten (G-overig). De verdeling over de gemeenten naar grootte is nagenoeg een kopie van de doelpopulatie.

In welke mate zijn de gemeenten vertegenwoordigd in de steekproef van ve-aanbieders?

Tabel B1.5 Vertegenwoordiging van gemeenten in steekproef van ve-aanbieders naar gemeentegrootte (n=)

Gemeentegrootte	Respons	Populatie
G4	4 (3%)	4 (1%)
G40	27 (18%)	41* (12%)
G-overig	119 (79%)	299 (87%)
Totaal	150 (100%)	344 (100%)

* Dit is geen fout. Amstelveen is per 1 juli 2022 toegevoegd aan de G40.

Bij de vierde en tevens laatste meting van deze monitor doen 242 ve-aanbieders mee uit 150 van de 344 Nederlandse gemeenten (44%). Dit is een goede dekking. In de responsgroep zijn er naar verhouding iets meer (middel)grote gemeenten vertegenwoordigd.

De volgende tabel biedt informatie over de juridische rechtsvorm van de ve-aanbieders.

Tabel B1.6 Populatie en respons ve-aanbieders naar type organisatie (n=242)

Type organisatie	Respons	Populatie
Not-for-profit (stichting)	95 (39%)	449 (41%)
Profit (besloten vennootschap, vennootschap onder firma, eenmanszaak)	137 (57%)	609 (56%)
Onbekend	10 (4%)	33 (3%)
Totaal	242 (100%)	1.091 (100%)

Op basis van de verdeling naar gemeentegrootte en type organisatie kan worden gezegd dat de responsgroep van ve-aanbieders een heel goede afspiegeling vormt van de populatie van

ve-aanbieders. Het is niet nodig om in de analyses een weging toe te passen waarin wordt gecorrigeerd voor een scheve verdeling. Alle inhoudelijke gegevens die we in de hoofdstukken 3, 4 en 5 presenteren, hebben daarmee een geldigheid voor de gehele ve-situatie in Nederland.

De responsgroep van 242 van de in totaal 1.091 ve-aanbieders in Nederland splitsen we hierna uit naar omvang van de organisatie. Deze informatie is niet op landelijk niveau beschikbaar. Het gaat om drie categorieën: landelijk (een ve-aanbieder met ve-locaties door heel of grote delen van Nederland), regionaal (een ve-aanbieder met ve-locaties in meerdere gemeenten in de regio) of lokaal (een ve-aanbieder met één of meerdere ve-locaties in één gemeente) werkend. Samen met de gemeentegrootte en type organisatie wordt dit derde achtergrondkenmerk meegenomen in de analyses van de inhoudelijke gegevens waarover in de inhoudelijke hoofdstukken wordt gerapporteerd.

Tabel B1.7 Achtergrondkenmerken van ve-aanbieders (n=242)

Omvang organisatie	Aantal (%)
Landelijke kinderopvangorganisatie	12 (5%)
Regionale kinderopvangorganisatie	59 (24%)
Lokale kinderopvangorganisatie	169 (70%)
Onbekend	2 (1%)
Totaal	242 (100%)

De ve-aanbieders die mee hebben gedaan aan de monitor hebben gemiddeld 8,2 ve-locaties (SD = 16,4) (n=235). Er zijn kleine aanbieders met maar één ve-locatie (minimum) in een gemeente, maar er is ook een enkele grote landelijke ve-aanbieder met 150 ve-locaties (maximum) in 20 gemeenten. De ve-aanbieders hebben een ve-aanbod in gemiddeld 2 gemeenten (SD = 2,7), met een minimum van 1 en een maximum van 22 gemeenten (n=233).

Ve-aanbieders met een ve-aanbod in meerdere gemeenten is gevraagd de vragenlijst in te vullen voor de gemeente waar ze de meeste ve-locaties hebben of waar ze het meest bekend zijn met het goab/ve-beleid.

De antwoorden hebben betrekking op ve-aanbieders die minimaal 1 en maximaal 50 ve-locaties in deze gemeente hebben, met een gemiddelde van 4,6 ve-locaties in één gemeente (SD = 6,2) (n=236). De gegevens van deze ve-aanbieders hebben betrekking op in totaal 1.087 ve-locaties in Nederland.

Buiten dat is gevraagd naar het aantal ve-groepen binnen deze gemeente. Het betreft in totaal 1.594 ve-groepen (M= 6,8; SD = 10,9), met een minimum van 1 en een maximum van 99 ve-groepen (n=235).

Tot slot is gevraagd naar de aantallen doelgroeppeuters (peuters met een ve-indicatie) van deze ve-aanbieders binnen deze gemeente. Het betreft hier aantallen doelgroepkinderen volgens de doelgroepdefinitie en -criteria van de gemeente. Er zijn ve-aanbieders met 0 doelgroeppeuters (minimum), maar ook een ve-aanbieder met 973 doelgroeppeuters (maximum), met een gemiddelde van 41,1 doelgroeppeuters (SD = 98,4) over alle ve-aanbieders (n=226). Opgeteld bieden ze brede ontwikkelingsstimulering aan 9.284 doelgroeppeuters van 2,5 tot 4 jaar.

Op basis van de landelijke gewichtenregeling telt Nederland 35.735 (van de 254.090 peuters) doelgroeppeuters in totaal (teldatum 1 oktober 2021).⁴² Dit is ruim 14 procent van het totaal. Opgemerkt wordt dat het aantal doelgroeppeuters op basis van de gemeentelijke indicatiestelling en het aantal doelgroeppeuters op basis van de landelijke gewichtenregeling niet volledig hoeft samen te vallen, omdat gemeenten hun eigen doelgroepdefinitie en -criteria mogen volgen.

Analyses

We hebben analyses op beschrijvend niveau uitgevoerd, afzonderlijk op de gegevens van de gemeenten en de gegevens van de ve-aanbieders. Daarbij zijn steeds verdiepende analyses uitgevoerd naar de drie eerdergenoemde achtergrondkenmerken van gemeenten:

1) gemeentegrootte, 2) verstedelijkingsgraad en 3) verandering in het goab-budget. Mogelijk zijn deze achtergrondkenmerken van invloed op de inhoudelijke vormgeving en uitvoering van beleid en praktijk. Een gemeente die vergeleken met 2018 bijvoorbeeld fors minder goab-budget heeft, heeft mogelijk andere beleidskeuzen gemaakt dan gemeenten die er fors op vooruit zijn gegaan. Ook kan het zijn dat de procesgang van de invoering van de 960 uur ve en/of de invoering van de inzet van de pedagogisch beleidsmedewerker in de ve onder invloed staat van de verandering van het budgetvolume.

De data-analyse van de gegevens van de ve-aanbieders komt grotendeels overeen met de wijze waarop we de data van de gemeenten analyseren. Ook hier is steeds gekeken naar drie relevante achtergrondkenmerken: 1) gemeentegrootte, 2) omvang organisatie en 3) type organisatie. Zo kan er bijvoorbeeld aan het licht komen of ve-aanbieders in grotere gemeenten een ander 960 uursaanbod hebben dan ve-aanbieders in kleinere gemeenten of dat not-for-profit aanbieders bij ve hogere tarieven voor ouders toepassen dan profit aanbieders. Overal waar relevante verschillen zijn gevonden in de gegevens worden deze gerapporteerd.

Voor een goed begrip: we hebben in principe inhoudelijke gegevens van twee aparte steekproeven. Er is een steekproef van gemeenten en een steekproef van ve-aanbieders. In de dataset komt het voor dat er gemeenten hebben meegedaan aan de monitor waarvan er geen ve-aanbieders hebben meegedaan. Het omgekeerde komt ook voor. Ook kunnen er meer ve-aanbieders per gemeente in de steekproef zitten, waardoor deze gegevens iets zwaarder meewegen in de bevindingen. Dit biedt gedeeltelijk ook een verklaring voor het feit dat er soms (kleine) verschillen voorkomen tussen de gegevens van de gemeenten en de gegevens van de ve-aanbieders.

⁴² <https://dashboards.cbs.nl/v1/onderwijsachterstanden/>

Colofon

Titel	Monitor Implementatie en besteding gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid
Auteur	IJsbrand Jepma, Carlijn Waaijer, Sien Beckers (Sardes), Wendy de Geus, Anke Suijkerbuijk & Jesper Leferink (Oberon)
Datum	17-4-2023
Project	Monitor Implementatie en besteding gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid (TR1700)

Sardes
Postbus 2357
3500 GJ Utrecht (NL)
T+31(0)30 23 26 200
www.sardes.nl

© Sardes 2023

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, op welke andere wijze dan ook, zonder vooraf schriftelijke toestemming van de uitgever.

Sardes

Postbus 2357

3500 GJ Utrecht

Lange Viestraat 371

3511 BK Utrecht

☎ (030) 232 62 00

@ secretariaat@sardes.nl

🌐 www.sardes.nl

🐦 @SardesUtrecht

📘 facebook.com/sardesBV

